

OTWARTY DIALOG

Euromajdan

Ukraina bez odwrotu:
zerwanie podpisania umowy z UE i represje
w stosunku do pokojowych demonstrantów i dziennikarzy
zdyskredytowały ukraińską władzę

*Historia i osobliwości
masowego antyrządowego protestu
na Ukrainie*

Spis treści

1. Wstęp.....	str. 3
2. Pacyfikacja Euromajdanu i powstanie nowego Majdanu.....	str. 7
2.1. Euromajdan jako odpowiedź społeczeństwa obywatelskiego na wstrzymanie kursu eurointegracji.....	str. 7
2.2. Krwawa noc po szczycie w Wilnie: 30.11.2013 jednostka specjalna milicji brutalnie rozpędziła Euromajdan.....	str. 8
3. Kolejne pobicia wśród demonstrantów i dziennikarzy. Druga próba rozpędzenia Majdanu.....	str. 12
3.1. W wyniku prowokacji grupy osób obok siedziby prezydenta 01.12.2013 milicja brutalnie pobiła demonstrantów i dziennikarzy.....	str. 12
3.2. Misje UE i USA świadkami drugiej próby władz rozpędzenia akcji protestacyjnej na placu Niepodległości w nocy 11.12.2013.....	str. 16
4. Sprawy karne i represje wobec dziennikarzy oraz aktywistów antyrządowych protestów.....	str. 21
4.1. Aresztowania po starciach obok budynku rządu 24.11.2013.....	str. 21
4.2. Represje wobec dziennikarzy i uczestników protestu obok siedziby prezydenta.....	str. 21
4.3. Aresztowania po szturmie budynku kijowskiego magistratu.....	str. 28
4.4. Sprawy karne przeciwko uczestnikom antyrządowych protestów w różnych regionach Ukrainy.....	str. 29
4.5. Zamachy i groźby pod adresem aktywistów Euromajdanu.....	str. 33
5. Reakcje rządu oraz ukraińskiej i światowej społeczności na akcje protestacyjne na Ukrainie.....	str. 41
5.1. Rząd Ukrainy ignoruje społeczną i światową krytykę wywołaną na skutek pacyfikacji pokojowych demonstrantów.....	str. 41
5.2. Rola UE w eurointegracji Ukrainy; prezydent Yanukowych umacnia gospodarczą zależność od Rosji.....	str. 43
5.3. UE i USA rozważają możliwość wprowadzenia sankcji przeciwko przedstawicielom reżimu Yanukowych.....	str. 46
6. Częściowe podsumowanie wydarzeń: represje wobec demonstrantów, bezkarność urzędników i sił bezpieczeństwa.....	str. 50
Załącznik 1. Lista aktywistów antyrządowych, przeciwko którym zostały wszczęte sprawy karne.....	str. 55
Załącznik 2. Lista dziennikarzy i aktywistów poszkodowanych w wyniku działań jednostki specjalnej „Berkut” podczas protestów w Kijowie.....	str. 59
Załącznik 3. Przedstawiciele UE, USA i Kanady, którzy odwiedzili Ukrainę w związku z masowymi akcjami protestacyjnymi Euromajdanu.....	str. 63
Załącznik 4. Reakcja ukraińskiej i międzynarodowej opinii publicznej na działania władz Ukrainy wobec pokojowych demonstrantów.....	str. 65

1. WSTĘP

Po tym, jak rząd podjął decyzję o wstrzymaniu podpisania umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską (UE) i postawił na rozwój stosunków handlowo-gospodarczych z Rosją, w Kijowie i innych obwodach od trzech i pół tygodnia trwają antyrządowe akcje protestacyjne – największe akcje o charakterze masowym w ciągu ostatnich 20 lat historii niepodległej Ukrainy.

Czwartą niedzielę pod rząd na centralny plac w Kijowie przychodzi od 200 tysięcy do pół miliona osób, w proteście przeciwko polityce władz, korupcji w państwie, brutalnym pobiciom demonstrantów i dziennikarzy, żądając dymisji rządu i prezydenta, ogłoszenia powtórnych wyborów parlamentarnych, wznowienia kursu integracji europejskiej. Parlament Europejski wyraził solidarność dla protestów ukraińskiego społeczeństwa obywatelskiego zaznaczając, że „w każdej demokracji mogą zostać ogłoszone nowe wybory, jeśli istnieje potrzeba przywrócenia narodowej legitymizacji”. **Przedstawiciele rządu i proprezydenckiej partii w swoich publicznych oświadczeniach otwarcie zaprezentowali niepoprawny stosunek wobec setek tysięcy protestujących**. Premier i proprezydencka partia nazywają protestujących ludzi „prowokatorami”, „nacionalistami”, „ekstremistami”, „przestępcami”, „puczystami”.

Po rozpoczęciu akcji protestacyjnych do Kijowa masowo zaczęto ściągać wojska wewnętrzne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a także jednostki specjalne milicji. **Pod osłoną nocy władze dwukrotnie usiłowały rozpędzić pokojową demonstrację przy użyciu siły**. W czasie prowadzonych akcji protestacyjnych, na skutek działań milicji, średnich obrażeń ciała doznało dziesiątki demonstrantów i dziennikarzy. Kilka protestujących osób nadal uważa się za zaginione [\[1\]](#). **Długotrwałe niepubliczne śledztwo prowadzone przez Prokuraturę Generalną do tej pory nie zostało ukończone**. O powiązanie z pacyfikacją Euromajdanu jest podejrzanych 4 urzędników, którzy w związku z zajmowanymi stanowiskami powinni byli posiadać wiedzę na temat przygotowywanej pacyfikacji lub wydać decyzję o zatwierdzeniu akcji, mimo to nie podjęto żadnych działań w stosunku do kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (MSW), ani Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony (RBNO). Na przykład, oficjalnie za jednego z oskarżonych o dokonanie pacyfikacji Euromajdanu jest uważany zastępca sekretarza RBNO Vladimir Sivkovich, choć równocześnie Prokuratura Generalna nie ma żadnych zastrzeżeń do jego bezpośrednich przełożonych – sekretarza RBNO Andreya Klyuyeva i szefa RBNO Viktora Yanukovycha. Ponadto nie zostali pociągnięci do odpowiedzialności funkcjonariusze jednostki specjalnej „Berku” oraz wojsk wewnętrznych MSW, którzy stosowali brutalną siłę w stosunku do pokojowo demonstrujących ludzi i dziennikarzy.

W odpowiedzi na rosnące społeczne niezadowolenie władza podejmuje działania, które nie mogą być oceniane inaczej tylko jako represje polityczne. W całym kraju dochodzi do napaści na aktywistów Euromajdanu. Pobitych przez milicję pokojowo demonstrujących ludzi oraz dziennikarzy oskarża się o organizowanie i udział w masowych zamieszkach. Sprawy karne przeciwko uczestnikom antyrządowych protestów wszczyna się nie tylko w Kijowie, lecz także w innych regionach kraju. Postępowania przygotowawcze i rozprawy w sądzie są prowadzone z rażącymi uchybieniami procesowymi.

W związku z udziałem w masowych akcjach protestacyjnych zostały wszczęte sprawy karne przeciwko około 30 aktywistom. Spośród nich, według stanu na 20.12.2013, 3 osoby przebywają w izbie zatrzymań, 1 osoba została skazana warunkowo, 5 osób ukarano grzywnami i wypuszczono na wolność (4 spośród nich otrzymają wyrok). Pod naciskiem ukraińskiej i międzynarodowej społeczności 19.12.2013 ukraiński parlament poparł projekt ustawy zgłoszony przez opozycję, który przewiduje zwolnienie od ponoszenia odpowiedzialności karnej dla uczestników antyrządowych akcji protestacyjnych, poczynając od 21.11.2013. Jednak niektórzy eksperci i politycy obawiają się, iż ustawa ta będzie stosowana również wobec funkcjonariuszy milicji, którzy

dopuszczali się pobić pokojowych demonstrantów i dziennikarzy. 23.12.2013 prezydent podpisał ustawę. Zastępca prezesa Wyższego Specjalistycznego Sądu Ukrainy Pavel Gvozdik zaznaczył, że z prawnego punktu widzenia ustawa ta „nie może zostać zastosowana w praktyce ani przez organy ścigania, ani przez sąd, z uwagi na brak w ustawodawstwie mechanizmów jej realizacji”. Sędzia powiedział między innymi, że przepisy wyraźnie nie precyzują osób, których ustawa dotyczy, jak również wskazał na jej sprzeczność z kodeksem karnym [2].

Ponadto Służba Bezpieczeństwa Ukrainy wszczęła sprawę karną związaną z „dopuszczeniem się przez niektórych polityków bezprawnych działań, mających na celu przejęcie władzy państwowej”. Zostały przeprowadzone przeszukania w biurach partii opozycyjnych i redakcjach niektórych mediów. Deputowani z ramienia partii proprezydenckiej stwierdzili, że szereg cieszących się autorytetem, niezależnych struktur analitycznych i organizacji społecznych prowadzi „walkę informacyjną” przeciwko Ukrainie. Deputowani z ramienia partii proprezydenckiej domagają się przyznania kilkudziesięciu zagranicznym politykom, analitykom i biznesmenom statusu persona non grata, niektórzy z nich już teraz nie są wpuszczani na teren Ukrainy.

Fenomen Majdanu polega na jego społecznym, a nie politycznym charakterze. W odróżnieniu od pomarańczowej rewolucji w 2004 roku, Majdan-2013 nie powstał wokół jednego lub kilku politycznych liderów. Wśród organizatorów i uczestników Majdanu jest wiele organizacji społecznych o różnej orientacji, lewicowej i prawicowej, które łączy wspólny cel, jakim jest zdemokratyzowanie systemu władzy w kraju. Na Majdanie istnieje wiele ośrodków decyzyjnych, na szeroką skalę działają wolontariusze, tworzona jest i umacniana sieć obywatelskich aktywistów i organizacji pozarządowych. W ciągu trzech tygodni w postaci dobrowolnych datków Majdan zebrał około 3 milionów hrywien (około 275 tys. euro) [3].

Majdan prezentuje wysoki poziom samoorganizacji i solidarności określonej części społeczeństwa – klasy średniej, studentów, przedstawicieli różnych zawodów i różnych kategorii wiekowych, pochodzących ze wschodnich i zachodnich regionów Ukrainy. To pozytywnie wpływa na rozwój społeczeństwa obywatelskiego jako całości. Porządek i bezpieczeństwo na Majdanie zapewniają sami protestujący. Wśród nich jest wielu byłych oficerów, byłych żołnierzy jednostek specjalnych, w tym z doświadczeniem z nabytym w Afganistanie - reprezentujący różne organizacje obywatelskie. Próbuje oni zapobiegać wszelkim prowokacjom.

Majdan nie ma też wspólnej idei politycznej, a tym bardziej ideologii. Na podstawie wyników badań socjologicznych stwierdzono, że **głównymi motywami, które skłoniły ludzi do wyjścia na Majdan** były: brutalne pobicie pokojowych demonstrantów 30.11.2013 (69,6%); rezygnacja Viktora Yanukowycza z podpisania umowy stowarzyszeniowej (53,5%); pragnienie zmiany życia w kraju (49,9%); pragnienie zmiany władzy w kraju (39,1%). Warto zaznaczyć, że na apel opozycji odpowiedziało zaledwie 5% protestujących [4]. W ten sposób ludzie reprezentujący różne polityczne stanowiska i różne indywidualne interesy, dążą do ustalenia kierunku rozwoju społeczeństwa i żądają od państwa transparentności i szacunku dla swoich konstytucyjnych praw. Świadczy to także o kryzysie opozycji na Ukrainie, która nie może skonsolidować wokół siebie większej części społeczeństwa, krytycznie nastawionego wobec obecnej władzy. Dlatego instytucje UE powinny opracować nowe formy współpracy, orientując się nie tylko na dialog z przedstawicielami partii politycznych, ale też bezpośrednio kontaktować się z przedstawicielami sektora społecznego.

Akcje solidarności z ukraińskim Euromajdanem odbyły się w wielu krajach świata: w Belgii, Wielkiej Brytanii, na Węgrzech, w Niemczech, Grecji, Gruzji, Estonii, Indiach, Irlandii, Hiszpanii, Włoszech, Kanadzie, Norwegii, Portugalii, Rosji, Korei Południowej, Polsce, USA, Francji, Czechach.

Ukraina przeżywa ostry kryzys polityczny. ***Jeżeli władza nie wsłucha się w głos społeczeństwa obywatelskiego i dalej będzie działała z pozycji siły, to krajowi może grozić eskalacja konfliktu i rozwój wydarzeń według znanego autorytarnego białoruskiego scenariusza.*** Zdławienie głosu społeczeństwa i złamanie fundamentalnych praw może doprowadzić do utraty zaufania ze strony UE i międzynarodowej izolacji Ukrainy.

Nazwy i określenia stosowane w raporcie:

Antymajdan – wiece organizowane jako poparcie dla rządu Ukrainy.

Automajdan – zorganizowany pokojowy protest kierowców, zwolenników Euromajdanu.

Bankowa – umowne określenie siedziby prezydenta Ukrainy (znajduje się przy ulicy Bankowej 11).

Berkut – jednostki specjalne milicji działające przy obwodowych urzędach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy. Do głównych zadań oddziałów “Berkut” należą ochrona porządku publicznego w czasie imprez masowych i w sytuacjach nadzwyczajnych. Właśnie te jednostki wykorzystano do spacyfikowania masowych demonstracji 30 listopada i 1 grudnia 2013 roku w Kijowie.

Euromajdan – masowe akcje protestacyjne na Ukrainie, które rozpoczęły się 21.11.2013 jako reakcja na decyzję gabinetu Ministrów Ukrainy w sprawie wstrzymania procesu przygotowań do podpisania umowy stowarzyszeniowej między Ukrainą a Unią Europejską. Po spacyfikowaniu Euromajdanu 30.11.2013 protesty nabrały charakteru antyrządowego.

Majdan – termin używany na określenie masowych wieców i protestów społecznych na Ukrainie. Swoje współczesne znaczenie określenie uzyskało w 2004 roku, kiedy dziesiątki tysięcy Ukraińców wyszło na główny plac Kijowa – plac Niepodległości (ukr. majdan Nezalezhnosti) w proteście przeciwko masowemu fałszowaniu wyników wyborów prezydenckich na Ukrainie.

Partia Regionów – prorządowa partia polityczna posiadająca większość w ukraińskim parlamencie.

Wojska Wewnętrzne MSW Ukrainy – wojskowe jednostki i oddziały, które należą do systemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, przeznaczone do ochrony i obrony ważnych obiektów państwowych, a także wykorzystywane dla ochrony porządku publicznego. Wojska wewnętrzne podlegają ministrowi spraw wewnętrznych Ukrainy. W skład wojsk wewnętrznych wchodzi poborowi i żołnierze służby kontraktowej, którzy posiadają te same prawa i obowiązki jak funkcjonariusze milicji.

Wszuchukraińskie Zjednoczenie „Batkivshchina” (ukr. „Batkivshchyna”), Wszuchukraińskie Zjednoczenie „Svoboda”, partia polityczna „UDAR” – opozycyjne partie polityczne reprezentowane w ukraińskim parlamencie i aktywnie biorące udział w antyrządowych protestach.

Źródła:

1. Po spacyfikowaniu Euromajdanu 30.11.2013 przez kilka dni około 8 aktywistów obywatelskich było uważanych za zaginionych. Według stanu na dzień 16.12.2013 brak jest jakichkolwiek wieści o 3 osobach, które prawdopodobnie przebywały na Euromajdanie w nocy, kiedy doszło do pacyfikacji demonstrantów <https://www.facebook.com/lesyaorobets/posts/634807303221852>
2. Wyższy Specjalistyczny Sąd Ukrainy do spraw cywilnych i karnych (WSSU). Oficjalna strona internetowa // Komentarz zastępcy Przewodniczącego WSSU Gvozdika P.O. do ukraińskiej ustawy „O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczalności ścigania oraz karania z powodu wydarzeń, które miały miejsce w czasie prowadzenia pokojowych zgromadzeń” - http://sc.gov.ua/ua/golovna_storinka/komentar_zastupnika_golovi_vssu_gvozdika_p_o_do_zakonu_ukrajini_p_ro_usunennja_negativnih_naslidkiv_.html
3. KyivPost // Donations pour in to feed and clothe EuroMaidan. - <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/donations-pour-in-to-feed-and-clothe-euromaidan-333564.html>
4. Fundacja „Demokratyczne Inicjatywy” imienia Ilka Kucherywa // Majdan-2013: kto stoi, dlaczego i po co? - <http://www.dif.org.ua/ua/events/gvkrigkaeths.htm>

2. PACYFIKACJA EUROMAJDANU I POWSTANIE NOWEGO MAJDANU

2.1. EUROMAJDAN JAKO ODPOWIEDŹ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO NA WSTRZYMANIE KURSU EUROINTEGRACJI

Od razu po tym, jak 21.11.2013 rząd Ukrainy przyjął rozporządzenie o wstrzymaniu procesu przygotowań do podpisania umowy o stowarzyszeniu z Unią Europejską (UE), kraj ogarnęła fala długotrwałych antyrządowych akcji protestacyjnych o charakterze masowym. Bez wcześniejszych przygotowań i bez partyjnych symboli na centralny plac stolicy – plac Niepodległości – zaczęli przychodzić ludzie, którzy domagali się podpisania przez rząd umowy stowarzyszeniowej z UE. **Akcja otrzymała nazwę „Euromajdan”, a przez uczestników była zapowiadana jako apolityczna i pokojowa.** 23.11.2013 na Euromajdanie zebrało się około 2 tysięcy protestujących ludzi. 24.11.2013 na główne ulice Kijowa wyszło, według różnych ocen, od 50 do 100 tysięcy demonstrantów, w tym aktywiści partyjni i przedstawiciele organizacji społecznych, reprezentanci klasy średniej. Od 25.11.2013 do 29.11.2013 na kijowskim Euromajdanie, każdego dnia gromadziło się średnio około 10 tysięcy ludzi.

26.11.2013 studenci dwóch prestiżowych uczelni wyższych – Kijowsko-Mohylańskiej Akademii i Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenko – ogłosili strajk studencki i kolumną składającą się z 3 tysięcy osób przeszli głównymi ulicami na plac Niepodległości, domagając się podpisania umowy o stowarzyszeniu z UE. Wkrótce do strajku dołączyli też studenci z innych uniwersytetów: Politechniki Kijowskiej, Uniwersytetu Medycznego im. Bohomolca, Uniwersytetu Pedagogicznego im. Dragomanova [1].

Strajk studentów, 26.11.2013

W miarę upływu czasu audytorium euromajdanów, w Kijowie i w regionach, stawało się coraz bardziej zróżnicowane: część protestujących występowała w obronie europejskiego kursu i europejskich wartości; część wyrażała niezadowolenie z niekonsekwentnej polityki obecnego prezydenta i rządu; część przejawiała obywatelską solidarność z wciąż rozrastającym się po całym kraju pokojowym protestem. W efekcie obok placu Niepodległości powstał jeszcze jeden opozycyjny wiec – z udziałem polityków i partyjnych aktywistów. Jednak 26.11.2013 około 23.00 na apel liderów opozycji, partyjni aktywiści porzucili swoje symbole partyjne, udali się na plac

Niepodległości, gdzie przyłączyli się do protestujących studentów i obywatelskich aktywistów. **Protest na Euromajdanie został ogłoszony jako apolityczny, dlatego w jego trakcie używano tylko flag narodowych i symboli Unii Europejskiej.**

29.11.2013 na szczycie „Partnerstwa Wschodniego” w Wilnie wysoka przedstawiciel do spraw polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa UE Catherine Ashton oświadczyła, że „drzwi Unii Europejskiej pozostają otwarte” dla Ukrainy [2]. Jednak **prezydent Ukrainy Viktor Yanukowych zaznaczył, iż Ukraina w obecnej chwili nie jest gotowa do podpisania umowy o stowarzyszeniu, ponieważ znajduje się w trudnej sytuacji gospodarczej i jest zagrożona w związku z naciskami wywieranymi przez Rosję** [3], [4]. Umowa o stowarzyszeniu z Ukrainą nie została podpisana. Wieczorem 29.11.2013 na Euromajdanie w Kijowie zebrało się ponad 10 tysięcy demonstrantów. Majdan Niepodległości w całości został otoczony przez milicję. Liderzy opozycji Arseniy Yatsenyuk, Vitaliy Klichko i Oleh Tyahnybok ogłosili, że nazajutrz odbędzie się „ogólnonarodowe zgromadzenie”. Po północy 30.11.2013 przedstawiciele partii opozycyjnych zaczęli demontować sprzęt i aparaturę nagłaśniającą. Aktywiści obywatelscy na Euromajdanie wyrażali zaniepokojenie tymi działaniami, bowiem ich zdaniem, w ten sposób przedstawiciele partii wycofują swoje poparcie dla akcji obywatelskiej po to, aby w najbliższych dniach zorganizować własną akcję o charakterze politycznym [5].

2.2. KRWAWA NOC PO SZCZYCIE W WILNIE: 30.11.2013 JEDNOSTKA SPECJALNA MILICJI BRUTALNIE ROZPĘDZIŁA EUROMAJDAN

30.11.2013 około godziny 4.00 rano 290 funkcjonariuszy z jednostki specjalnej milicji „Berkut”, używając siły rozpędziło na Euromajdanie około 500 pokojowych demonstrantów (w większości byli to studenci). Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW) oświadczyło, że demonstracja została rozpędzona przy użyciu siły, **aby umożliwić wykonanie prac związanych z ustawianiem noworocznej choinki**, ponieważ protestujący ludzie „utrudniali dojazd sprzętu komunalnego na plac Niepodległości”. Na jednym z nagrań wideo widać jednak jak protestujący wystąpili w charakterze żywej tarczy ogradzającej plac. Doszło do incydentu, w czasie którego kilka osób rzucało w milicjantów jajkami i śmieciami, chociaż aktywiści powstrzymywali ich od takich działań [6]. Po tym zdarzeniu milicja użyła siły. Zdaniem demonstrantów, kiedy rozpędzała ich milicja, na placu Niepodległości nie było łączności komórkowej.

Noc 30.11.2013

Szczególnie należy podkreślić brutalność z jaką milicja dokonała pacyfikacji Euromajdanu. Wobec demonstrantów został użyty gaz łzawiący. Studentów, w tym także kobiety, bito przy pałkami, kopano po głowie i ramionach, nawet wtedy, gdy upadli już na ziemię [7]. **Milicjanci bili uciekających ludzi w odległości nawet 400 metrów od placu Niepodległości** [8]. Do opozycyjnego polityka Anatoliya Gritsenko, a potem do Internetu, dotarły pliki audio wyglądające na zapis rozmów funkcjonariuszy „Berkuta”, prowadzonych przez radio w nocy, kiedy doszło do pacyfikacji Euromajdanu. Z zapisu rozmów wynika, że specnaz otrzymał rozkaz nie tylko, aby wyprzeć aktywistów z placu Niepodległości, lecz także ścigać ich na pobliskich ulicach [9].

Stróże prawa przy pomocy metalowych barierek odgradzili i zablokowali teren placu Niepodległości, gdzie przez tydzień trwały masowe pokojowe akcje protestacyjne. Na miejscu „zlikwidowanego” Euromajdanu, pracownicy służb komunalnych zaczęli zmywać z ulic krew i ustawiać noworoczną choinkę.

Uciekając przed agresją milicji, kilkadziesiąt protestujących osób ukryło się za bramą monastynu św. Michała Archanioła o Złoty Kopułach, który znajduje się obok placu Niepodległości. Po tym zdarzeniu od razu zaczęły tam podjeżdżać autobusy z milicjantami. **Kiedy tylko dowiedziano się o tym, rankiem 30.11.2013 tysiące Kijowian przyszło na na plac przed monastyrem, aby bronić protestujących.** Wkrótce milicja opuściła plac Michajłowski. Wieczorem 30.11.2013 na placu zebrało się około 20 tysięcy osób, którzy krzyczeli: „Kijów – wstawaj!” i „Rewolucja!”. Jak podają agencje informacyjne, na plac do protestujących przybyli ambasadorowie Kanady, Łowy, Litwy, Holandii, Polski, Finlandii, Czech, Estonii i ambasador UE na Ukrainie.

Według informacji przekazanych przez generała-lejtnanta milicji Gennadiya Moskala i generała milicji Nikolaya Kapliya, do akcji rozpędzania Euromajdanu zostały zaangażowane jednostki specjalne „Berkut” z Ługańska, Doniecka, Dniepropietrowska, Czerkass i Autonomicznej Republiki Krymu (w przeważającej większości ze wschodnich z południowych regionów Ukrainy) [10]. Komendant Głównego Urzędu MSW Ukrainy w Kijowie Valeriy Koryak oświadczył, że sam wydał rozkaz jednostce specjalnej „Berkut”, aby dokonać pacyfikacji Euromajdanu „w zależności od powstałej sytuacji”. Gennadiy Moskal oznajmił, że w ten sposób Valeriy Koryak oślania kierownictwo, ponieważ on sam nie miał uprawnień, aby wydawać rozkazy funkcjonariuszom „Berkuta” z innych regionów” *„Takie prawo ma jedynie minister MSW lub jego zastępca, dlatego to właśnie na nich spoczywa cała odpowiedzialność za te wydarzenia”* [11].

Stosunek liczebny milicjantów i aktywistów obywatelskich obecnych na Euromajdanie, pozwalał stróżom prawa odeprzeć demonstrantów bez użycia jakiegokolwiek siły. Poza tym istnieją podstawy, aby przypuszczać, iż rozkaz użycia siły podczas rozpędzania Euromajdanu 30.11.2013 mógł być wynikiem zaostrzających się konfliktów wewnątrz prorządowej elity [12]. Jednakże takie metody walki politycznej są nie do przyjęcia.

W wyniku działań milicji urazów głowy doznał dziennikarz Reuters Gleb Garanich i duński dziennikarz Vamberg Andersen. Rannych zostało również dwóch polskich obywateli – dziennikarz Tomasz Piechal oraz dyrektor jednej z firm Jacek Zabrocki. W związku z tym ambasador Ukrainy został wezwany do Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) Polski w celu złożenia wyjaśnień. Lekarz naczelny kijowskiego pogotowia Anatolij Vershigora poinformował, że **pomocy medycznej udzielono 35 poszkodowanym aktywistom, a 21 zostało przewiezionych do szpitala.** Lekarze skierowali do organów ścigania około 20 zawiadomień na temat osób poszkodowanych w wyniku działań milicji. Według informacji Prokuratury Generalnej, obrażeń ciała doznało 79 osób, wśród nich 6 studentów i 7 milicjantów. Hospitalizowanych zostało 10 osób [13]. Przeciwno funkcjonariuszom „Berkuta” wszczęto 3 sprawy karne za przekroczenie uprawnień służbowych podczas akcji rozpędzania Euromajdanu [14].

Podczas pacyfikacji Euromajdanu, do której doszło 30.11.2013 użyto siły, zatrzymanych zostało 32 aktywistów (patrz Załącznik 2). Zostali oni zwolnieni po sporządzeniu protokołów wykroczeń za „*drobne chuligaństwo*” i „*złośliwe niepodporządkowanie się poleceniu lub żądaniu funkcjonariusza milicji*”.

Po dwóch tygodniach od pacyfikacji Euromajdanu, 14.12.2013 prezydent Ukrainy odsunął od pełnienia obowiązków szefa kijowskiego urzędu miasta **Aleksandra Popova** i zastępcę sekretarza Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony (RBNO) **Vladimira Sivkovicha**. Odsunięcia dokonano na wniosek Prokuratora Generalnego, który został złożony w związku z podejrzeniem tych osób o powiązanie z pacyfikacją Euromajdanu 30.11.2013. Prokurator Generalny oświadczył, że z pacyfikacją Majdanu ma także związek komendant kijowskiej milicji **Valeriy Koryak** oraz jego zastępca **Piotr Fedchuk** [15]. Zdaniem Ruslany Lyzhichko, jednej z osób przesłuchiowanych przez prokuraturę, urzędnikom zostały przedstawione zarzuty przekroczenia władzy i uprawnień służbowych (art. 365 kk).

Warto zauważyć, że 13.12.2013 Aleksandr Popov na przesłuchaniu w Prokuraturze Generalnej powiedział, że właśnie **sekretarz RBNO Andrey Klyuyev** jako pierwszy zadzwonił do niego żądając, aby jak najszybciej w nocy 30.11.2013 na placu Niepodległości została ustawiona noworoczna choinka. Aleksandr Popov powiedział też, że tamtej nocy w jego gabinecie przebywało **sześciu deputowanych z proprezydenckiej Partii Regionów, którzy wiedzieli o pacyfikacji (źródło cieszącej się autorytetem gazety „Zekalo Nedeli” wymieniło tylko 3 nazwiska: Elbrus Tedeyev, Nestor Shufrich, Aleksandr Yegorov)**. Komendant kijowskiej milicji Valeriy Koryak na przesłuchaniu powiedział, że **minister spraw wewnętrznych Vitaliy Zakharchenko** polecił mu wykonać wszystkie rozkazy zastępcy sekretarza RBNO [16].

Brutalna pacyfikacja Euromajdanu jeszcze bardziej uaktywniła nastroje protestacyjne w społeczeństwie. **Na znak protestu przeciwko działaniom władz na ulice wyszły dziesiątki tysięcy ludzi, lecz wysuwający o wiele bardziej stanowcze żądania polityczne.** Od tej chwili przedrostek „euro” zaczął być używany rzadziej, a antyrządowy protest zaczął się kojarzyć ze słowem „Majdan”.

Źródła:

1. Według źródeł agencji informacyjnej UNIAN, Ministerstwo Oświaty żądało od kierownictwa Uniwersytetu im. Szewczenki wprowadzenia rejestracji studentów, biorących udział w akcjach protestacyjnych. Po ogłoszeniu studenckiego strajku, do Uniwersytetu „Kijowsko-Mohylańska Akademia” natychmiast została wysłana kontrola z ministerstwa.
2. Interfax-Ukraina // Drzwi do Unii Europejskiej pozostają otwarte dla Ukrainy – Ashton. - <http://ua.interfax.com.ua/news/political/177554.html>
3. Ukrainskaya Pravda // Yanukowych powiedział Melk i Gribauskaite jak mu jest trudno. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/11/29/7003498/>
4. 20.11.2013 premier Rosji Dmitriy Medvedev oświadczył, że Rosja będzie śledzić przebieg negocjacji Ukrainy i Rosji, i na podstawie wyników tych negocjacji będzie czynić „określone wnioski”, nie wykluczając możliwości wprowadzenia ochronnych działań gospodarczych. Premier Ukrainy Nikolay Azarov oświadczył, że tworzenie budżetu na 2014 rok będzie zależało od rozmów z Rosją. W listopadzie 2013 stało się wiadome, że służba migracyjna Rosji odmówiła wjazdu na teren państwa około 20 tysiącom obywateli Ukrainy z powodu łamania przepisów. Rosja zmieniła także dotychczasowe zasady odprawy celnej ładunków na ukraińsko-rosyjskiej granicy, co doprowadziło do powstania olbrzymich kolejek przy odprawie. – na podstawie materiałów Ukrainskiej Pravdy - <http://www.pravda.com.ua/>

5. Wszechukraińska organizacja obywatelska „Koalicja Uczestników Pomarańczowej Rewolucji” // “Komitet Organizacyjny” zdradził Euromajdan!!! - <https://www.facebook.com/vgo.kupr/posts/607989415925251>
6. Pacyfikacja Euromajdanu – jak to było. - <http://www.youtube.com/watch?v=t8u6l6BNEb0&feature=share>
7. 5 kanał// Spacyfikowany Euromajdan. Pobojuwisko. - <http://www.youtube.com/watch?v=JoTvgD mgJU#t=0>
8. Radio Svoboda // „Berkut” bił ludzi w odległości ponad 400 metrów od Majdanu – wideo z kamer monitoringu - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25185206.html>
9. Radio Svoboda // Krwawa pacyfikacja Euromajdanu. Eter radiowy „Berkuta” (zapis rozmów). - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25191458.html>
10. Procherk // Wśród „Beruta”, który spacyfikował demonstrantów byli też ludzie z Cherkass <http://procherk.info/news/euromaydan/18987-sered-berkutu-scho-rozganjav-mitinguvalnikiv-buli-i-cherkaschani>
11. Strona Hennadiya Moskala w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/hennadii.moskal/posts/367300596748323>
12. UNIAN // Eksperti: Pacyfikacja Euromajdanu – prowokacja skierowana przeciw eurointegracji Ukrainy. - <http://www.unian.ua/news/608461-eksperti-rozgin-evromaydana-provokatsiya-proti-evrointegratsiji-ukrajini.html>
13. Interfax-Ukraina // W czasie pacyfikacji Euromajdanu w Kijowie rannych zostało 79 osób – zastępca prokuratora generalnego Prishko. - <http://ua.interfax.com.ua/news/general/179608.html>
14. UNIAN // Przeciwno „Berkutowi” wszczęto 3 sprawy karne za przekroczenie uprawnień. - <http://www.unian.ua/news/609706-za-perevishchennya-povnovajen-proti-berkuta-porushili-3-kriminalni-spravi.html>
15. Ukrainskaya Pravda // Za pacyfikację Euromajdanu odpowiedzialność poniosą Sivkovich, Popov i Korniyak. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/14/7006835/>
16. Ukrainskaya Pravda // Jak Popov zdradził Klyuyeva. Nowe protokoły z przesłuchań dotyczące pacyfikacji Euromajdanu. - <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/12/15/7006937/>

3. KOLEJNE POBICIA WŚRÓD DEMONSTRANTÓW I DZIENNIKARZY. DRUGA PRÓBA ROZPĘDZENIA MAJDANU

3.1. W WYNIKU PROWOKACJI GRUPY OSÓB OBOK SIEDZIBY PREZYDENTA 01.12.2013 MILICJA BRUTALNIE POBIŁA DEMONSTRANTÓW I DZIENNIKARZY

01.12.2013 o godzinie 12.00 rozpoczęła się jedna z najbardziej masowych w historii niepodległej Ukrainy akcja protestu obywatelskiego, w której wzięło udział, według różnych ocen, **od 500 do 700 tysięcy osób**. Wielotysięczna kolumna protestujących zaczęła iść głównymi ulicami Kijowa. Do kolumny dołączyli europejscy dyplomaci, wiceprzewodniczący Europarlamentu Jacek Protasiewicz, były przewodniczący Europarlamentu Jerzy Buzek, były szef polskiego rządu Jarosław Kaczyński. Ogólnoukraiński strajk ogłosiła Konfederacja wolnych związków zawodowych Ukrainy. **Masowe akcje protestacyjne odbyły się też w innych miastach:** we Lwowie na ulice wyszło 40 tysięcy osób, w Łucku (Lutsk) – 8 tysięcy, w Czerniowcach (Chernivtsi) – 5 tysięcy, w Charkowie (Kharkiv) – 2 tysiące, w Dniepropietrowsku – tysiąc osób [\[1\]](#).

Uczestnicy Ogólnonarodowego Zgromadzenia maszerują ulicą Chreszczatyk na plac Niepodległości, 01.12.2013

W Kijowie demonstranci zajęli pomieszczenia kijowskiego magistratu, Dom Związków Zawodowych i Pałac Październikowy. **Federacja Związków Zawodowych Ukrainy, jako właściciel Domu Związków Zawodowych i Pałacu Październikowego, postanowiła udostępnić te budynki demonstrantom w ramach wynajmu** [\[2\]](#). Później także na podobnych zasadach przyjął u siebie właściciel Domu Architektów. Aktywiści stwierdzili, że skoro kijowski magistrat nie jest własnością państwa, a stanowi własność komunalną, to urząd miejski nie powinien się niepokoić z powodu jego zajęcia. Demonstranci zajęli jedynie pomieszczenia na parterze i pierwszym piętrze budynku. Zasadnicza część pomieszczeń, w których znajdują się biura pracowników urzędu, nie została zajęta. Demonstranci zaapelowali do pracowników urzędu miasta, aby ci przychodzili do pracy, podkreślając przy tym, że nie będą utrudniali im wykonywania pracy.

Ponadto demonstranci usunęli z placu Niepodległości ustawione przez milicję bariery. Milicja w pośpiechu opuściła centralny plac. Na placu Niepodległości liderzy opozycji ogłosili swoje postulaty: podanie rządu do dymisji, ponowne wybory prezydenckie i parlamentarne, pociągnięcie do odpowiedzialności wszystkich winnych pacyfikacji Euromajdanu (w tym ministra spraw

wewnętrznych Vitaliya Zakharchenko). Politycy wezwali demonstrantów do ogólnoukraińskiego strajku i blokowania dzielnicy rządowej bez użycia siły.

Ogólnonarodowe Zgromadzenie na placu Niepodległości, 01.12.2013

01.12.2013 około godziny 14.00 grupa młodych ludzi, przeważnie zamaskowanych, rozpoczęła szturm na budynek siedziby prezydenta. Za nimi zebrali się kilka tysięcy pokojowych demonstrantów. Przed budynkiem siedziby prezydenta ustawili się żołnierze wojsk wewnętrznych MSW. Nieznane osoby przyprowadziły spychacz [3], którym próbowano staranować żołnierzy [4]. Niektórzy z demonstrantów zaczęli atakować żołnierzy MSW bijąc ich pałkami i łomami oraz rzucając w nich petardami, kamieniami, butelkami z koktajlem Mołotowa. Żołnierze MSW stali w charakterze żywej tarczy i nie podejmowali żadnych działań. Wśród demonstrantów byli też tacy, którzy zasłaniali sobą żołnierzy, próbując w ten sposób powstrzymać innych działaczy siłowych.

Akcja protestacyjna obok siedziby prezydenta Ukrainy, 01.12.2013

Za plecami żołnierzy MSW znajdowali się funkcjonariusze specjalnej jednostki milicji „Berkut”, którzy przez dwie godziny śledzili rozwój sytuacji. Od czasu do czasu funkcjonariusze „Berkuta” zza pleców żołnierzy rzucali w stronę demonstrantów granaty hukowe i świece dymne.

Po godzinie 16.00 „Berkut” zaczął rozpędzać demonstrantów zgromadzonych przed budynkiem siedziby prezydenta, brutalnie bijąc przy tym wszystkich, którzy nie zdążyli uciec. **Funkcjonariusze „Berkuta” i część żołnierzy MSW kopali i bili pałkami niewinnych obywateli, którzy upadli na ziemię i nie stawiali oporu.** Na wideo z pacyfikacji widać, jak prawie każdy milicjant przebiegający obok leżącego człowieka, próbował zadać kilka ciosów pałką lub kopnąć nogą w głowę lub tułów. Wśród milicjantów byli też tacy, którzy próbowali powstrzymywać swoich kolegów przed brutalnym biciem leżących ludzi [5]. W okresie od 01.12.2013 do 02.12.2013 do kijowskiego pogotowia zwróciło się o pomoc **190 poszkodowanych demonstrantów**. Hospitalizowanych zostało 46 obywateli [6].

Milicja rozbijała kamery wideo i brutalnie biła dziennikarzy, chociaż ci głośno krzykali i pokazywali dokumenty potwierdzające, iż są przedstawicielami mediów. W wyniku działań prowadzonych przez jednostkę sił specjalnych „Berkut” pod budynkiem siedziby prezydenta, rannych zostało 4 zagranicznych i 36 ukraińskich dziennikarzy, którzy doznali urazów głowy i tułowia oraz złamań (patrz Załącznik 2). W niektórych dziennikarzy milicjanci rzucali kamieniami. Dziennikarka Lesya Koval razem z matką został przewrócona na ziemię, obrzucono ją wyzwiskami i kopano po nerkach. Dziennikarza Ivana Nakonechnego milicjanci wlekli po ziemi i próbowali przerzucić przez ogrodzenie. Korespondent gazety „Litsa” Valeriy Garaguts poinformował, że kiedy razem z innymi poszkodowanymi leżał na ziemi, żołnierze „Berkuta” po kolei, stawiając nogę na głowie swoich okaleczonych ofiar pozowali i robili sobie zdjęcia. Przedstawiali się w charakterze myśliwych i nazywali zatrzymanych „mięsem” [7]. W związku z pobiciem dziennikarzy wszczętych zostało 12 spraw karnych – poinformował przewodniczący komisji parlamentarnej do spraw wolności słowa i informacji Nikolay Tomenko [8].

Według danych organizacji Reporters Without Borders, która walczy o prawa dla przedstawicieli prasy, w związku z gwałtownym wzrostem ilości ataków na dziennikarzy w 2013 roku, Ukraina została uznana za najgorszy kraj w Europie pod względem możliwości wykonywania pracy przez dziennikarzy. Ze 120 faktów stosowania przemocy fizycznej, w 45 przypadkach ataku dokonywali przedstawiciele organów ścigania [9].

Oddziały żołnierzy sił wewnętrznych blokują ulicę wiodącą do siedziby prezydenta, 01.12.2013

Na znak protestu przeciwko pobiciu dziennikarzy Krajowy Związek Dziennikarzy Ukraińskich wystąpił ze składu międzyresortowej grupy roboczej przy prezydencie Ukrainy (grupa zajmuje się monitoringiem przestrzegania prawa w zakresie wolności słowa). **Związek Dziennikarzy zaznaczył, że działania władzy świadczą o tym, iż jest ona „wrogiem społeczeństwa obywatelskiego” i tylko „stwarza wrażenie poparcia dla wartości europejskich” [10].**

Za jednego z organizatorów starć obok siedziby prezydenta milicja uważa Dmitriya Korchinskiego, lidera partii „Bratstvo”, znanej ze swoich prowokacyjnych akcji [11]. W dzień szturm Dmitriy był widziany przez dziennikarzy obok siedziby prezydenta. Dziennikarze bez skutku zwracali się do organów ścigania o przeprowadzenie dochodzenia w sprawie wyjaśnienia roli Korchinskiego w starciach. Dopiero po dwóch tygodniach, 14.12.2013 MSW ogłosiło za nim międzynarodowy list gończy. Wtedy Dmitriy Korchinskiy znajdował się już poza granicami Ukrainy.

Liderzy opozycji oświadczyli, że winę za wydarzenia mające miejsca obok siedziby prezydenta ponoszą prowokatorzy, i wezwali obywateli do wzięcia udziału w pokojowej demonstracji na placu Niepodległości. Zaniepokojenie społeczeństwa wywołało też zdarzenie, do którego doszło na 2 godziny przed starciami na Bankowej. Milicja bez żadnych przeszkód wpuściła na dziedziniec siedziby prezydenta dwa autobusy z cywilną rejestracją, w których znajdowali się ludzie bez jakichkolwiek mundurów [12]. Także podczas szturm zostali zauważeni trzej ludzie w hełmach, którzy początkowo pozostawali w tłumie i popychali żołnierzy MSW, potem jednak znaleźli się za plecami stróżów prawa. Stojący obok nich funkcjonariusze „Berkuta”, w żaden sposób nie reagowali. Po pewnym czasie żołnierze MSW bez przeszkód wypuścili tę trójkę z powrotem do demonstrantów. Programista Anton Nemtsev wymienił siebie, jako jedną z osób, która znalazła się poza kordonem milicji. Według jego relacji, demonstranci „precyzyjnie” go przez szereg żołnierzy MSW. Potem jeden z milicjantów stworzył korytarz dla trojga ludzi, pozwalając im opuścić otoczony kordonem milicji teren siedziby prezydenta [13].

Według danych MSW, w wyniku starć pod gmachem siedziby prezydenta rannych w stopniu średnim zostało około 100 milicjantów, a 50 z nich hospitalizowano [14].

03.12.2013 ukraiński parlament rozpatrywał wniosek o dymisję rządu, który jednak nie został przyjęty – proprezydencka Partia Regionów i Komunistyczna Partia Ukrainy nie wzięły udziału w głosowaniu nad dymisją. Demonstranci w Kijowie nadal blokowali plac Niepodległości i dzielnicę rządową, jak również pikietowali bazy jednostki specjalnej „Berkut”, budynki prokuratury, MSW i sądów, które postanowiły aresztować aktywistów. Powołując się na decyzję sądu, MSW 05.12.2013, ogłosiło, że jeśli w ciągu 5 dni demonstranci nie zaprzestaną blokady gmachu rządu, to milicja „podejmie działania” [15].

08.12.2013 na antyrządowym wiecu w centrum Kijowa zebrało się - według różnych danych - od 300 do 600 tysięcy ludzi (jeszcze jedna z największych masowych akcji protestacyjnych w historii niepodległej Ukrainy). Na powszechnym zgromadzeniu narodowym zostały ogłoszone najważniejsze postulaty: uwolnienie niesprawiedliwie aresztowanych za udział w akcjach protestacyjnych, dymisja rządu i prezydenta, podpisanie umowy stowarzyszeniowej z UE przez nowy rząd. Przy pomocy autobusów i kordonów milicja zamknęła wszystkie ulice prowadzące do rządowych budynków. Demonstranci zaczęli umacniać barykady na ulicach, wiodących do siedziby prezydenta i rządu.

Następnego dnia, 09.12.2013 do Kijowa zaczęły ściągać wojska wewnętrzne MSW, które zaczęły otaczać dzielnicę rządową. Demonstranci spokojnie rozmawiali z żołnierzami, pytając, czy nie zmarzli albo nie są głodni, częstowali ich herbatą i kanapkami. **Wieczorem i w nocy funkcjonariusze „Berkuta” odepchnęli demonstrantów od barykad ustawionych wokół**

rządowych budynków. Demonstranci osłaniali sobą barykady, ale nie dążyli do konfliktu [16]. Później służby komunalne rozebrały ogrodzenia.

09.12.2013 uzbrojeni funkcjonariusze „Berkuta” wyważyli drzwi do biura opozycyjnej partii „Batkivshchina”, wdarli się do serwerowni i zaczęli wnosić stamtąd sprzęt. Milicja wtargnęła też do redakcji mediów „Cenzor.net”, „Vecherniye vesti” i INTV. MSW poinformowało, że przeszukanie i zatrzymanie sprzętu odbyło się w ramach „prowadzonego śledztwa w sprawie o oszustwo i nadużycie stanowiska służbowego”. Funkcjonariusze „Berkuta” nie przedstawili dokumentów pozwalających na przeprowadzenie przeszukania i nie sporządzili spisu zatrzymanych rzeczy [17]. Wcześniej, **08.12.2013 Służba Bezpieczeństwa Ukrainy wszczęła sprawę karną dotyczącą „dokonania przez niektórych polityków bezprawnych działań mających na celu przejęcie władzy państwowej” - art. 109 cz. 1 kodeksu karnego (kk) Ukrainy.** Zdaniem opozycyjnego polityka Arseniia Yatsenyuka, oprócz niego w tej sprawie występują politycy Oleksandr Turchinov, Oleh Tyahnybok i jeszcze 8 innych osób [18].

3.2. MISJE UE I USA ŚWIADKAMI DRUGIEJ PRÓBY WŁADZ ROZPĘDZENIA AKCJI PROTESTACYJNEJ NA PLACU NIEPODLEGŁOŚCI W NOCY 11.12.2013

Po dyplomatycznych zapewnieniach o nieużywaniu siły, władza po raz drugi próbowała przy pomocy struktur siłowych rozpędzić Majdan.

09.12.2013 w swoim wideo wystąpieniu, zwracając się do demonstrantów prokurator generalny Viktor Pshonka powiedział: **„Przestańcie blokować organy władzy, urządzać masowe zamieszki i bezczelnie łamać prawo. ... Nie wystawiajcie na próbę cierpliwości władzy, nie prowokujcie organów ścigania, opuście pomieszczenia i odblokujcie drogi komunikacyjne”.** Prokurator Generalny zaznaczył przy tym, że organizatorzy protestów usiłują uniknąć odpowiedzialności **„chowając się za mandatami deputowanych i zapewniając sobie poparcie niektórych międzynarodowych instytucji. Nie będzie tego!”** [19].

W nocy 11.12.2013 żołnierze MSW oraz jednostka specjalna milicji „Berkut” przeprowadzali operację usunięcia demonstrantów z terenu placu Niepodległości. **Okolo godziny 01 w nocy milicja zaczęła otaczać plac Niepodległości ze wszystkich stron:** od strony placu Europejskiego, ulicy Instytuckiej, Michajłowskiej i ulicy Chreszczatik. Do placu Niepodległości zaczął podjeżdżać ciężki sprzęt komunalny (z naczepami burtowymi i samowładowczymi). Funkcjonariusze organów ścigania oświadczyli, że **„muszą oczyścić jezdnię, aby wykonać postanowienie sądu administracyjnego o zakazie blokowania dróg dojazdowych”.** Zgodnie z artykułem 29 ukraińskiej ustawy „O postępowaniu wykonawczym”, **wykonanie zleconych czynności może się odbywać nie wcześniej niż od godziny 6.00 rano i nie później niż po godzinie 22.00 wieczorem.** Wykonanie decyzji sądu w godzinach nocnych jest dopuszczalne tylko, „w przypadku, gdy niewykonanie decyzji sądu stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia obywateli” [20].

Przybywający na Majdanie mężczyźni ustawili się w szeregu przed żołnierzami MSW i funkcjonariuszami „Berkuta”, żeby bronić placu [21]. Przy scenie na Majdanie pozostały kobiety, które śpiewały narodowy hymn Ukrainy. W soborze Michajłowskim zaczęły bić dzwony, kapłani modlili się na scenie. Okolo godziny 03.00 „Berkut” przerwał jeden z kordonów od strony Placu Europejskiego i podszedł do sceny. Na miejscu zajętych przez milicję pozycji, nieznanymi ludziami w żółtych kamizelkach zaczęli rozbierać namioty. Wszystkie rzeczy zostały załadowane na samochody i wywiezione [22].

Po godzinie 02.00, Kijowianie zaczęli przekazywać informacje o pacyfikacji w sieciach społecznościowych, a także wymieniać się numerami telefonów, żeby zorganizować sobie wspólny

transport podwożąc się wzajemnie na plac Niepodległości. **Przed 06:00 rano na placu było już około 15 tysięcy demonstrantów, co znacznie przekraczało siły milicji.** Według relacji uczestników demonstracji, funkcjonariusze „Berkuta” używali siły, kiedy próbowali wciągnąć ludzi w swoje szeregi, a potem bili [23]. Według relacji lidera partii „Svoboda” Oleha Tyahnyboka, funkcjonariusze „Berkuta” nie używali gumowych, a plastikowych pałek, które są bardziej niebezpieczne i powodują większe obrażenia [24]. Aktywiści zaznaczali, że podczas szturmowania Majdanu niektóre grupy żołnierzy sił wewnętrznych MSW odmawiały atakowania pokojowo demonstrujących manifestantów, utrzymując w ten sposób za swoimi plecami milicjantów z oddziałów „Berkut”.

W wyniku przeprowadzonego szturm na placu Niepodległości rannych zostało 30 osób, z których 15 zostało hospitalizowanych z powodu różnego rodzaju obrażeń, między innymi, urazów czaszkowo-mózgowymi, stłuczeń, złamań [25]. Wśród poszkodowanych znaleźli się też ukraińscy deputowani, między innymi przedstawiciel partii „Svoboda” Andrey Illenko [26]. Do Szewczenkowskiej Komendy Rejonowej Milicji doprowadzonych zostało 8 demonstrantów, którzy po ich przesłuchaniu i sporządzeniu protokołu wykroczenia z artykułu 173 ukraińskiego kodeksu wykroczeń (drobne chuligaństwo) zostali zwolnieni.

Rano 11.12.2013. Plac Niepodległości.

11.12.2013 około 09:00 jednostka specjalna „Berkut” rozpoczęła szturm kijowskiego magistratu, w którym zabarykadowała się część demonstrantów. Pod drzwiami budynku zostały podstawione trzy autobusy z funkcjonariuszami „Berkuta”. Obok budynku zebrało się ponad 5 tysięcy manifestantów. **Kiedy specnazowcy wsiedli z autobusów, ludzie zaczęli ich otaczać i popychać, zmuszając w ten sposób by wsiedli do nich na powrót.** Ludzie prosili ich żeby nie używali siły. Demonstranci znajdujący się na pierwszym piętrze budynku, zaczęli polewać autobusy wodą z hydrantu. Rzucona została też świeca dymna i kilka petard. Przeciwko demonstrantom użyto gazu łzawiącego. Liczba demonstrantów rosła. Wkrótce autobusy z milicjantami w towarzystwie protestujących ludzi zaczęły odjeżdżać. Wtedy demonstranci zaczęli podchodzić do innych autobusów MSW, żądając od milicjantów, aby opuścili teren wokół Chreszczatyku. Autobusy zaczęły odjeżdżać, demonstranci je popychali. Około 10:30 żołnierze MSW i funkcjonariusze „Berkuta” zaczęli opuszczać teren wokół placu Niepodległości. Demonstranci zajęli się umacnianiem barykad na zdobytych pozycjach wokół placu Niepodległości.

15.12.2013 w akcji protestacyjnej na placu Niepodległości wzięło udział około 400 tysięcy demonstrantów.

Noc na placu Niepodległości, 15.12.2013

Barykady na placu Niepodległości, 15.12.2013

Źródła:

1. UNIAN // Akcje protestacyjne trwają w dziesiątkach ukraińskich miast. - <http://www.unian.ua/news/608619-aktsiji-protestu-vidbuvayutsya-v-desyatkah-mist-ukrajini.html>
2. Ukrainskaya Pravda // Uczestnikom Euromajdanu pozwolono pozostać w Domu Związków Zawodowych i w Pałacu. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/10/7005982/>
3. Kiedy na placu Niepodległości pojawiło się kilka tysięcy demonstrantów, z placu zaczęto usuwać sprzęt należący do służb komunalnych. Nieznane osoby zatrzymały jeden ze spychaczy, wypchnęły z kabiny kierowcę i skierowały go na ulicę Bankową, w kierunku siedziby prezydenta.
4. RT Russian // Opozycyjny spychacz szturmuje gmach siedziby prezydenta Ukrainy. - http://www.youtube.com/watch?v=HneCscU_EPc
5. Euronews // Te kadry mogą szokować: nowe wideo pobojowiska na Bankowej. - <http://ua.euronews.com/2013/12/05/footage-released-alleging-ukrainian-police-brutality/>
6. UNIAN // Do zespołów pierwszej pomocy medycznej zwróciło się jeszcze 40 poszkodowanych osób. - <http://www.unian.ua/news/609007-do-brigad-nevidkladnoji-medichnoji-dopomogi-zvernulosa-sche-40-travmovanih-osib.html>
7. Open Dialog Foundation // Ukraine: the list of journalists and activists aggravated as a result of actions of the 'Berkut' Special Forces during protests in Kiev. - http://odfoundation.eu/en/urgents/1514/ukraine_the_list_of_journalists_and_activists_aggravated_as_result_of_actions_of_the_berkut_special_forces_during_protests_in_kiev
8. Radio Svoboda // Za pobicie dziennikarzy rozpoczęto 12 postępowań – Tomenko. - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25192007.html>
9. Kommersant-Ukraina // Zupetnie nie da się pracować. W Europie Ukrainę uznana za jedno z najgorszych miejsc dla pracy dla dziennikarzy. - <http://www.kommersant.ua/doc/2371767>
10. Krajowy Związek Dziennikarzy Ukraińskich // NSJU występuje ze składu międzyresortowej grupy roboczej (wniosek). - <http://nsju.org/index.php/article/1636>
11. Ukrainskaya Pravda // Czy szturm na Bankowej przeprowadzono na zamówienie? - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/2/7004468/>
12. Korrespondent // W sieci pojawiło się wideo, jak na dziedzińcu siedziby prezydenta wjeżdżają dwa autobusy z nieznanymi ludźmi. - <http://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/3273645-u-merezhi-ziavylosia-video-yak-u-dvir-administratsii-prezydenta-zaizhdzhavit-dva-avtobusy-z-nevidomymy>
13. UNIAN // „Prowokator, który na Bankowej wszedł na tyły „Berkuta”, okazał się zwykłym programistą. - <http://www.unian.ua/news/609523-provokator-yakiy-proyshov-na-bankoviy-za-spini-berkuta-viyavivsyaprostim-programistom.html>
14. UNIAN // W szpitalu hospitalizowano prawie 50 stróżów prawa - MSW. - <http://www.unian.ua/news/608764-v-likarni-kieva-gospitalizovano-mayje-50-pravoohorontsiv-mvs.html>
15. UNIAN // Milicja dała demonstrantom 5 dni na odblokowanie Rady Ministrów. - <http://www.unian.ua/news/609643-militsiya-dala-mitingovalnikam-5-dniv-schob-rozblokovati-kabmin.html>
16. Hromadske TV // Usuwanie demonstrantów na ulicy Gruszevskiego. - <http://www.youtube.com/watch?v=WWP3WCW4Opw#t=0>
17. UNIAN // Szturm na biuro przy Turowskiej: w MSW mówią, że „Batkivshchina” nie ma tu nic do rzeczy. - <http://www.unian.ua/news/610948-shturm-ofisu-na-turivskiy-u-mvs-kajut-scho-batkivschina-tut-ni-do-chogo-video.html>
18. Wideo z Youtube.com // Yatsenyuk o spisku. - <http://www.youtube.com/watch?v=bFub51ARIBs>

19. Prokuratura Generalna Ukrainy. Oficjalna strona internetowa // Wystąpienie Prokuratora Generalnego Ukrainy Viktora Pshonki. - http://www.gp.gov.ua/ua/news/video.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=132118
20. Rada najwyższa Ukrainy. Oficjalna strona internetowa // ukraińska ustawa „O postępowaniu wykonawczym”. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/606-14/page2>
21. Hromadske TV // Berkut. Szturm barykad na Euromajdanie. - <http://www.youtube.com/watch?v=XPuf2UQqJ-8&feature=youtu.be>
22. Noc 11.12.2013. Godzina: 1.02-4.42. Obrona Euromajdanu. - <http://www.youtube.com/watch?v=Z5FtoCwY2pw>
23. Strona Pavla Shapoval w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/paul.shapoval/posts/738069406204739>
24. Ukrainskaya Pravda // Tyahnybok o pobiciach ludzi: „Milicja nie używała nawet gumowych pałek”. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/11/7006254/>
25. Hospitalizowano 6 demonstrantów i 9 funkcjonariuszy organów scigania. - <http://kievcity.gov.ua/news/12243.html>
26. Strona Andriya Illenko w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/andriy.illenko>

4. SPRAWY KARNE I REPRESJE WOBEC DZIENNIKARZY ORAZ AKTYWISTÓW ANTYRZĄDOWYCH PROTESTÓW

4.1. ARESZTOWANIA PO STARCIACH OBOK BUDYNKU RZĄDU 24.11.2013

24.11.2013 obok budynku Gabinetu Ministrów Ukrainy doszło do starć pomiędzy demonstrantami a milicją. W wyniku tych wydarzeń zostały zatrzymane 4 osoby – **Valeriy Radchenko, Oleg Matyash, Vitaliy Blagorodnyy i Roman Bilenkyy**. Wszystkim im przedstawiono zarzuty z art. 296 kk Ukrainy („Chuligaństwo”) [1], a Roman Bilenkyy otrzymał zarzut z art. 345 kk („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”) [2]. Po wstępnych rozprawach, jakie odbyły się w sądzie, wobec podezrzanych zastosowano środki zapobiegawcze w postaci aresztu domowego lub zakazu opuszczania kraju (osobiste zobowiązanie) na okres dwóch miesięcy [3].

Oleg Matyash
Zdjęcie: <http://5.ua>

18.12.2013 sąd rejonowy „Shevchenkivskiy” w Kijowie rozpatrzył sprawę 27 letniego aktywisty Olega Matyasha. **Sąd uznał go za winnego umyślnego pobicia funkcjonariusza organów ścigania (cz. 2 art. 345 kk Ukrainy) i skazał go na 3 lata pozbawienia wolności warunkowo z okresem próby wynoszącym 1 rok.** Warto zaznaczyć, że w czasie postępowania przed sądem oskarżony przyznał się do winy i podpisał ugodę z poszkodowanym [4]. Oleg Matyash jest inwalidą 3 grupy i prawnikiem z wykształcenia.

4.2. REPRESJE WOBEC DZIENNIKARZY I UCZESTNIKÓW PROTESTU OBOK SIEDZIBY PREZYDENTA

Po starciach 01.12.2013 obok siedziby prezydenta zatrzymanych zostało 9 osób, u wszystkich stwierdzono liczne urazy i skaleczenia. Kilku innych aktywistów zatrzymano w dniach następnym. **Większość z nich otrzymała zarzut z art. 294 kk (Organizacja i udział w masowych zamieszkach)**, za który grozi im kara pozbawienia wolności od 5 do 8 lat.

03.12.2013 po dwóch dniach od starć sąd wydał postanowienie o aresztowaniu 9 zatrzymanych na okres dwóch miesięcy. Pięciu podejrzanym zarzuty ogłoszono wprost w szpitalu, gdzie przebywali z powodu ciężkiego pobicia przez funkcjonariuszy specjalnej jednostki „Berkut”. Decyzja sądu o aresztowaniu została podjęta wyłącznie na podstawie zeznań strony oskarżenia, świadków nie przesłuchiwano. Wnioski i dowody obrony zostały odrzucone [5]. W sądzie nie przedstawiono ważkich dowodów winy oskarżonych. Co więcej, zapisy wideo [6] pokazujące tamte wydarzenia wyraźnie świadczą, że aresztowani obok siedziby prezydenta przez dłuższy czas byli bici przez milicję. Brak winy zatrzymanych potwierdzają też inne fakty, a mianowicie, że osoby te nie znały się pomiędzy sobą i wcześniej nie miały problemów z prawem. Poniżej przedstawiono historie 9 osób zatrzymanych obok siedziby prezydenta.

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Yuriy Bolotov – 39 lat, prywatny przedsiębiorca. Został oskarżony z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”), po złożeniu przez niego odwołania zmieniono mu zarzut na art. 293 („Naruszenie zasad porządku publicznego”).

Yuriy Bolotov nie brał udziału w akcji protestacyjnej – po prostu obserwował wydarzenia. Kiedy zobaczył, jak w jego stronę biegną funkcjonariusze z „Berkuta”, podniósł ręce do góry. Wtedy go przewrócili na ziemię, a potem wlekli po asfalcie kilkaset metrów aż na dziedziniec siedziby prezydenta, gdzie zbierano wszystkich zatrzymanych. W wyniku pobicia ma liczne stłuczenia tkanek miękkich, siniaki na całym ciele, rozbite kolana i łokcie. Przesłuchanie Yuriya Bolotova odbywało się bez adwokata [7]. Krewni mogli go zobaczyć dopiero po 2 dniach od zatrzymania 03.12.2013, w czasie rozprawy w sądzie, na której zapadła decyzja o aresztowaniu go na dwa miesiące [8].

11.12.2013 przed Sądem Odwoławczym w Kijowie odbyło się posiedzenie w sprawie Yuriya Bolotova. Prokuratura wystąpiła z wnioskiem o zmianę kwalifikacji przedstawionego mu zarzutu z art. 294 („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”) na art. 293 („Naruszenie zasad porządku publicznego dokonane w grupie osób”) [9]. Yuriy wyraził zgodę na przyznanie do zarzucanego mu czynu. Sąd uznał go za winnego i postanowił ukarać karą grzywny w wysokości 850 hrywien (około 80 euro). Następnie Yuriy Bolotov został zwolniony z aresztu [10].

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Valeriy Garaguts – 45 lat, dziennikarz. Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

Obok siedziby prezydenta Valeriy fotografował i kręcił film, żeby przygotować materiał dla dnipropropietrowskiej gazety „Litsa”, której jest redaktorem naczelnym. Po tym, jak oddziały jednostki specjalnej „Berkut” przeprowadziły akcję usuwania ludzi z ulicy obok siedziby prezydenta, wrócił tam z własnej inicjatywy, żeby pomóc poszkodowanym (miał przy sobie apteczkę z lekarstwami). „On wrócił na Bankową i zaczął ludziom udzielać pierwszej pomocy. Kiedy zakładał opatrunek kolejnemu poszkodowanemu, z tyłu nieoczekiwanie, bez uprzedzenia – on pewnie nawet nie zdążył

zrozumieć, co się dzieje – kilka razy został kopnięty w nogi i plecy. Upadł na ziemię, zaczęli go młócić, kopać po głowie”, - opowiadał jego przyjaciel Aleksander Denisenko. Potem chwycili go i powlekli na dziedziniec siedziby prezydenta, gdzie zbierali innych zatrzymanych. Protokół zatrzymania Valeriya Garagutsa został sporządzony pod nieobecność adwokata, który zdołał do niego dotrzeć dopiero po 4 godzinach od zatrzymania.

Na rozprawie 03.12.2013 obrona Valeriya Garagutsa przedstawiła dokumenty potwierdzające, że jest on dziennikarzem i wykonywał swoje zawodowe obowiązki. Niemniej jednak sędzia Nataliya Grinkovskaya nie wzięła ich pod uwagę i podjęła decyzję o aresztowaniu na okres 2 miesięcy [11]. 10.12.2013 w Sądzie Odwoławczym w Kijowie miała się odbyć rozprawa w sprawie rozpoznania zażalenia Valeriya Garagutsa, lecz została ona przerwana przez demonstrantów i deputowanych z partii „Svoboda”. 13.12.2013 zażalenie Valeriya Garagutsa zostało jednak rozpoznane – sąd postanowił zmienić mu środek zapobiegawczy z aresztu tymczasowego na osobiste zobowiązanie (zakaz opuszczania kraju).

27.12.2013 w sądzie rejonowym „Pecherskiy” w Kijowie odbyła się kolejna rozprawa w sprawie Valeriya Garagutsa. Sąd postanowił zwrócić materiały sprawy w celu przeprowadzenia dodatkowego śledztwa. Należy zaznaczyć, że obrona oskarżonego wniosowała o zwolnienie w związku z ogłoszeniem amnestii dla uczestników protestów. Sąd wniosek odrzucił, powołując się na przeszkody procesowe – wniosek będzie można zaspokoić, kiedy śledztwo w sprawie zostanie wznowione [12]. Obecnie sprawa karna przeciwko Valeriyowi Garaguts pozostaje w toku.

Zdjęcie:

<http://vyaznibankovoi.com>

Vladislav Zagovorko – 38 lat, kierowca TIRa, żonaty (posiada troje dzieci). Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”), po złożeniu odwołania, zarzut został mu zmieniony na art. 293 kk („Naruszenie zasad porządku publicznego”).

W czasie krwawych zajęć obok siedziby prezydenta wybuch granatu hukowego uszkodził Vladislavowi Zagovorko oko (odklejenie siatkówki na prawym oku), w związku z czym jego wzrok bardzo się pogorszył. Został też pobity i zatrzymany przez siły „Berkuta”, a następnie doprowadzony na posterunek milicji. Dopiero po 11 godzinach od zatrzymania wpuszczono do niego adwokata. Ten zaś, kiedy zobaczył zakrwawionego Vladislava, wezwał pogotowie. **Poza uszkodzeniem oka u Vladislava Zagovorko stwierdzono**

uraz czaszkowo-mózgowy, wstrząs mózgu, złamanie żebra i liczne stłuczenia. Pomimo ciężkich urazów, lekarze zezwolili na umieszczenie Vladislava Zagovorko w areszcie śledczym, gdzie był przesłuchiwany w sprawie organizacji masowych zamieszek. Zgłoszenie o popełnieniu przestępstwa przez funkcjonariuszy „Berkuta” w stosunku do Vladislava, nie zostało przyjęte. Dopiero 06.12.2013, pod naciskiem społecznym i dziennikarzy, prokuratura uznała Zagovorko za poszkodowanego na skutek działań „Berkuta” i rozpoczęła odpowiednie postępowanie karne. Vladislav został też przeniesiony z aresztu śledczego do szpitala [13].

10.12.2013 w domu Vladislava Zagovorko dokonano przeszukania, podczas którego niczego nie zatrzymano [14]. 11.12.2013 sprawa Vladislava Zagovorko została rozpatrzona przez Sąd Odwoławczy w Kijowie. Prokuratura wystąpiła z wnioskiem o zmianę kwalifikacji przedstawionego mu zarzutu z art. 294 na art. 293 [15]. Vladislav wyraził zgodę na przyznanie się do zarzucanego mu czynu. Sąd uznał go za winnego i postanowił ukarać karą grzywny w wysokości 850 hrywien (około 80 euro). Po zwolnieniu Vladislav Zagovorko jeszcze kilka tygodni będzie musiał spędzić w szpitalu Aleksandrowskim w Kijowie. Tam też (na oddziale neurologicznym) przez pewien czas po zatrzymaniu Vladislava przebywała jego żona Svetlana, która w czasie rozprawy sądowej w sprawie jej męża straciła przytomność, upadła i uderzyła się w głowę. Po tym zdarzeniu stwierdzono u niej wstrząs mózgu [16].

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Nikoley Lazarevskiy – 23 lata, projektant. Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

W wyniku pobicia przez „Berkut” Nikolay doznał wstrząsu mózgu, złamania nosa, ran szarpanych głowy, otarć naskórka i siniaków na całym ciele. Milicjanci odebrali mu także portfel [17].

10.12.2013 w mieszkaniu Lazarevskiego zostało przeprowadzone przeszukanie. Jak oświadczył adwokat Nikolaya, Anton Marchuk, w wydanym przez sąd postanowieniu o przeszukaniu, figuruje nazwisko śledczego, który w rzeczywistości nie dokonywał przeszukania. Takie działania można kwalifikować jako nielegalne wejście do mieszkania [18]. W wyniku przeszukania nie dokonano zatrzymania żadnych rzeczy [19].

11.12.2013 w Sądzie Odwoławczym w Kijowie odbyło się posiedzenie w sprawie zażalenia złożonego przez Nikolaya Lazarevskiego. Sąd postanowił zwolnić aktywistę, zmieniając mu środek zapobiegawczy na areszt tymczasowy na okres 2 miesięcy (do 30.01.2014) [20]. **Postępowanie karne prowadzone przeciwko niemu w sprawie udziału w masowych zamieszkach jest w toku. Nikolay Lazarevskiy nie przyznaje się do winy.**

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Sergey Nuzhnenko – 31 lat, fotograf. Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

Przyjechał na akcję protestacyjną, aby sfotografować to, co się wokół dzieje. Kiedy rozpoczęto pacyfikację demonstrantów nie zdążył uciec, został pobity, a następnie zatrzymany przez funkcjonariuszy z jednostki specjalnej „Berkut”. W wyniku pobicia stwierdzono u niego zamknięty uraz czaszkowo-mózgowy, liczne stłuczenia i siniaki. W czasie rozprawy sądowej 03.12.2013 Sergey Nuzhnenko nie mógł stać i cały czas znajdował się w pozycji siedzącej [21].

11.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie postanowił zmienić Sergeyowi Nuzhnenko środek zapobiegawczy z aresztu tymczasowego na osobiste opuszczanie (zakaz opuszczania kraju). Postępowanie karne przeciwko Sergeyowi jest w toku [22].

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Yegor Perevir – 27 lat, specjalista IT. Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

Po pobiciu został hospitalizowany z urazem czaszkowo-mózgowym, wstrząsem mózgu, złamaniem nosa i zwichniętą szczęką. Nawet po upływie dwóch dni, w trakcie rozpoznawania jego sprawy w sądzie 03.12.2013, stracił kilka razy przytomność, co świadczy o ciężkości doznanego urazu głowy. **Pomimo tak ciężkich urazów śledczy usiłował doprowadzić do umieszczenia go w areszcie śledczym.** Poinformowała o tym lekarka pogotowia Valentina Grigoryeva. Lekarz naczelny szpitala ratownictwa medycznego Aleksandr Tkachenko żądał od niej, aby postawiła Yegorowi Perevirowi diagnozę, która pozwoli na umieszczenie go w areszcie śledczym.

Niemniej jednak, Valentina Grigoryeva wpisała do dokumentacji prawidłową diagnozę. Została za to zwolniona z pracy. „*Ja po prostu napisałam diagnozę, że jego mózg wymaga leczenia pourazowego i rehabilitacji. To wszystko!*” [23], - powiedziała Grigoryeva.

W czasie rozprawy Yegor Perevir opowiadał, jak funkcjonariusze „Berkuta” go bili i znęcali się nad nim, udając zwycięzców robili sobie z nim zdjęcia, w czasie kiedy leżał na ziemi, czy też po prostu po nim chodzili. Został zatrzymany około godziny 17.00 wieczorem, a na posterunek milicji trafił dopiero przed 22.00 – przez cały ten czas trzymali go na ulicy, wprost na asfalcie (temperatura tamtego wieczora była bliska zera stopni Celsjusza). Na rozprawie ukraińscy deputowani wystąpili z wnioskiem o udzielenie przez nich poręczenia dla Yegara, aby w ten sposób doprowadzić do jego zwolnienia, lecz sędzia nie przychylił się do tego wniosku [24]. Yegor otrzymał zarzut dokonania przestępstwa z art. 294 kk („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”). Prokuratura oświadczyła, że w czasie zatrzymania przy Yegorze rzekomo została znaleziona kamizelka kuloodporna, czemu kategorycznie zaprzecza jego siostra Kristina. Według niej, wiec 01.12.2013 był daleko nie pierwszym, na który poszedł Yegor, a obok siedziby prezydenta znalazł się z ciekawości, gdyż tam było największe skupisko ludzi [25].

09.12.2013 śledczy dokonali przeszukania mieszkania Yegara Perevira, lecz do wykonywania czynności przystąpili, **nie czekając na przybycie adwokatów**. W trakcie przeszukania została zabezpieczona jednostka centralna komputera, niewypełniony formularz wniosku o przyjęcie do organizacji „Bratstvo” Dmitriya Korchinskiego, a także materiały agitacyjne „Bratstva”. **Świadkowie obecni podczas przeszukania i zatrzymania tych materiałów przebywali z drugim pokojem**. Krewni Yegara są przekonani, że zostały one podrzucone przez pracowników organów ścigania [26].

13.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie postanowił zmienić środek zapobiegawczy Yegorowi Perevirowi z aresztu tymczasowego na areszt domowy na okres dwóch miesięcy. Prowadzona przeciwko niemu sprawa karna jest w toku.

Zdjęcie:

<http://vyaznibankovoi.com>

Aleksandr Ostashchenko – 32 lat, inżynier, żonaty (ma dziecko). Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

Na nagraniach wideo przedstawiających przebieg wydarzeń obok siedziby prezydenta 01.12.2013 wyraźnie widać, jak funkcjonariusze „Berkuta” biją Aleksandra, następnie prowadzą go na dziedziniec siedziby prezydenta i tam dalej zadają mu ciosy [27]. W wyniku pobicia doznał wstrząsu mózgu, złamania palców rąk, stłuczenia klatki piersiowej oraz licznych siniaków na całym ciele.

Żona zdołała zobaczyć Aleksandra dopiero na rozprawie 03.12.2013. Sąd nie uwzględnił argumentów obrony i postanowił aresztować tymczasowo Ostashchenko na 2 miesiące [28].

12.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie postanowił zmienić środek zapobiegawczy Aleksandrowi Ostashchenko z aresztu tymczasowego na osobiste zobowiązanie (zakaz opuszczania kraju). Postępowanie karne prowadzone z art. 294 („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”) przeciwko Aleksandrowi znajduje się w toku [29].

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Yaroslav Pritulenko – 21 lat, sprzedawca w sklepie sportowym ze sprzętem i wyposażeniem do uprawiania sportów ekstremalnych.

Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”). W czasie zatrzymania Yaroslav miał ubrany kask i specjalny ochraniacz pleców, z jakiego korzystają snowboardziści (wielu uczestników Euromajdanu obawiając się pobicia przez milicję na wiece chodzi ubranych w specjalne ochraniacze). Właśnie z tego powodu został zatrzymany. Ludzie w cywilu powalili go na ziemię i zaczęli bić, potem został doprowadzony na posterunek milicji.

10.12.2013 w mieszkaniu Yaroslava Pritulenko zostało przeprowadzone przeszukanie, w którego wyniku śledczy zabezpieczyli dziecięce nakolanniki, kolekcjonerskie kaski motocyklowe oraz gogle pływackie [30]. 11.12.2013 Sąd Odwoławczy rozpoznawał sprawę Yaroslava Pritulenko. Sąd oddalił jego zażalenie i utrzymał w mocy wcześniej wydane postanowienie. Przez okres 2 miesięcy będzie on przebywać w areszcie śledczym [31].

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Gennadiy Cherevko – 41 lat, agent handlowy, żonaty (posiada dwoje dzieci). Otrzymał zarzut z art. 294 kk Ukrainy („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”).

W czasie starć obok siedziby prezydenta Gennadiy stał obok milicyjnych barierek i filmował to się działo przy pomocy telefonu komórkowego. Kiedy „Berkut” zaczął atakować demonstrantów, Gennadiy razem ze wszystkim próbował uciekać, ale potknął się i upadł, po czym został schwytany przez milicję. Podczas prowadzenia go przed szeregiem funkcjonariuszy „Berkuta”, każdy z nich uderzał go pałką. Po pobiciu u Gennadiya stwierdzono złamanie prawej ręki, rozcięcie na głowie oraz liczne siniaki. Zarzut udziału w masowych zamieszkach przedstawiono mu bezpośrednio w szpitalu [32].

11.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie wydał postanowienie o zmianie środka zapobiegawczego Gennadiyowi Cherevko z aresztu tymczasowego na osobiste zobowiązanie (zakaz opuszczania kraju). Prowadzone przeciwko niemu postępowanie karne jest w toku [33].

Istniejące fakty mówią o tym, że obok siedziby prezydenta zatrzymani zostali pokojowo demonstrujący aktywiści, którzy po prostu obserwowali przebieg wydarzeń. Funkcjonariusze „Berkuta” brutalnie ich pobili, o czym świadczą liczne urazy u każdego z zatrzymanych. Potem oskarżyli ich wszystkich bez żadnych dowodów „o zorganizowanie i udział w masowych zamieszkach”. Dwóch zatrzymanych (Vladislav Zagovorko i Yuriy Bolotov) zgodziło się na współpracę ze śledczymi. Przyznali się oni do winy. W zamian za to zmieniono im zarzuty na łagodniejsze, ukarano karą grzywny i wypuszczono na wolność. Jest oczywiste, że Vladislav i Yuriy zdecydowali się na taki krok dlatego, żeby jak najszybciej znaleźć się na wolności, nawet za cenę tego, że będą figurowali w kartotekach jako osoby karane.

Nikolay Lazarevskiy poinformował, że pracownik prokuratury proponował mu, żeby przyznał się do udziału w masowych zamieszkach w zamian za „wycofanie” cięższego zarzutu, jakim jest organizacja masowych zamieszek. Za pośrednictwem krewnych usiłowano także wpływać na Nikolaya, który odmówił jednak przyznania się do jakiegokolwiek przestępstwa [34]. Jest bardzo możliwe, że i innym podejrzanym proponowano przyznanie się do winy, lecz wielu odmówiło,

licząc na całkowite uniewinnienie przez sąd. Za przestępstwo, którego popełnienie się im zarzuca („organizacja i udział w masowych zamieszkach”) grozi kara od 5 do 8 lat pozbawienia wolności.

Dzięki interwencji międzynarodowej wspólnoty, która potępiła masakrę pokojowych demonstrujących aktywistów, wszystkim zatrzymanym, oprócz Yaroslava Pritulenko, złagodzone środki zapobiegawczy – zostali oni zwolnieni z aresztu tymczasowego. Niemniej jednak, fakt ten trudno uznać za pocieszający, biorąc pod uwagę, że zatrzymani zostali niewinni ludzie, którym oprócz doznanych już licznych urazów i skaleczeń, grozi kara więzienia.

Po wydarzeniach 01.12.2013 obok siedziby prezydenta w kolejnych dniach został zatrzymany dziennikarz z organizacji pozarządowej „Dorozhnyy Kontrol” **Andrey Dzyndzja**, a także aktywista **Vladimir Kadura**.

Andrey Dzyndzja i Vladimir Kadura zostali oskarżeni o uprowadzenie spychacza, przy pomocy którego zostały staranowane milicyjne barierki obok siedziby prezydenta.

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

Andrey Dzyndzja został zatrzymany 05.12.2013. W czasie zatrzymania został pobity. 06.12.2013 w sądzie rejonowym „Shevchenkovskiy” w Kijowie rozpatrzono sprawę Andrey Dzyndzi. Przedstawiono mu zarzut popełnienia przestępstwa z cz. 3 art. 289 kk („Nielegalne zawładnięcie środkiem transportu, z użyciem przemocy niebezpiecznej dla życia i zdrowia poszkodowanych”). Oskarżenie nie przedstawiło dowodów, które wyraźnie świadczyłyby o winie Andrey Dzyndzi. Na zdjęciach i nagraniach wideo z protestu widać, że dziennikarz jest zajęty nagrywaniem wideo, a za kierownicą spychacza siedzi ktoś inny. Ukraińscy deputowani próbowali

udzielić dziennikarzowi poręczenia i w ten sposób doprowadzić do jego uwolnienia, jednak sędzia Vladimir Bugin nie wyraził na to zgody i wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu Andrey Dzyndzi na 2 miesiące. 20.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie utrzymał to postanowienie w mocy.

Warto zaznaczyć, że na 2 miesiące został także aresztowany adwokat Andrey Dzyndzi **Viktor Smaliy**, którego oskarżono o dokonanie „zamachu na sędziego” (art. 379 kk Ukrainy) [35], [36]. 11.12.2013 sąd rejonowy „Dnepropetrovskiy” w Kijowie wydał postanowienie o jego tymczasowym aresztowaniu na okres 2 miesięcy, a 20.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie potrzymał to postanowienie.

Zdjęcie:
<http://vyaznibankovoi.com>

W związku z „uprowadzeniem spychacza i staranowaniem milicyjnych barierek obok siedziby prezydenta” został też aresztowany na 2 miesiące **Vladimir Kadura**, któremu podobnie jak Dzyndzi zarzuca się popełnienie przestępstwa z cz. 3 art. 289 kk. Zdaniem Yulii Gress, żony Vladimira, posiedzenie sądu było czysto formalne, ponieważ argumenty obrony nie zostały uwzględnione w żaden sposób. Adwokat Kadury, Yevgeniy Grushovets poinformował, że w domu jego klienta dokonano przeszukania, dopuszczając się przy tym wielu uchybień, co może świadczyć o fałszowaniu dowodów [37]. **Adwokaci Vladimira Kadury przyznają, że to właśnie on znajdował się w kabinie spychacza, który najechał milicyjne barierki obok siedziby prezydenta, jednakże zaprzeczają, że Kadura usiłował dokonać zamachu na życie funkcjonariuszy milicji.** 17.12.2013 Sąd Odwoławczy w Kijowie postanowił pozostawić Vladimira Kadurę w areszcie tymczasowym, pomimo tego, że niektórzy ukraińscy deputowani byli gotowi udzielić mu poręczenia [38].

Andreyowi Dzyndzi i Viktorowi Kadurze grozi do 12 lat pozbawienia wolności.

4.3. ARESZTOWANIA PO SZTURMIE BUDYNKU KIJOWSKIEGO MAGISTRATU

Po zajęciu budynku kijowskiego magistratu, milicja wszczęła postępowanie karne w związku z uszkodzeniami ciała, jakich doznali funkcjonariusze organów ścigania. W kolejnych dniach zostali aresztowani student Roman Teslenko i fotoreporter Oleg Panas. Za próbę zniszczenia pomnika Lenina, znajdującego się obok Placu Besarabskiego w Kijowie, został aresztowany Aleksandr Solonenko.

Zdjęcie:
<http://portal.lviv.ua>

Niezależny fotoreporter gazet „Vynnykivskyy Visnyk”, Vynnyky Plusy”, „Uspensky Visnyk” 27 letni **Oleg Panas** został zatrzymany 09.12.2013 we Lwowie. Następnie z nieznanych powodów w trybie pilnym został przewieziony do Kijowa. 10.12.2013 sąd rejonowy „Shevchenkovskiy” rozpatrzył jego sprawę. Oleg Panas osobiście nie był obecny podczas rozprawy w sądzie – przesłuchiowano go za pośrednictwem wideokonferencji. Oleg powiedział, że podczas zatrzymania został pobity: *„Napadło na mnie dwóch mężczyzn i zaczęli mnie bić. Przewrócili mnie na ziemię, nie pokazali żadnych legitymacji, wykręcili ręce. Zawlekli mnie na skrzyżowanie. Cały czas krzychałem. W samochodzie jechałem mając zasłonięte oczy, cały czas nie wiedziałem, że to jest milicja”* [39].

Olegowi Panasowi przedstawiono 5 zarzutów i na ich podstawie wszczęto postępowania:

- art. 194 („Umyślne zniszczenie lub uszkodzenie mienia”),
- art. 294 („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”),
- art. 341 („Zajęcie budynku publicznego lub prywatnego”),
- art. 342 („Stawianie oporu przedstawicielowi władzy, funkcjonariuszowi organów ścigania”),
- art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”).

Sąd postanowił zastosować w stosunku do Olega Panasa środek zapobiegawczy w postaci aresztu tymczasowego na okres 2 miesięcy [40].

17.12.2013 sąd postanowił zwolnić Olega Panasa w związku z wyrażeniem przez niego zgody na współpracę ze śledczymi – Oleg przyznał się do popełnienia przestępstwa z art. 293 kk Ukrainy („Naruszenie zasad porządku publicznego”) i będzie musiał zapłacić grzywnę w wysokości 850 hrywien (około 80 euro). Oprócz tego, zgodnie zawartą ugodą, Oleg nie będzie figurował w kartotekach jako osoba karana [41].

Zdjęcie:
<http://procherk.info>

Roman Teslenko – 22 lata, student, urodzony w mieście Cherkassy. Został zatrzymany 10.12.2013, ponieważ zgodnie z wesej milicji, przebywając w rejonie budynku kijowskiego magistratu 01.12.2013, posiadał przy sobie substancję zapalającą. Przedstawiono mi zarzuty popełnienia przestępstw z 3 artykułów kodeksu karnego:

- art. 294 („Organizacja i udział w masowych zamieszkach”),
- art. 342 („Stawianie oporu przedstawicielowi władzy”),
- art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”) [42].

11.12.2013 sąd rejonowy „Shevchenkovskiy” w Kijowie postanowił aresztować tymczasowo Romana na okres 2 miesięcy. Wnioski złożone przez ukraińskich deputowanych w sprawie udzielenia poręczenia dla Romana zostały odrzucone przez sąd [43].

17.12.2013 odbyła się kolejna rozprawa w sprawie Romana Teslenko w sądzie rejonowym „Shevchenkovskiy”. Teslenko w całości przyznał się do popełnienia przestępstwa przewidzianego w art. 293 kk Ukrainy („Naruszenie zasad porządku publicznego”), i wyraził zgodę na uznanie swojej winy. Sędzia Marina Antonyuk postanowiła ukarać Romana Teslenko grzywną w wysokości 850 hrywien (około 80 euro) i zwolnić [44].

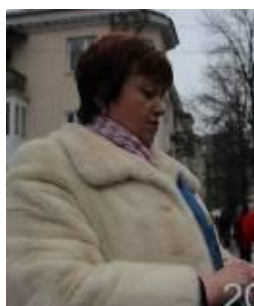
Zdjęcie:
<http://korec.org.ua>

Aleksandr Solonenko – deputowany rady rejonowej w Korcu w obwodzie rówieńskim, szef rejonowej organizacji Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Svoboda”. Został zatrzymany 01.12.2013 w Kijowie podczas nieudanej akcji zburzenia pomnika Lenina (akcja została przerwana przez oddział jednostki specjalnej „Berkut”, który w porę przybył z odsieczą). Aleksandr Solonenko otrzymał zarzut „chuligaństwa, dokonanego przez grupę osób, połączonego ze stawianiem oporu milicji i użyciem broni palnej, białej lub innego przedmiotu specjalnie dotosowanego, lub uprzednio przygotowanego do zadania urazów ciała” (cz. 4 art. 296 kk Ukrainy). 03.12.2013 sąd rejonowy „Shevchenkovskiy” w Kijowie postanowił aresztować tymczasowo Aleksandra na 2 miesiące [45].

13.12.2013 sąd rejonowy „Shevchenkovskiy” w Kijowie podjął decyzję o zwolnieniu Aleksandra Solonenko w związku z zawarciem przez niego ugody z prokuratorem i przyznaniem się do popełnienia czynu z art. 293 kk. Będzie też musiał zapłacić karę grzywny w wysokości 850 hrywien (około 80 euro) [46].

4.4. SPRAWY KARNE PRZECIWKO UCZESTNIKOM ANTYRZĄDOWYCH PROTESTÓW W RÓŻNYCH REGIONACH UKRAINY

Dążąc do zastraszenia uczestników antyrządowych protestów i starając się nie dopuścić do dalszego rozprzestrzeniania fali obywatelskiego niezadowolenia, władze próbują pociągnąć do odpowiedzialności możliwie największą liczbę protestujących osób. Areszty i zatrzymania mają miejsce nie tylko w Kijowie, ale też w innych regionach kraju.

Mariya Babyuk

Zdjęcie:
<http://20minut.ua>

Mariya Chashka

Zdjęcie:
<http://politrada.com>

Vladimir Stayura

Zdjęcie:
<http://deputat.te.ua>

Mariya Babyuk, Vladimir Stayura, Mariya Chashka – aktywiści tarnopolskiego Euromajdanu, członkowie partii „Svoboda”. Wszyscy trzej aktywiści zostali oskarżeni o „zajęcie budynku publicznego” (art. 341 kk Ukrainy). Czyn ten jest zagrożony karą pozbawienia wolności do 3 lat.

Organy ścigania w odpowiedni sposób zinterpretowały pokojową akcję protestacyjną, która odbyła się 03.12.2013 obok budynku Rady Obwodowej (organ obwodowego samorządu terytorialnego) w Tarnopolu. Rozpatrzeniem ich sprawy zajmował się sąd rejonowy w Tarnopolu 13.12.2013 pod przewodnictwem sędziego Olega Kholyavy. Żadna z oskarżanych osób nie przyznała się do winy twierdząc, że brała jedynie udział w pokojowym wiecu i nie miała zamiaru dokonać zajęcia budynku rady. Przesłuchana w charakterze świadka pracownica urzędu miejskiego stwierdziła, że w dniu wiecu mogła bez żadnych przeszkód pracować na swoim stanowisku pracy. Oskarżyciel żądał zastosowania środka zapobiegawczego w postaci aresztu domowego dla całej trójki, jednak sędzia Oleg Kholyava postanowił zwolnić podejrzanych na podstawie osobistego zobowiązania (zakaz wchodzenia do budynku rady obwodowej) [47]. Zdaniem Vladimira Stayury, oskarżenie wnioskując o zastosowanie aresztu domowego dla aktywistów chciało ich po prostu odizolować od miejsc, w których odbywają się masowe protesty [48].

Zdjęcie:

<http://deputat.volyn.ua>

Sergey Grigoryenko – 34 lata, szef komórki partii „Batkivshchina” w Lutsku, deputowany rady miejskiej w Lutsku. W związku z przeprowadzonymi w Lutsku w dniu 2 i 3 grudnia pokojowymi akcjami protestacyjnymi, miejska prokuratura i milicja oskarżyły Sergeya o złamanie przepisów dwóch artykułów kodeksu karnego – 295 („Nawoływanie do działań zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”) i 341 („Zajęcie budynków i budowli publicznych lub prywatnych”). Grigoryenko do zarzutów się nie przyznaje.

13.12.2013 sędzia sądu rejonowego w Lutsku Vitaliy Kovtunenکو postanowił zastosować wobec Sergeya Grigoryenko środek zapobiegawczy – areszt domowy na okres 2 miesięcy, na czas trwania śledztwa [49]. Grozi mu do 3 lat pozbawienia wolności.

Zdjęcie:

<http://guzj.info>

Igor Guz – 31 lat, deputowany rady obwodowej w Volyniu, zastępca volynskiej komórki partii „Batkivshchina” (Lutsk). 20.12.2013 organy ścigania doręczyły Igorowi postanowienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, przewidzianego w cz. 2. art. 296 („Chuligaństwo”), art. 295 („Nawoływanie do działań zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”) i art. 341 („Zajęcie budynków publicznych lub prywatnych”) kk Ukrainy. Aktywistom grozi pozbawienie wolności na okres do 4 lat [50]. 25.12.2013 sędzia Vitaliy Kovtunenکو zastosował wobec Igora Guza środek zapobiegawczy w postaci aresztu domowego na okres 2 miesięcy oraz zakaz wychodzenia z domu [51]. Spraw karna przeciwko Igorowi Guzowi została wszczęta w związku z postępowaniem karnym

dotyczącym wydarzeń, które miały miejsce 02.12.2013, kiedy demonstranci pikietowali przed budynkiem Volynskiej Rady Obwodowej.

Zdjęcie:
[facebook.com](https://www.facebook.com)

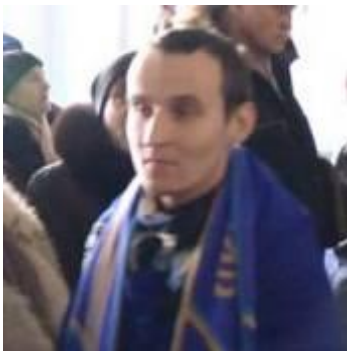
Mayya Moskvich – 23 lata, szefowa organizacji pozarządowej „Natsionalnyy Alyans” (Lutsk). Mayya Moskvich została oskarżona o zorganizowanie akcji, jaka odbyła się 02.12.2013, kiedy z lokalu Volynskiej Rady Obwodowej zostało wyniesionych kilka portretów Viktora Yanukovycha. Jeden z tych portretów został powieszony do góry nogami na choince ustawionej na centralnym placu w mieście – placu Teatralnym. Mayi Moskvich przedstawiono zarzuty z art. 295 kk („Nawoływanie do działań zagrażających bezpieczeństwu publicznemu”), a także cz. 2 art. 296 kk („Chuligaństwo zbiorowe”) kk Ukrainy [52].

17.12.2013 przed sądem rejonowym w Lutsku odbyła się rozprawa w sprawie Mayi Moskvich. Śledczy Yuriy Markevich i prokurator Vadim Priymachok domagali się, aby wobec Moskvich zastosowania środka zapobiegawczego w postaci aresztu domowego, ponieważ wielokrotnie powtarzała, że ma zamiar wziąć udział w antyrządowych protestach w Kijowie. Sędzia Vitaliy Kovtunenکو podjął decyzję o wydaniu zakazu dla Mayi Moskvich opuszczania granic obwodu volynskiego przez okres dwóch miesięcy, a także pojawiania się na placu Teatralnym w Lutsku. Sąd nakazał jej przez okres 2 miesięcy noszenie elektronicznej bransoletki w charakterze środka kontroli [53]. Maya złożyła jednak zażalenie, w którym napisała, że bransoletka uciska skórę i nie pozwala jej na noszenie zimowego obuwia; sąd zezwolił jej na ściągnięcie bransoletki. Jeśli wina Mayi zostanie udowodniona, to może zostać skazana na 4 lata pozbawienia wolności.

Zdjęcie:
<https://www.facebook.com>

Vitaliy Podlobnikov – 49 lat, lider zaporoskiej komórki partii „Svoboda”. Vitaliy Podlobnikov został oskarżony o złamanie zasad porządku publicznego podczas przeprowadzania pokojowej akcji protestacyjnej obok budynku Zaporoskiej Rady Miejskiej, która odbyła się 02.12.2013. Przedstawiono mu zarzuty z art. 293 kk Ukrainy („Zbiorowe naruszenie zasad porządku publicznego”), za co grozi mu do 6 miesięcy aresztu lub grzywna. 17.12.2013 sąd postanowił zastosować wobec niego środek zapobiegawczy w postaci zakazu opuszczania kraju (zobowiązanie osobiste).

Zdjęcie:
<http://kropyva.ck.ua>

Yaroslav Prikhodko – 22 lata, aktywny uczestnik Euromajdanu w Cherkassach. 11.12.2013 na placu obok rady miejskiej w Cherkassach zebrało się około 150 osób, które wyraził swoje poparcie dla demonstrantów z Kijowa. Uczestnicy wiecu zaczęli wciągać na maszt obok budynku rady flagę EU. Kilkudziesięciu funkcjonariuszy milicji usiłowało do tego nie dopuścić, w wyniku czego pomiędzy nimi i uczestnikami wiecu doszło starcia. W efekcie flaga UE została wciągnięta na maszt. W zająciach brali udział miejscowi politycy i działacze obywatelscy [54]. Zatrzymany został tylko aktywista Yaroslav Prikhodko.

11.12.2013 przeciwko niemu zostało wszczęte postępowanie karne w związku z „użyciem siły fizycznej w stosunku do funkcjonariusza milicji” (cz. 2 art. 345 kk Ukrainy - stosowny artykuł przewiduje za to karę do 5 lat pozbawienia wolności). Według oficjalnych informacji, tego samego dnia został mu przedstawiony zarzut [55]. Niemniej jednak sam Yaroslav

twierdzi, że o swoim statusie osoby podejrzanej, dowiedział się dopiero 13.12.2013 – na godzinę przed rozprawą w sądzie, na której rozpatrzono jego sprawę. W efekcie sąd postanowił zastosować wobec Yaroslava Prikhodko areszt domowy na okres dwóch miesięcy. W chwili obecnej śledztwo jest w toku [56].

Sergey Sabov

Zdjęcie:
<http://dt.ua>

Viktor Pandzhakidze

Zdjęcie:
<http://vasilkovnews.com>

Sergey Sabov – deputowany Wasilkowskiej Rady Miejskiej z ramienia partii „UDAR”; **Viktor Pandzhakidze** – dyrektor przedsiębiorstwa komunalnego „Vasilkivservis” (Vasilkov, obwód kijowski). Przeciwko Sergeyowi Sabovowi i Viktorowi Pandzhanikidze wszczęto sprawy karne z art. 279 kk Ukrainy („Blokowanie dróg dojazdowych”). Obaj znajdowali się w grupie aktywistów, którzy 09.12.2013 i 10.12.2013 usiłowali zablokować wyjazd do Kijowa oddziałów jednostki specjalnej „Tigr”, stacjonującej w miejscowości Vasilkov. Na podstawie sankcji sądu w miejscu zamieszkania podejrzanych zostały już przeprowadzone przeszukania [57], [58]. Jeśli wina Sabova i Pandzhakidze zostanie udowodniona, to mogą zostać skazani na karę grzywny lub ograniczenia wolności na okres do 3 lat.

Od ponad dwóch tygodni oddziały jednostki specjalnej milicji „Tigr” stacjonowały w Vasilkovie (miasto satelickie Kijowa) na wypadek potrzeby udzielenia wsparcia w akcji siłowego rozpędzenia demonstrantów w stolicy Ukrainy. Przez cały ten czas mieszkańcy miasta usiłowali nie dopuścić do ich wyjazdu do Kijowa. 10.12.2013 milicja rozpędziła aktywistów, którzy blokowali wyjazd jednostki specjalnej „Tigr”.

Zdjęcie:
<http://www.0462.ua/>

Leonid Senchenko – 36 lat, prywatny przedsiębiorca, prezes spółki radiowo-telewizyjnej „Golos Ukrainy” (Chernigov). Wszczęto przeciwko niemu sprawę karną na podstawie cz. 1 art. 382 kk Ukrainy („Niepodporządkowanie się nakazowi sądu”). Został oskarżony o to, że wbrew postanowieniu sądu (o ograniczeniu korzystania z aparatury dźwiękowej w okresie od 23.11.2013 do 07.01.2014 na Placu Czerwonym), użył członkom sił opozycyjnych aparatury podczas wiecu odbywającego się na Placu Czerwonym w Chernigowie 07.12.2013.

17.12.2013 w sądzie rejonowym „Desnyanskiy” w Chernigowie odbyła się rozprawa w sprawie Leonida Senchenko. Oskarżenie wnioskowało o zastosowanie wobec Leonida Senchenko środka zapobiegawczego w postaci aresztu. Sędzia Ruslan Grigoryev, uwzględniając okoliczności sprawy (posiadanie przez Leonida Senchenko dwojga nieletnich dzieci oraz fakt, że ograniczenie możliwości poruszania się uniemożliwiłoby podejrzанemu prowadzenie działalności zarobkowej), postanowił nie przychylić się do wniosku oskarżenia. Sprawa przeciwko Leonidowi Senchenko pozostaje w toku, grozi mu do 3 lat pozbawienia wolności [59].

19.12.2013 ukraiński parlament poparł projekt ustawy opozycji, który przewiduje zwolnienie dla „uczestników akcji protestacyjnych” oraz uczestników imprez masowych od odpowiedzialności karnej w zakresie prowadzonych przez nich działań i podejmowanych decyzji” [60]. Zgodnie z ustawą, od odpowiedzialności (zwolnienie i umorzenie wszystkich spraw) mają zostać zwolnione

osoby, które brały udział w akcjach protestacyjnych od 21.11.2013 do czasu wejścia w życie ustawy. Viktor Yanukovich powinien podpisać tę ustawę w ciągu 15 dni lub zwrócić ją do parlamentu w celu dopracowania.

Opozycja nazywa tę ustawę „zwycięstwem protestujących”, jednak wielu prawników i deputowanych ostro ją skrytykowało. Na przykład ukraiński deputowany Anatolij Gritsenko uważa, iż ustawa ta „zwolni od odpowiedzialności również funkcjonariuszy organów ścigania, między innymi funkcjonariuszy jednostki specjalnej „Berkut”, którzy bili pokojowo protestujących demonstrantów” [61]. Zdaniem byłego szefa Ministerstwa Sprawiedliwości Romana Zvaricha, mogą wystąpić problemy z interpretacją terminu „uczestnik akcji protestacyjnej”. **Termin „uczestnik” nie posiada definicji prawnej w ukraińskim ustawodawstwie, co stwarza możliwość wybiórczego stosowania prawa.** Zvarich nie wyklucza, iż skoro w ustawie nie jest wyraźnie ustalone, kogo należy uważać za „uczestników akcji protestacyjnych i imprez masowych”, to ustawa może znaleźć zastosowanie nie tylko w stosunku do demonstrantów [62].

O tym, że ustawa będzie stosowana wybiórczo, mówią także w partii rządzącej. Deputowany proprezydenckiej Partii Regionów Vladimir Oleynik oświadczył, że ustawa wzywa do zwolnienia od odpowiedzialności „imprez uczestników masowych”, do jakich zalicza się też milicja. Deputowany z Partii Regionów Mikhail Chechetov oznajmił: „Projekt ustawy nie dotyczy tych, którzy nawoływali do obalenia władzy państwowej albo napadał na funkcjonariuszy milicji – ci ludzie zostaną ukarani zgodnie z prawem” [63].

25.12.2013 deputowany Partii Regionów Nikolay Levchenko zgłosił do parlamentu projekt ustawy o „niedopuszczalności ścigania pracowników organów ścigania oraz urzędników, a także wszystkich innych uczestników wydarzeń, które miały miejsce w czasie przeprowadzania imprez masowych”.

Ustawa przewidująca zwolnienie od odpowiedzialności karnej aktywistów, stała się powodem wielu sporów i rozbieżności. Mało prawdopodobne, że stanie się ona czynnikiem konsolidującym władzę i obywatelskie społeczeństwo, i chociaż w niewielkim stopniu rozwiąże kryzys polityczny w kraju.

4.5. ZAMACHY I GROŹBY POD ADRESEM AKTYWISTÓW EUROMAJDANU

Tatyana Chornovol

Zdjęcie: <http://portal.lviv.ua>

W nocy 25.12.2013 po północy została brutalnie pobita **Tatyana Chornovol** – aktywistka Euromajdanu, znana ukraińska dziennikarka, która wielokrotnie krytykowała osoby zajmujące wysokie stanowiska w państwie (Viktora Yanukovycha, Nikolaya Azarova, Andreya Klyuyeva, Vitaliya Zakharchenko), między innymi opisując ich luksusowe posiadłości. Dzień przed dokonaniem napadu, 24.12.2013 Tatyana Chornovol nagrywała materiał o posiadłości ministra spraw wewnętrznych Vitaliya Zakharchenko i prokuratora generalnego Viktora Pshonki. Dziennikarka opublikowała artykuł, w którym napisała gdzie znajduje się dom Zakharchenko i jaką posiada silną ochronę [64].

W nocy 25.12.2013, wracając swoim samochodem do domu Tatyana Chornovol zauważyła jadący za nią samochód. Kiedy próbowała się oderwać się od śledzącego ją pojazdu, prześladowcy zaczęli „zajeżdżać” jej drogę. Według relacji Tatyany Chornovol, do jej samochodu podbiegło dwóch mężczyzn, którzy rozbili w nim szybę. Wtedy zaczęła uciekać, ale dogonili ją i bez słowa brutalnie pobili, a potem zostawili leżącą na ziemi. Wkrótce jeden z patroli Państwowej Inspekcji Samochodowej (Kontrola Ruchu Drogowego) zauważył na poboczu rozbity samochód, obok została znaleziona pobita kobieta [65]. Lekarze stwierdzili u Tatyany Chornovol uraz czaszkowo-mózgowy, wstrząs mózgu, złamany nos, liczne siniaki na twarzy, uszkodzenia tkanek miękkich.

Deputowany partii opozycyjnej „Batkivshchina” Sergey Pashinskiy zaznaczył, że charakter przestępstwa świadczy o tym, iż nie było to zwykłe chuligaństwo, a próba zabójstwa dokonana w ramach specjalnie zaplanowanej operacji. Opozycyjny polityk Anatolij Gritsenko oświadczył, że istnieją nagrania z wideorejestratora z samochodu Tatyany: „Wstępnie, było troje napastników, marka i numer samochodu zastały nagrane” [66].

Prezydent Viktor Yanukovich potępił napaść dokonaną na Tatyana Chornovol i polecił prokuratorowi generalnemu oraz ministrowi spraw wewnętrznych zbadać sprawę w trybie pilnym. MSW poinformowało, że według jednej z wersji, napad na Tatyana Chornovol stanowił „prowokację”. Takie wyjaśnienie udzielone przez MSW jest nielogiczne: „Jak śledczym wiadomo, aktywistka wielokrotnie pozostawała na noc w Domu Związków Zawodowych i poruszała się wyłącznie towarzystwie innych osób. W nocy, kiedy doszło do napadu, była sama, dlatego jest możliwe, że napastnicy wykorzystali właśnie ten fakt” [67]. Aktywiści twierdzą, że Tatyana przez długi czas przebywała na Majdanie i tej nocy wracała do domu, żeby zobaczyć się z rodziną. 25.12.2013 po godzinie 18.00 służba prasowa MSW oświadczyła, że udało się ustalić trójkę napastników, dwójkę z nich zatrzymano, a trzeci jest poszukiwany. W związku z napadem dokonanym na dziennikarkę wszczęto sprawę karną, najpierw z artykułu „Chuligaństwo” (maksymalny wymiar kary – 4 lata pozbawienia wolności), ale pod wpływem nacisków społecznych, zarzut został zmieniony na „spowodowanie ciężkich uszkodzeń ciała” (maksymalny wymiar kary – 8 lat pozbawienia wolności) [68].

Wcześniej aktywiści Euromajdanu informowali, że Tatyana Chornovol jest jedną z osób występujących w sprawie wszczętej przez prokuraturę po ataku dokonanym na samochód Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU) w dniu 25.11.2013 podczas masowej akcji protestacyjnej. Tatyana Chornovol wraz innymi opozycyjnymi politykami rozbiła wtedy okno dachowe mikrobusu, zaparkowanego obok sceny na placu Europejskim, i wdarła się do jego środka. Wewnątrz znajdowały się urządzenia do prowadzenia podsłuchu oraz cywile, którzy odmówili podania swoich nazwisk. Opozycyjni politycy stwierdzili, że ludzie ci prowadzą nielegalny podsłuch deputowanych. Z kolei Służba Bezpieczeństwa Ukrainy oświadczyła, iż wykonywała zadanie - zapewnienie bezpieczeństwa antyterrorystycznego podczas masowych zgromadzeń. Według relacji Tatyany Chornovol, starała się ona żyć na Majdanie w taki sposób, żeby milicja nie mogła jej aresztować.

Jeden z aktywistów zmarł, prawdopodobnie na skutek pobicia przez ludzi w mundurach żołnierzy wojsk wewnętrznych MSW. 41 letni Pavel Mazurenko został pobity 18.12.2013, przypuszczalnie przez funkcjonariuszy milicji. Został zatrzymany na jednej z ulic Kijowa przez trzysobowy patrol (byli ubrani w czarne uniformy, mieli hełmy i pałki – ekwipunek żołnierzy wojsk wewnętrznych) i poprosili o pokazanie dokumentów. Pavel miał ze sobą tylko kserokopię dowodu osobistego, którą im pokazał. „On nie ma kijowskiego meldunku. Jak tylko obejrzel kopię dowodu, to od razu zaczęli mówić o Majdanie. Powiedzieli: „Poprzyjeżdżali na Majdan... mamy was już dosyć z tym waszym majdanem”. Potem zaczęli bić go pałką po głowie”, - opowiadała dziennikarzom Lesya Mazurenko, żona Pavla. Pomimo obrażeń doznanych na skutek pobicia, Pavel Mazurenko zrezygnował z

pozostania w szpitalu. Jednak po kilku dniach jego stan się pogorszył. **21.12.2013 Pavel został hospitalizowany i stwierdzono u niego wstrząs mózgu. 22.12.2013 Pavel Mazurenko zmarł [69].**

Według oficjalnej wersji MSW, Pavel Mazurenko zmarł na skutek zapalenia płuc, a nie z powodu odniesionych obrażeń. Rzecznik prasowy kijowskiej milicji Olga Bilyk poinformował, że w opinii sądowo-medycznej nie było zapisu na temat urazu czaszkowo-mózgowego. Według niej nie ma też dowodów, że Pavel Mazurenko został pobity właśnie przez funkcjonariuszy milicji. MSW nadal prowadzi śledztwo w tej sprawie [70].

21.12.2013 dokonano napadu na aktywistę „Dorozhnego Kontrolya” **Vladimira Maralova**. Do aktywisty strzelano z pistoletu bojowego oraz spalono należący do niego samochód. Napastnicy usiłowali się dowiedzieć, gdzie faktycznie mieszka Andrey Dzyndzja. Maralov im tego nie powiedział, ponieważ nie wiedział. Następnie wystrzelono do niego z pistoletu (kula przeszła kilka centymetrów od serca). Według relacji Vladimira Maralova napastnicy bardzo profesjonalnie obchodzili się z bronią [71].

Dziennikarze lb.ua opublikowali **listę aktywistów Euromajdanu, członków partii opozycyjnych, którzy w różnych regionach Ukrainy zostali napadnięci lub zniszczeniu uległo należące do nich mienie.** Napady były dokonywane przez nieznane osoby, milicja nie ujawniła wyników śledztwa [72].

- Artsyz (pol. Arcyz, obwód odesski): 21.12.2013 został spalony samochód aktywisty Yevgeniya Burkuta.
- Zhitomir (pol. Żytomierz): dwukrotnie 23.11.2013 i 28.11.2013 został pobity redaktor gazety „20 minut” Vlad Puchin. 15.12.2013 został pobity przewodniczący lokalnego oddziału partii Svoboda” Viktor Brokorev. 22.12.2013 został pobity przewodniczący lokalnego oddziału partii „Demokraticheskiy Alyans” Dmitriy Tkachuk.
- Ivano-Frankovsk (pol. Iwano-Frankowsk): w nocy z 29.11.2013 na 30.11.2013 został pobity jeden z organizatorów miejscowego Euromajdanu Maksim Kitsyuk.
- Lugansk (pol. Ługańsk): 06.12.2013 spalono samochód adwokata i aktywisty Igora Chudovskiego.
- Sevastopol (pol. Sewastopol): 15.12.2013 i 24.12.2013 nieznane osoby telefonicznie groziły matce aktywisty opozycyjnej partii „UDAR”, Dmitriya Belotserkovtza mówiąc, że jeśli jej syn, nie zrezygnuje z prowadzenia działalności społeczno-politycznej, to jego życie i zdrowie będzie zagrożone. Między innymi, osoby te groziły mu, że zostanie oblany kwasem. Aktywista złożył stosowne zawiadomienie do miejscowej prokuratury. Wcześniej, 12.12.2013 nieznani sprawcy przedziurawili wszystkie koła w samochodzie Dmitriya Belotserkovtza i zrobili fałszywe napisy „Za majdan” i „UDAR” [73].
- Symferopol (Simferopol): 20.12.2013 został uszkodzony samochód aktywisty Sergeya Kovalskiego.
- Ternopil (pol. Tarnopol): 30.11.2013 został pobity aktywista Vladimir Khanas.
- Uzhgorod (pol. Użgorod): 16.12.2013 został spalony samochód aktywisty Yaroslava Shafara.
- Feodosiya (pol. Teodozja - Autonomiczna Republika Krymu): 22.11.2013 napadnięto na aktywistę Sergeya Mokrenyuka. 27.11.2013 uszkodzono mu samochód.
- Kharkiv (pol. Charków): 24.12.2013 doszło do napadu na jednego z koordynatorów miejscowego Euromajdanu **Dmitriya Pylyptsya**. Późnym wieczorem, kiedy wracał do domu napadło na niego dwóch napastników o sportowym wyglądzie, zadając mu 12 ciosów nożem,

głównie w ręce i nogi, a także liczne ciosy w okolice głowy i brzucha. Sam Dmitriy wiąże napad z prowadzoną przez siebie działalnością społeczną i obywatelską, i traktuje całe zajście jako zamach na swoje życie. Według relacji Dmitriya Pylyptsya, był on śledzony przez okres kilku tygodni [74].

Należy zaznaczyć, że napad na Dmitriya Pylyptsya został poprzedzony kilkoma przypadkami wandalizmu, jakich dopuszczono się wobec charkowskiego Euromajdanu. 05.12.2013 z mikrobusu dzierżawionego przez charkowskich aktywistów Euromajdanu został skradziony generator prądu, a 13.12.2013 ten sam mikrobus został spalony. 20.12.2013 zniszczono biuro pozarządowej organizacji „Prosvita”, które służyło jako sztab miejscowego Euromajdanu. 20.12.2013 grupa nieznanych osób zaatakowała sztab „Euromajdan – Charków”, rozbito okna i ozdobiono prowokacyjnymi napisami fasadę budynku, w którym znajdował się sztab. 24.12.2013 złoczyńcy podpalili samochód, którym przewożono koordynatorów i sprzętu charkowskiego Euromajdanu [75]. 27.12.2013 został podpalony jeszcze jeden samochód, należący do wolontariuszy Euromajdanu [76].

Źródła:

1. 5 Kanał// Piecherska Temida aresztowała na dwa miesiące dwóch uczestników bójki obok siedziby rządu. - http://5.ua/main_sport/67432
2. Oficjalna strona partii „Svoboda” // Reżim wtrącił za kratki jeszcze jednego aktywistę Euromajdanu – członka partii „Svoboda” Romana Bilenkiego. - <http://www.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/044871/>
3. UNIAN // Sąd zwolnił z aresztu śledczego trójkę zatrzymanych obok siedziby rządu 24 listopada. - <http://www.unian.ua/news/611597-sud-zvilniv-pid-domashniy-aresht-odnogo-z-zatrimanih-pid-kabminom-24-listopada.html>
4. TVi // Aktywista Euromajdanu skazany na trzy lata za kratami. - http://tvi.ua/new/2013/12/19/aktywista_yevromaydanu_zasudyly_do_trokh_rokiv_za_gratamy
5. Kanał TV „24” // 9 osób oskarżonych o zorganizowanie masowych zamieszek na ulicy Bankowej. - http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?9_lyudey_zvinuvachuyut_v_organizatsiyi_masovih_zavorushen_n_a_bankoviy&objectId=389573
6. Wideo ze strony „Youtube.com” // <http://www.youtube.com/watch?v=yCCUJ8XUjfs>
7. Kanał TV „24” // 9 osób oskarżonych o zorganizowanie masowych zamieszek na Bankowej. - http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?9_lyudey_zvinuvachuyut_v_organizatsiyi_masovih_zavorushen_n_a_bankoviy&objectId=389573
8. Ukrainskaya Pravda // Więźniowie Bankowej. Historia dziewięciu. - <http://life.pravda.com.ua/society/2013/12/10/144829/>
9. Strona grupy „Euromajdan: pomóżcie tym, którym chcą przypisać napad na Bankowej” na stronie Facebook. - <https://www.facebook.com/euromaidanbankovavictims/posts/565055950238771>
10. Kanał TV „24” // Zatrzymanego na Bankowej Yuriya Bolova sąd ukarał grzywną i zwolnił. - http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?sud_oshtrafuvav_zatrimanogo_na_bankoviy_yuriya_bolotova_i_v_idpustiv&objectId=391207
11. LIGA. Wiadomości// Jak „Berkut” na Bankowej pobił i zatrzymał dziennikarza Garagutsa. - http://news.liga.net/interview/politics/937498-kak_berkut_izbil_i_zaderzhal_zhurnalista_garagutsa.htm
12. LIGA. Wiadomości// Sprawa Bankowej: Garaguts wyjaśnił, dlaczego przyznał się do winy. - http://news.liga.net/news/politics/951895-delo_bankovoy_garaguts_obyasnil_pochemu_on_priznal_svoyu_vinu.htm

13. Ukrainskaya Pravda // Więźniowie Bankowej. Historia dziewięciu. - <http://life.pravda.com.ua/society/2013/12/10/144829/>
14. Gazeta „Day” // U osób aresztowanych na Bankowej przeprowadzono przeszukania i nie znaleziono kompromitujących materiałów. - <http://www.day.kiev.ua/uk/news/101213-v-areshtovanih-na-bankoviy-proveli-obshuki-y-ne-znayshli-kompromatu>
15. Strona grupy „Euromajdan: pomóżcie tym, którym chcą przypisać napad na Bankowej” na stronie Facebook. - <https://www.facebook.com/euromaidanbankovavictims/posts/565055950238771>
16. Portal informacyjny „Masz prawo wiedzieć” // Vladislav Zagovorko został zwolniony w zamian za grzywnę nałożoną „za złamanie zasad porządku publicznego”. - <http://pravo-znaty.org.ua/vladislava-zagorovku-zvilnili-v-obmin-na-shtraf-za-porushennya-gromadskogo-poryadku/>
17. Ukrainskaya Pravda // Więźniowie Bankowej. Historia dziewięciu. - <http://life.pravda.com.ua/society/2013/12/10/144829/>
18. Kanał TV „24” // Śledczy nielegalnie weszli do mieszkania poszkodowanego przez „berkutowców” Nikolaya Lazarevskiego. - http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?u_kvartiru_poterpilogo_vid_berkutivtsiv_mikoli_lazarevskogo_ne_zakonno_pronikli_slidchi&objectId=390721
19. Gazeta „Day” // U osób aresztowanych na Bankowej przeprowadzono przeszukania i nie znaleziono kompromitujących materiałów. - <http://www.day.kiev.ua/uk/news/101213-v-areshtovanih-na-bankoviy-proveli-obshuki-y-ne-znayshli-kompromatu>
20. Radio Svoboda // Sąd zwolnił zatrzymanego aktywistę Euromajdanu Lazarevskiego i nakazał mu pozostanie w areszcie domowym. - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25197370.html>
21. Ukrainskaya Pravda // Więźniowie Bankowej. Historia dziewięciu. - <http://life.pravda.com.ua/society/2013/12/10/144829/>
22. Wideo ze strony „Youtube.com”. - http://www.youtube.com/watch?v=J_e5_Alw14Q&feature=youtu.be&noredirect=1
23. Portal informacyjny „Argument” // Lekarz naczelny Szpitala Ratownictwa Medycznego Tkachenko zwolnił lekarza za prawidłową diagnozę pobitego na Majdanie. - <http://argumentua.com/novosti/glavvrach-bsp-tkachenko-uvolil-doktora-za-pravilnyi-diagnoz-izbitomu-na-maidane>
24. Ukrainskaya Pravada // Ukraińska „Bolotnaya sprawa”: znaleziono „winiących” prowokacji 1. grudnia. - <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/12/5/7005013/>
25. Ukrainskaya Pravada // Ukraińska „Bolotnaya sprawa”: znaleziono „winiących” prowokacji 1. grudnia. - <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/12/5/7005013/>
26. Ukrainskaya Pravada // U jednego z aresztowanych za „szturm” obok siedziby prezydenta przeprowadzono przeszukanie”. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/9/7005645/>
27. Wideo ze strony „Youtube.com”. - <http://www.youtube.com/watch?v=8SjOTg7fQQs>
28. Strona użytkownika „sam_ta_claus» w serwisie „Live Journal”. - <http://sam-ta-claus.livejournal.com/65870.html>
29. LIGA. Wiadomości // Sprawa Bankowej: sąd zwolnił jeszcze jednego z aresztowanych. - <http://news.liga.net/news/politics/942225-delo-bankovoy-sud-osvobodil-eshche-odnogo-iz-arestovannykh.htm>
30. Gazeta „Day” // U osób aresztowanych na Bankowej przeprowadzono przeszukania i nie znaleziono kompromitujących materiałów. - <http://www.day.kiev.ua/uk/news/101213-v-areshtovanih-na-bankoviy-proveli-obshuki-y-ne-znayshli-kompromatu>
31. Strona grupy „Euromajdan: pomóżcie tym, którym chcą przypisać napad na Bankowej” na stronie Facebook. - <https://www.facebook.com/euromaidanbankovavictims/posts/565031330241233>
32. Ukrainskaya Pravada // Więźniowie Bankowej. Historia dziewięciu. - <http://life.pravda.com.ua/society/2013/12/10/144829/>

33. Wideo ze strony „Youtube.com”. - http://www.youtube.com/watch?v=J_e5_Alw14Q&feature=youtu.be&noredirect=1
34. Human Rights Watch // Pismo do Prokuratora Generalnego Viktora Pshonki. - <http://www.hrw.org/node/121657>
35. Fundacja „Otwarty Dialog” // Dziennikarz „Dorozhnogo kontrolya” Andrey Dzyndzja aresztowany na 2 miesiące http://www.odfoundation.eu/ru/urgents/1518/zhurnalist_dorozhnogo_kontrolya_andrey_dzindzja_arestovan_na_mesyatsa
36. Internetowy portal informacyjny „Ukr.net” // „Dorozhnyy kontrol” informuje o aresztowaniu adwokata Andreya Dzyndzi. - http://www.ukr.net/news/dorozhn_j_kontrol_zajavlja_pro_aresht_advokata_andr_ia_dzindz-25419831-1.html
37. Fundacja „Otwarty Dialog” // Dziennikarz „Dorozhnogo kontrolya” Andrey Dzyndzja aresztowany na 2 miesiące. - http://www.odfoundation.eu/ru/urgents/1518/zhurnalist_dorozhnogo_kontrolya_andrey_dzindzja_arestovan_na_mesyatsa
38. Internetowy portal informacyjny „News.online.ua” // Przedłużono areszt dla kierowcy spychacza z Bankowej. - <http://news.online.ua/ukr/622990/voditelyu-traktora-na-bankovoy-prodlili-srok-aresta/>
39. Internetowy portal informacyjny „Lvovskiye novosti” // Aktywista Euromajdanu Oleg Panas zgłosił o pobiciu we Lwowie podczas zatrzymania. - <http://lvivexpres.com/news/2013/12/10/55567-aktyvist-yevromaydanu-oleg-panas-zayavyv-pobytya-lvovi-miliciyeyu-pid-chas>
40. Internetowy portal informacyjny „Zaxid.net” // Jak w Kijowie sądzono lwowskiego fotografa Olega Panasa - http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?yak_u_kiyevi_sudili_lvivskogo_fotografa_olega_panasa&objectid=1299038
41. Internetowy portal informacyjny „Novyy Pohlyad” // Oleg Panas przyznał się do winy, bo ukraińskie sądy to widowiska, i inaczej się z nimi nie wygra – powiedział ukraiński deputowany Khmil. - <http://www.pohlyad.com/news/n/32657>
42. Internetowy portal informacyjny „Tyzhden.ua” // Student został aresztowany na dwa miesiące z powodu zamieszek obok kijowskiego magistratu. - <http://tyzhden.ua/News/96464>
43. Radio „Glos stolitsy” // Sąd aresztował studenta zatrzymanego 1 grudnia obok kijowskiego magistratu. - http://newsradio.com.ua/2013_12_11/Sud-zaareshtuvav-studenta-zatrimanogo-b-lja-KMDA-1-grudnja/
44. Internetowy portal informacyjny „Ukrainskiye Natsionalnyye Novosti” // Sąd zwolnił z aresztu aktywistę Euromajdanu R. Teslenko. - <http://www.unn.com.ua/uk/news/1285435-sud-zvilniv-zvilniv-z-pid-areshtu-aktivista-yevromaydanu-r-teslenka>
45. Internetowy portal informacyjny „Ogo.ua” // Deputowany z Rówieńszczyzny osadzony w Łukianowskim Areszcie Śledczym. - <http://www.ogo.ua/articles/view/2013-12-05/45259.html>
46. Oficjalna strona Rzecznika Praw Człowieka na Ukrainie // Zatrzymany w trakcie wydarzeń 1 grudnia Solonenko O.S. został zwolniony. - http://www.ombudsman.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3357:----1----&catid=14:2010-12-07-14-44-26&Itemid=75
47. Internetowy portal informacyjny „Ternopil Vechernyy” // Dzięki sędziemu Mariya Babyuk, Mariya Chashka i Vadimir Stayura uniknęli domowego aresztu. - <http://t-v.te.ua/podiyi/suddya-vryatuvav-mariyu-babyuk-mariyu-chashku-ta-volodimira-stayuru-vid-domashnogo-areshtu/>
48. Internetowy portal informacyjny „7 Dni” // Aktywistów tarnopolskiego majdanu nie aresztowano. Są na wiecu! - <http://7days-ua.com/news/aktyvistiv-ternopiilskoho-majdanu-pid-aresht-ne-vzyaly-vony-na-mitynhu-foto/>

49. Internetowy portal informacyjny „VolynPost” // Szef łuckiej „Batkivshchiny” skazany na areszt domowy. - <http://www.volynpost.com/news/24354-golovu-luckoi-batkivshchiny-posadyly-pid-domashnij-aresht>
50. Strona Igora Guzya w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=784575538234880&set=a.242550739104032.82707.100000473225561&type=1>
51. Internetowy portal informacyjny „VolynPost” // Guzya skazany na pełny areszt domowy i noszenie elektronicznej bransoletki. - <http://www.volynpost.com/news/24932-guzyu-prysudyly-povnyj-domashnij-aresht-i-nosinnia-brasleta-kontrolera>
52. Radio Svoboda // Sąd ograniczył prawa aktywistki Euromajdanu w Lutsku. - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25203107.html>
53. Internetowy portal informacyjny „Chetverta vlada” // Z powodu portretu Yanukovycha aktywistka z Lutska będzie nosiła elektroniczną bransoletkę. - <http://4vlada.com/volin/31975>
54. Internetowy portal informacyjny „http://kropyva.ck.ua” // Przepychanki w Cherkassach przy wciąganiu na maszt flagi Unii Europejskiej. - <http://kropyva.ck.ua/content/v-cherkasakh-z-boyami-p-dnyali-prapor-vrosoyuzu-foto-v-deo-dokument>
55. Internetowy portal informacyjny „Procherk” // Aresztowanemu z powodu wciągnięcia na maszt flagi UE już znaleziono adwokata. - <http://procherk.info/news/7-cherkassy/19477-areshtovanomu-cherez-pidnjattja-prapora-es-aktivistu-vzhe-znajshli-advokata>
56. Kanał TV „Vikka” // Uczestnik Euromajdanu z miasta Cherkassy skazany na areszt domowy. - <http://vikka.ck.ua/ua/news.php?bl=1&pid=6&view=9362>
57. Strona organizacji „Ukrainska Sprava” w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/Ukr.Sprava.Kyiv/posts/722164971127548>
58. Strona Vladlena Sergiyenko w serwisie Facebook. - https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10201456600357166&set=pcb.10201456650638423&type=1&relevant_count=1
59. Internetowy portal informacyjny „gorod.cn.ua” // Trzy lata grozi przedsiębiorcy za użyczenie sprzętu nagłaśniającego dla Euromajdanu w Chernigowie. - http://m.gorod.cn.ua/news_50834.html
60. Liga. Ustawa // ukraińska ustawa „ustawy „O usuwaniu negatywnych skutków i niedopuszczalności ścigania oraz karaniami z powodu wydarzeń, które miały miejsce w czasie prowadzenia pokojowych zgromadzeń” - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG2X700A.html
61. Strona Anatoliya Gritsenko w serwisie Facebook. - https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=472902962830149&id=100003313481489
62. Gazeta „Zekalo nedeli” // Ustawa o amnestii dla uczestników Euromajdanu może być stosowana wybiórczo, - mówi ekspert. - <http://zn.ua/POLITICS/zakon-ob-amnistii-uchastnikov-evromaydana-mozhet-primenyatsya-vyborochno-ekspert-135436.html>
63. Internetowy portal informacyjny „Tyzhden.ua” // Członkowie Partii Regionów uprzedzają, że wobec uczestników Majdanu będzie stosowany „wybiórczy” humanizm. - <http://tyzhden.ua/News/97262>
64. Ukrainskaya Pravda // Tutaj mieszka kat! Posiadłość ministra MSW Vitaliya Zakharchenko. - <http://blogs.pravda.com.ua/authors/chornovol/52b9e29e4286c/>
65. Wideo ze strony „Youtube.com”. - <https://www.youtube.com/watch?v=0LqUkv7oCDo>
66. Strona Anatoliya Gritsenko w serwisie Facebook. - https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=475493619237750&id=100003313481489
67. Oficjalna strona Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy // Śledztwo w sprawie pobicia Tatyany Chornovol pod kontrolą ministerstwa spraw wewnętrznych. - <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/946365>
68. Gazeta „Zerkalo nedeli” // Sprawa pobicia dziennikarki <http://zn.ua/UKRAINE/delo-ob-izbieniizhurnalistki-chornovil-perekvalificirovano-135877.html>

69. Ukrainskaya Pravda // Stróże prawa pobili mężczyznę za Majdan. Zmarł w szpitalu. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/24/7008248/>
70. Ukrainskaya Pravda // W MSW twierdzą, mężczyzna nie został pobity przez stróżów prawa. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/24/7008267/>
71. Ukrainskaya Pravda // Aktywista „Dorozhnogo kontrolya”: Strzelali mi prosto w serce. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/23/7008019/>
72. Internetowy portal informacyjny „LB.ua” // Opublikowano listę wszystkich osób z regionów, które zostały pobite z powodu Euromajdanu. - http://lb.ua/news/2013/12/25/249768_stal_izvesten_spisok_izbitih.html
73. Ukrainskaya Pravda // Członkowi UDAR-u w Sewastopolu grożą oblanie kwasem. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/24/7008273/>
74. Internetowy portal informacyjny „uainfo” // Charkowianin Dmitro Pylypets. Pierwszy wywiad po napadzie. - <http://uainfo.org/yandex/253330-harkvyanin-dmitro-pilipec-pershe-ntervyu-pslyu-napadu-vdeo.html>
75. Ukrainskaya Pravda // W Charkowie spalono drugi samochód Euromajdanu. - <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2013/12/24/7008154/>
76. Ukrainskaya Pravda // W Charkowie spalono trzeci samochód Euromajdanu. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/27/7008627/?attempt=1>

5. REAKCJA RZĄDU ORAZ UKRAIŃSKIEJ I ŚWIATOWEJ SPOŁECZNOŚCI NA AKCJE PROTESTACYJNE NA UKRAINIE

5.1. RZĄD UKRAINY IGNORUJE SPOŁECZNĄ I ŚWIATOWĄ KRYTYKĘ WYWOŁANĄ NA SKUTEK PACYFIKACJI POKOJOWYCH DEMONSTRANTÓW

02.12.2013 na spotkaniu z ambasadorami UE, Kanady i USA premier Nikolay Azarov oświadczył, że ani on, ani prezydent Yanukowych, nie wiedzieli o operacji rozpędzania Euromajdanu 30.11.2013. Ponadto **według Nikolaya Azarova, Euromajdan nie miał dla niego „żadnego znaczenia”**. W rozmowie z sekretarzem generalnym Rady Europy Thorbjørnem Jaglandem ukraiński premier powiedział, że w trakcie rozpędzania Euromajdanu, znajdowali się tam nie studenci, a „prowokatorzy”.

Premier Ukrainy także zaznaczył, iż akcje protestacyjne noszą cechy przewrotu państwowego i zaapelował do ludzi, aby nie wychodzili na ulice, ponieważ może to zdestabilizować sytuację gospodarczą w kraju. **Na spotkaniu z niemieckim ministrem spraw zagranicznych Guido Westerwelle ukraiński premier powiedział, że opozycja i protestujący to „naziści, ekstremiści i przestępcy”**. Premier groził również protestującym odpowiedzialnością za blokowanie rządowych budynków i powiedział, że rząd jest gotowy przekazać środki finansowe przyjezdnym, którzy chieliby wrócić do domu, ale być może nie mają na to pieniędzy. **Minister spraw zagranicznych Leonid Kozhara powiedział, że „każdy majdan stoi teraz przeciwko Ukrainie” [1]**.

Dopiero wieczorem 30.11.2013 prezydent Viktor Yanukowych wystąpił z orędziem, w którym wyraził swoje „oburzenie z powodu rozpędzenia Euromajdanu” i obiecał, że „winni zostaną ukarani”. Wieczorem **11.12.2013, po podjęciu przez milicję drugiej próby rozpędzenia pokojowej akcji na placu Niepodległości, Yanukowych po raz kolejny w oficjalnym wystąpieniu powiedział, że „władza nigdy nie będzie używać siły wobec pokojowych zgromadzeń” [2]**. Jednocześnie prezydent zaapelował do protestujących na Euromajdanie o „niepodejmowanie pośpiesznych działań i oczekiwanie do wyborów w 2015 roku”.

Występując przeciwko pacyfikacji Euromajdanu, **proprezydencką Partię Regionów** opuścili deputowani Inna Bogoslovskaya, Vladimir Melnichenko, Nikolay Rudkovskiy, David Zhvaniya. 09.12.2013 w Lwowskiej Radzie Miasta członkowie Partii Regionów złożyli oświadczenie o rezygnacji z członkostwa partii [3]. Szef Administracji Prezydenta, Sergey Levochkin złożył dymisję, jednak prezydent dymisji nie przyjął, i zlecił mu zadanie uregulowania kryzysu politycznego.

Partia Regionów nazwała protestujących „ekstremistami, którzy działają na polecenie „opozycyjnych puczystów” stosując przy tym „podłe i nikczemnych sposoby” [4]. Deputowany Partii Regionów Vadim Kolesnichenko nazwał protestujących na Euromajdanie „szumowinami, które chcą przejąć władzę”.

Zastępca przewodniczącego frakcji Partii Regionów Oleg Tsariov skierował do MSW i SBU (Służba Bezpieczeństwa Ukrainy) wniosek **o pozbawienie prawa wjazdu na Ukrainę niektórych zagranicznych analityków, pracowników naukowych i polityków, za wzięcie przez nich udziału w organizacji antyrządowych protestów na Ukrainie**. Między innymi deputowany proprezydenckiej partii proponuje, aby uznać za persona non grata Andreasa Umlanda, Aleksandra Rossa, Tarasa Kuzo, Mikhaila Saakashvili, Georgiyya Targamadze, Georgiyya Kivkadze. 22.12.2013 okazało się, że ukraińskie służby graniczne **odmówiły wjazdu na teren Ukrainy** jednej z osób znajdującej się na liście, a mianowicie biznesmenowi Georgiyowi Kivkadze. Financial Times odnotowuje, że lista **„zagranicznych agentów”, którzy otrzymają zakaz wjazdu na Ukrainę może się poszerzyć do 200 osób**. Andreas Umland, niemiecki pracownik naukowy, który wyklada na Ukrainie zaznaczył, że

zgodnie z nieoficjalną informacją - lub dezinformacją – z poważnego źródła, zapadła już decyzja w sprawie uznania jego oraz 200 innych osób za osobę non grata [5]. Z kolei Oleg Tsariov powiedział, że MSZ i SBU uwzględniły jego wniosek o wydanie zakazu wjazdu na Ukrainę dla 36 obcokrajowców. MSZ odmówiło skomentowania tej sprawy, gdyż nie jest upoważnione do wydawania zakazu wjazdu na Ukrainę dla cudzoziemców. Dziennikarzom nie udało się uzyskać komentarza SBU, ponieważ telefony sekretarza prasowego nie odpowiadają. Wcześniej, 12.12.2013 „na podstawie decyzji upoważnionego organu państwowego” ukraińscy pogranicznicy nie wpuścili na Ukrainę rosyjskiego opozycyjnego polityka, który popierał Euromajdan.

Oprócz tego proprezydencka partia sporządziła listę organizacji pozarządowych i ośrodków analitycznych, które zdaniem władz są finansowane przede wszystkim ze źródeł amerykańskich i europejskich. Celem takiego finansowania jest rzekomo „werbowanie” miejscowej ludności, kształtowanie poglądów przyszłych liderów, co prowadzi do „wojny informacyjnej” przeciwko Ukrainie. Na „listę” trafiły struktury pozarządowe i cieszące się uznaniem ośrodki analityczne, na które władza nie posiada wpływu, a które dostarczają ukraińskiej i międzynarodowej wspólnocie niezależnych i wyważonych danych analitycznych, a mianowicie: Bank Światowy, Freedom House, Fundacja Konrada Adenauera, Fundacja Fridricha Eberta, Fundacja Carnegie, Fundacja im. Fulbrighta, Międzynarodowa Fundacja „Vidrozhenyia” (Odrodzenie), Centrum im. Razumkova, Instytut Informacji Masowych, Fundacja „Demokraticheskiye initsiatyvy” (Demokratyczne Inicjatywy), Kijowski Międzynarodowy Instytut Socjologii, Międzynarodowe Centrum Badań Perspektywicznych, ruch obywatelski „CHESNO”, ruch obywatelski „Stop cenzurze!” [6].

Najwyżsi urzędnicy państwowi wielokrotnie oskarżali demonstrantów o to, że doprowadzili do „zapaści transportowej”. W takiej sytuacji wojska MSW dokonały zamknięcia głównych ulic i w całości zablokowały dzielnicę rządową. W przeddzień drugiej próby rozpędzenia Majdanu 09.12.2013 i 10.12.2013, władze ogłosiły komunikat o zamknięciu centralnych stacji metra – rzekomo w związku z informacjami o ich zaminowaniu (bomba nie została znaleziona). Po próbie rozpędzenia Majdanu w nocy 11.12.2013, centralne stacje metra nadal były zamknięte – oficjalnie w związku przeprowadzaniem imprez masowych. Przy czym 15.12.2013, kiedy na głównych ulicach stolicy zebrało się kilkaset tysięcy demonstrantów, stacje metra nie zostały zamknięte. Również 11.12.2013 MSW w związku z informacjami o „zaminowaniu” na pewien czas wstrzymano działanie stołecznych dworców kolejowych oraz portów lotniczych „Borispol” i „Zhuliany”. Później milicja oznajmiła tylko, iż znaleziono winnego, który przekazał fałszywy komunikat o zaminowaniu dworców, jednak jego nazwiska nie podano.

Budzą też niepokój liczne doniesienia mediów i obywateli na temat **zmuszania mieszkańców z regionów Ukrainy (przede wszystkim z obwodów wschodnich i południowych), zwłaszcza pracowników sfery budżetowej, do udziału w prorządowych wiecach w Kijowie**. Według nieoficjalnych danych, przy pomocy władz wynajęto ponad dwadzieścia pociągów z Ługańska, Doniecka, Odessy, Sewastopola, Charkowa i Zaporozża oraz dziesiątki autobusów, które dowoziły ludzi na wiece [7], [8]. Pierwszy zastępca przewodniczącego Urzędu Miejskiego w Sewastopolu Fedor Rubanov osobiście kierował i nadzorował wyjazd na jeden z takich wieców. W trakcie przygotowań były sporządzane specjalne listy uczestników [9]. W dniach 14.12.2013-15.12.2013 uczestnicy prorządowego wiecu rozlokowali się w wojskowych namiotach w parku Mariańskim w Kijowie. W prywatnych rozmowach mówiono, że partia będąca przy władzy obiecała zapłacić od 300 do 500 hrywien za dzień „pracy” (około 30-50 euro). Czasem skarżono się na złą aprowizację. Pracownikom przedsiębiorstw państwowych, którzy odmawiali wyjazdu, grożono sankcjami. Studentów z dużych odesskich uniwersytetów (Uniwersytet Narodowy Odessa Akademia Prawnicza, Odesski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny i Odessa Narodowa Akademia Morska) zmuszano do wyjazdu i wzięcia udziału w wiecach poparcia dla prezydenta. Między innymi

kierownictwo uczelni obiecało studentom przymknięcie oczu na niezdane egzaminy i zaliczenie sesji. Niekiedy proponowano studentom zapłatę za wzięcie udziału w wiecu [10].

22.12.2013 około 80 uczestników wiecu popierającego prezydenta, piketowało przed biurem proprezydenckiej partii, żądając wypłacenia im obiecane „wynagrodzenia” za udział w akcjach protestacyjnych [11].

Namioty zwolenników Viktora Yanukovycha obok budynku rządu Ukrainy, 14.12.2013

5.2. ROLA UE W EUROINTEGRACJI UKRAINY; PREZYDENT YANUKOVYCH UMACNIA GOSPODARCZĄ ZALEŻNOŚĆ OD ROSJI

Działania ukraińskich władz podczas pacyfikacji Euromajdanu 30.11.2013 zostały potępione przez:

- Związek Prawników Ukrainy;
- weteranów ukraińskich struktur siłowych, którzy są członkami organizacji „Sila i Chest”;
- niezależny związek zawodowy górników Donbassu;
- trzech byłych prezydentów Ukrainy Leonid Kravchuk, Leonid Kuchma i Viktor Yushchenko;
- ponad 100 wykładowców i studentów z London School of Economics, Oxfordu, Cambridge, University of London, Uniwersytetu Harvarda, uniwersytetów Columbia, Alberta i Toronto.

Swój niepokój z powodu zaistniałej sytuacji wyrazili również:

- Europejski Komisarz do spraw rozszerzenia i europejskiej polityki sąsiedztwa, Štefan Füle;
- Wysoki Komisarz UE do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Catherine Ashton;
- przedstawicielstwo UE na Ukrainie;
- Sekretarz Generalny Rady Europy, Thorbjørn Jagland;
- MSZ Litwy, Szwecji, Polski;
- Departament Stanu USA;
- ambasador USA na Ukrainie, Geoffrey Pyatt;
- przedstawiciel ukraińskiej diaspory (Ukraiński Komitet Kongresowy Ameryki);
- międzynarodowa organizacja praw człowieka Amnesty International.

Na znak protestu przeciwko pacyfikacji Euromajdanu 30.11.2013 swoje pełnomocnictwa złożyła pierwsza sekretarz Ambasady Ukrainy w Kanadzie, Natalya Golub (patrz Załącznik 4).

Pełnomocnik Rady Najwyższej do spraw praw człowieka Valeriya Lutkovskaya na spotkaniu z przedstawicielem Fundacji „Otwarty Dialog” poinformowała, że biuro rzecznika udziela wszelkiej pomocy prawnej osobom poszkodowanym w wyniku pacyfikacji Euromajdanu 30.11.2013.

Swoje zaniepokojenie z powodu siłowych działań po obu stronach konfliktu, a także apele do władzy o niełamanie praw dziennikarzy i demonstrantów wyrazili: przewodniczący Parlamentu Europejskiego, **Martin Schulz**; przewodniczący Komisji Europejskiej, **Jose Manuel Barroso**; sekretarz stanu USA, **John Kerry**; przedstawiciel OBWE do spraw wolności mediów, **Dunja Mijatović**; sekretarz generalny NATO, **Anders Fogh Rasmussen**; MSZ Francji; kanclerz Niemiec, **Angela Merkel**; międzynarodowe organizacje obrony praw człowieka **Human Rights Watch** i **Amnesty International**. *„Tylko popatrzcie na Ukrainę. Ci młodzi ludzie na ulicach Ukrainy przy minusowych temperaturach tworzą nową historię Europy”*, - powiedział 09.12.2013 **Jose Manuel Barroso** [12].

Po próbie siłowego rozpędzenia Majdanu 11.12.2013 nastąpiła natychmiastowa reakcja przedstawicieli UE [13], USA [14] i Kanady [15], które potępiły działania ukraińskich władz. USA wyraziły swoją „odrazę w kwestii decyzji ukraińskich władz o zdławieniu pokojowego protestu” [16]. Około 4.00 rano, kiedy jeszcze trwała konfrontacja pokojowych demonstrantów i milicji, wysoka komisarz UE do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa **Catherine Ashton** powiedziała: *„Byłam wśród was na Majdanie wieczorem i byłam pod wrażeniem determinacji Ukraińców, którzy występowali w obronie europejskiej perspektywy swojego kraju. Kilka godzin później z przykrością obserwuję jak milicja używa siły, aby usunąć pokojowo nastawionych ludzi z centrum Kijowa”* [17].

W związku z masowymi akcjami protestacyjnymi skierowanymi przeciwko rządowi, Kijów odwiedziła Wysoka Komisarz Unii Europejskiej do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Catherine Ashton, 9 deputowanych parlamentu Europejskiego, około 15 przedstawicieli państw członkowskich UE i 3 przedstawicieli USA (patrz Załącznik 3).

09.12.2013 Freedom House zaapelowała do prezydenta Ukrainy, aby ten podał się do dymisji i zapewnił przeprowadzenie przedterminowych wyborów prezydenckich, jako jedyny sposób na rozwiązanie konfliktu władzy z demonstrantami, który nie jest związany z użyciem siły: „Prezydent Yanukowych utracił poparcie i legitymację wśród ukraińskiego narodu” [18]. 12.12.2013 Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie wyników szczytu w Wilnie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na Ukrainie. Parlament Europejski zaznacza, że decyzja rządu ukraińskiego o wstrzymaniu podpisania umowy stowarzyszeniowej podważyła wykonaną w ciągu kilku lat pracę w zakresie pogłębienia stosunków dwustronnych pomiędzy Ukrainą a UE, przy czym Ukraina powinna była wcześniej uzasadnić swoją decyzję, a nie robić tego w ostatniej chwili. Europarlamentarzyści uznali protesty ukraińskiego społeczeństwa obywatelskiego i zaapelowali do unijnych instytucji o wyjście naprzeciw ukraińskiemu społeczeństwu, między innymi poprzez zawarcie porozumienia o ruchu bezwizowym. Parlament Europejski zaznaczył, że **„w każdym ustroju demokratycznym mogą zostać ogłoszone nowe wybory, jeśli istnieje potrzeba przywrócenia legitymacji narodu”** [19].

20.12.2013 przewodniczący **Herman Van Rompuy** w imieniu Rady Europy powiedział: *„Nasza propozycja dotycząca politycznego stowarzyszenia i bliższych handlowych kontaktów nadal pozostaje aktualna. Jesteśmy gotowi do podpisania, jak tylko kraj będzie gotów”* [20]. Parlament Europejski poinformował także o swoim **poparciu dla podpisania umowy stowarzyszeniowej z**

Ukrainę. Prezydent Litwy **Dalia Grybauskaitė** zaznaczyła: „*Unia Europejska jest otwarta dla Ukraińców, ale niekoniecznie dla obecnego ukraińskiego rządu*” [21].

20.12.2013 **Jose Manuel Barroso** powiedział, że po wstrzymaniu podpisania umowy o stowarzyszeniu ukraińskie władze zapewniały o stabilności kursu eurointegracyjnego, „*ale w ślad za tymi wszystkimi negocjacjami nigdy nie poszły wyraźne oznaki podjęcia zobowiązania przez ukraińskie władze, co do podpisania umowy stowarzyszeniowej. Dlatego uważamy, że nie należy kontynuować tego, co można traktować jedynie jako sposób podtrzymania dialogu bez konkretnych rezultatów*”. **Ukraiński premier Nikolay Azarov odpowiedział na to:** „*Może na pana Barroso wpływają zbliżające się święta Bożego Narodzenia. W Europie 23 grudnia rozpoczyna się okres urlopowy, i do 8 stycznia tam rzeczywiście nie będzie z kim rozmawiać*” [22].

19.12.2013 **prezydent Ukrainy po podpisaniu tajnego traktatu z Rosją zapewniającego otrzymanie 15 miliardowego kredytu na warunkach niezrozumiałych dla ukraińskiego społeczeństwa** zaznaczył: „*Jest bardzo ważne, aby w nasze sprawy wewnętrzne nie mieszały się jakieś państwa i nie uważały, że mogą tutaj gospodarzyć, jak chcą, na Majdanie, albo nie na Majdanie. Kategorie jestem przeciwko temu, żeby ktoś przyjeżdżał do naszego kraju i uczył nas, jak mamy tutaj żyć*”. 18.12.2013 szef rosyjskiego MZS Sergey Lavrov zaznaczył: „*Zdziwienie wywołuje okazywanie niezawołowanego nacisku na rząd Ukrainy, pomimo decyzji, jakie zostały podjęte wczoraj w Moskwie. Do Kijowa są adresowane bezwarunkowe żądania dokonania swobodnego wyboru na korzyść Europy*” [23].

17.12.2013 w Moskwie podczas spotkania Viktora Yanukovycha i Vladimira Putina Ukraina podpisała umowę dotyczącą zmiany warunków kontraktu na zakup i tranzyt gazu. Oficjalne szczegóły aneksów do kontraktu nie są znane. Jednak zdaniem wicepremiera Ukrainy Yuriya Boyko, od 01.01.2013 Rosja **obniżyła cenę gazu z 406 dolarów za tysiąc metrów sześciennych do 268,5 dolarów za tysiąc metrów sześciennych**. Przy czym Ukraina może zwiększyć dostawy gazu. Premier Nikolay Azarov oznajmił, że uzgodniona przez Viktora Yanukovycha, cena będzie obowiązywała do końca kontraktu (do 2019 roku). Jednak Vladimir Putin zaznaczył, że to decyzja tymczasowa, ponieważ umowa długoterminowa zostanie zawarta później. Cena końcowa będzie zależeć także od cen produktów naftowych. Co kwartał formuła ceny będzie ustalana ponownie.

Dodatkowo Rosja, korzystając z rezerw Funduszu Dobrobytu Narodowego, udzieliła Ukrainie kredytu na kwotę 15 miliardów dolarów. Rosja lokuje tę sumę w papierach wartościowych ukraińskiego rządu (państwowych euroobligacjach). Dokładne terminy udzielenia i spłaty kredytu na razie nie są znane. Na razie wiadomo tylko, że 20.12.2013 Ukraina ulokowała euroobligacje na 3 miliardy dolarów na okres 2 lat z oprocentowaniem wynoszącym 5%. W ten sposób Rosja staje się jednym z największych wierzycieli Ukrainy. Strony porozumiały się też odnośnie włączenia rubla do pierwszej grupy klasyfikatora walut obcych, co poprawi status rubla i potencjalnie może przetransferować część dwustronnych operacji handlowych w ruble.

Niepokój budzi niepubliczny charakter porozumień, przede wszystkim to, na jakich warunkach Rosja będzie wykupywać ukraińskie euroobligacje, i jakie zobowiązania zostały podjęte wobec Vladimira Putina w zamian za udzielenie pomocy finansowej. Istnieją podstawy by przypuszczać, że porozumienia te zostały osiągnięte jeszcze 06.12.2013, w okresie szczytu akcji protestacyjnych na Ukrainie, kiedy Viktor Yanukovych po złożeniu oficjalnej wizyty w Chińskiej Republice Ludowej wybrał się do Sochi (Soczi) na spotkanie z Vladimirem Putinem. Pierwszy wicepremier Rosji Viktor Shuvalov, odpowiadając na pytanie o ewentualne podpisanie przez Ukrainę umowy o stowarzyszeniu po uzyskaniu rosyjskiego kredytu, powiedział: „*To nie jest zwykłe porozumienie pomiędzy dwoma ministerstwami finansów, kiedy ktoś coś komuś dał. To zostało załatwione według bardzo sztywnej procedury, i Rosja swoje prawa w sensie prawnym zabezpieczyła*” [24].

Jednym z powodów, dla którego ukraiński rząd zrezygnował z kredytu udzielanego przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) na korzyść rosyjskiego kredytu było to, że MFW postawił warunek zmniejszenia wydatków socjalnych, żeby przyznane pieniądze nie były „przejadane”, a poprawiały klimat inwestycyjny i sytuację w gospodarce w perspektywie średnio i długoterminowej. Ukraiński premier Nikolay Azarov oznajmił, że w przypadku spełnienia żądań MFW (zwiększenie taryf, zmniejszenie wydatków budżetowych) Ukrainę czekałoby „bankructwo i zapaść socjalna” [25]. Natomiast rosyjski kredyt można wykorzystać w krótkoterminowej perspektywie, przecież według Władimira Putina, pieniądze zostaną przeznaczone na wsparcie ukraińskiego budżetu, „żeby można było wypłacić pensje, emerytury i pomoc socjalną”.

The Guardian podaje, że według ocen ekspertów, **Ukraina pilnie potrzebowała około 10 miliardów dolarów w ciągu najbliższych miesięcy, aby uniknąć bankructwa**. The Guardian zaznacza, że istnieje możliwość, iż Wiktor Janukowycz w zamian za pomoc gospodarczą zgodził się nie podpisywać umowy o stowarzyszeniu z Unią Europejską [26]. The Financial Times również odnotowuje, że **uzyskanie kredytu od Rosji zamraza możliwość zawarcia umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską** [27]. Szef niemieckiego MSZ Frank Walter tak zareagował na porozumienie Janukowycza i Putina: „*To po prostu skandal, jak Rosja wykorzystwała problemy gospodarcze Ukrainy do własnych celów, oraz żeby nie dopuścić do podpisania umowy stowarzyszeniowej z UE*”. Szef szwedzkiego MSZ Carl Bildt zaznaczył, rosyjskie kredyty ratunkowe odsuwają niezbędną europejską modernizację Ukrainy.

Przedstawiciel unijnej służby zagranicznej **Gunnard Wiegand** podkreślił, że UE nie powinna „*dawać się wciągać w konflikt, który wielu ludzi traktuje jak zimną wojnę*”. Szef litewskiego MSZ **Linas Linkevičius** powiedział: „*Nie będzie żadnej walki o Ukrainę. Przecież to nie boks i nie walka, a nawet nie licytacja, gdzie trwa współzawodnictwo, kto zapłaci większą cenę. Od tego schematu trzeba odejść. Wybór jest po stronie kraju, jego władz, ale my podkreślamy, że chcemy, aby ten wybór był swobodny. ...Wyczuwa się wybór na korzyść bliższych kontaktów z Rosją, ale to wybór prezydenta Janukowycza*”. Ukraiński politolog Władimir Fesenko uważa, że Putin zgodził się na takie poważne gospodarcze ustępstwa dla Ukrainy, żeby pomóc Viktorowi Janukowychowi utrzymać swoją pozycję wobec wyzwań Majdanu i powstrzymać europejską integrację Ukrainy. Rosyjski ekspert Fedor Lukyanov zaznaczył, że Janukowycz będzie musiał odpracować ogromną zaliczkę, „dlatego że w sytuacji, w której znajduje się Ukraina, nie ma co liczyć na takie prezenty od kogokolwiek” [28].

5.3. UE I USA ROZWAŻAJĄ MOŻLIWOŚĆ WPROWADZENIA SANKCJI PRZECIWKO PRZEDSTAWICIELOM REŻIMU YANUKOVYCHA

Znani ukraińscy dziennikarze Vitaly Sych, Sergey Leshchenko, Mustafa Nayem opublikowali na stronie agencji Bloomberg materiał, w którym zaapelowali o wprowadzenie sankcji przeciwko głównym finansowym partnerom Viktora Janukowycza. Dziennikarze zwracają uwagę, że ukraińscy oligarchowie **Rinat Akhmetov** i **Dmitriy Firtash** są stronnikami reżimu Viktora Janukowycza, próbując przy tym zachować swoją reputację na Zachodzie. „*Międzynarodowe banki oraz inne instytucje powinny dać do zrozumienia Akhmetowowi i Firtashowi, że zaprzestaną z nimi współpracy, jeżeli nadal będą wspierali reżim Janukowycza... Specjalne sankcje, w tym również wizowe, powinny zostać zastosowane wobec członków rządu Janukowycza, zwłaszcza wobec osób, mających związki z działaniami siłowymi, które w efekcie doprowadziły do fali protestów w Kijowie. Pierwszy na liście powinien się znaleźć **Andrey Klyuyev**, bliski współpracownik Janukowycza i sekretarz Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony. **Ukraińscy urzędnicy najwyższego szczebla powinni zbierać plony prowadzonej przez nich polityki, spędzając wakacje***

w Mińsku i Almaty, a nie w Mediolanie czy na Sardynii, jak przywykli to już robić” – napisano w materiale na stronie agencji Bloomberg [\[29\]](#), [\[30\]](#).

Poza wyżej wymienionymi osobistościami, za „filary reżimu” Yanukovycha analitycy uznali takich oligarchów jak: **Igor Kolomoyskiy, Viktor Pinchuk, Vadim Novinskiy, Sergey Tigipko**. W ciągu trzech lat rządów Yanukovycha majątek tych oligarchów powiększył się kilkukrotnie: **dochody Dmitriya Firtasha wzrosły o 463%, a majątek syna prezydenta Aleksandra Yanukovycha urósł o 172%**. Lojalni wobec Yanukovycha oligarchowie przechowują swoje aktywa w Anglii, Szwajcarii, Austrii, Holandii, Irlandii, Łotwie, Monako, na Cyprze, wyspach Guernsey i Man [\[31\]](#).

Ukraińscy oligarchowie są niezwykle czuli na punkcie utraty swojej reputacji na Zachodzie. Na przykład po tym, jak 18.12.2013 trzydziestu aktywistów pikietowało przed londyńskim mieszkaniem Rinata Akhmetova, położonym w kompleksie One Hyde Park, wynajął on ludzi, którzy przepaszali sąsiadów za powstałe niedogodności [\[32\]](#). 20.12.2013 w wiedeńskim biurze spółki Andriya Klyuyeva, aktywiści rozpowszechniali ulotki z informacjami o tym, że to właśnie on jest jednym z głównych winowajców, który odpowiada za użycie siły wobec pokojowych demonstrantów.

Senat USA zajmuje się rozpatrzeniem rezolucji, w której zwrócono się o wprowadzenie sankcji przeciwko osobom odpowiedzialnym za użycie siły przeciwko pokojowym demonstrantom na Ukrainie. Senator John McCain oznajmił, że „jeśli władze Ukrainy będą stosowały represje, to powinny zostać wzięte pod uwagę sankcje” [\[33\]](#). Na stronie Administracji Prezydenta USA została opublikowana petycja z postulatami wprowadzenia sankcji wobec prezydenta Yanukovycha i członków ukraińskiego rządu. Według stanu na 25.12.2013 petycję podpisało 137 361 osób [\[34\]](#).

Polski minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski zaznaczył, że kwestia wprowadzenia sankcji przeciwko władzom Ukrainy na razie jest przedwczesna. Przedstawiciel Parlamentu Europejskiego Aleksander Kwaśniewski stwierdził: „Sankcje to broń jednorazowego użytku, i to bardzo mocna. Trzeba mieć ją w zanadrzu, władze Ukrainy powinny wiedzieć, że ona istnieje... Ale to jest broń ostateczna”. Według relacji brytyjskiego deputowanego Charlesa Tannocka, eurokomisarz Štefan Füle w prywatnej rozmowie powiedział mu, że jeśli rząd Azarova będzie kontynuować agresywną politykę wobec protestujących ludzi, to „UE może zastosować sankcje, podobne do tych, które zostały wprowadzone przeciwko przedstawicielom reżimu Lukashenko” [\[35\]](#).

Deputowany Parlamentu Europejskiego Michael Gahler stwierdził, że ukraińscy oligarchowie wyprowadzają poza granice kraju kwoty, których wielkość jest porównywalna do wielkości deficytu państwa: „Ciekawe, że wielu z tych ludzi, którzy teraz opowiadają się przeciwko podpisaniu stowarzyszenia z UE, w rzeczywistości prowadzi bardzo aktywny biznes w samej Europie. **Na przykład, trzeba zwrócić się do organów fiskalnych Unii Europejskiej, żeby przeprowadziły śledztwo i zainteresowały się określoną działalnością tych ludzi, żeby zmusić ich do zachowania się we właściwy sposób. Możliwe, że nie robi na nich wielkiego wrażenia protest na Euromajdanie, ale jeśli sprawy zaczną dotyczyć ich własnych aktywów, to myślę, że to może zmienić ich stanowisko**” [\[36\]](#).

Źródła:

1. Na podstawie materiałów expres.ua, gazeta.ua, ua.interfax.com.ua, dt.ua, ukrinform.ua, day.kiev.ua, unn.com.ua.
2. Administracja Prezydenta Ukrainy. Oficjalna strona internetowa // Orędzie Prezydenta Ukrainy. - <http://www.youtube.com/watch?v=6MHgd1PyDUM#t=62>
3. Oficjalny portal mieszkańców Lwowa // Frakcja Partii Regionów we Lwowskiej Radzie Miasta zakończyła swoje istnienie. - <http://city-adm.lviv.ua/portal-news/society/politics/215132-fraktsiia-partii-rehioniv-u-lvivskii-miskii-radi-prypynyla-isnuvannia>
4. Partia Regionów. Oficjalna strona internetowa // Oświadczenie Partii Regionów. - <http://partyofregions.ua/news/529e2e70c4ca420b77000038>
5. Strona Andreasa Umlanda w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/andreas.umland.1/posts/10201893475592021>
6. Oleg Tsarov. Oficjalna strona ukraińskiego deputowanego // Uczestnicy wojny informacyjnej przeciwko Ukrainie. - <http://tsarov.com.ua/novosti/o-inostrannyix-agentax-v-ukraine/uchastniki-informacionnoj-vojnii-protiv-ukrainyi.html>
7. Ukrainskaya Pravda // Władza rzuca okropne pieniądze i siły administracji państwowej, aby zorganizować silny Antymajdan. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/12/7006521/>
8. Ukrainskaya Pravda // W Internecie opublikowano listę pociągów z „titushkami” i pracownikami budżetówki. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/13/7006806/>
9. UNIAN // Z Sewastopola do Kijowa na Antymajdan wyjechała zorganizowana grupa około tysiąca osób. - <http://www.unian.ua/news/611975-iz-sevastopolya-do-kieva-na-antimaydan-organizovano-virushili-blizkotisyachi-osib.html>
10. Golos.ua // Odesskich studentów pod przymusem zwożą na wiec do Kijowa. - http://ru.golos.ua/suspilstvo/13_12_13_odesskih_studentov_nasilno_svozyat_na_miting_v_kiev
11. Radio Svoboda // Uczestnicy „Antymajdanu” protestują: nie zapłacono im. - <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25209045.html>
12. UNIAN // Młodzi Ukraińcy na Euromajdanie na mrozie tworzą nową historię Europy - Barroso. - <http://www.unian.ua/news/610519-molodi-ukrajintsi-na-evromaydanah-u-moroz-pishut-novu-istoriyu-evropi-barrozu.html>
13. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, MSZ Niemiec, Litwy, Polski Szwecji.
14. Sekretarz Stanu USA John Kerry, Minister Obrony Chuck Hagel.
15. Premier Kandy Stephen Harper.
16. Financial Times // Ukrainian riot police raid protest camp. - <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d5ef9622-61c2-11e3-916e-00144feabdc0.html#axzz2nEvv3TIT>
17. Message by EU High Representative Catherine Ashton to Maidan protesters. - http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2013/131211_01_en.pdf
18. Freedom House // Ukraine President Should Resign; Sanctions Warranted if More Violence Against Protesters, Press. - <http://www.freedomhouse.org/article/ukraine-president-should-resign-sanctions-warranted-if-more-violence-against-protesters>
19. European Parliament resolution of 12 December 2013 on the outcome of the Vilnius Summit and the future of the Eastern Partnership, in particular as regards Ukraine. - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0595+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>
20. Remarks by President Herman Van Rompuy following the European Council. - http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140244.pdf
21. EUobserver.com // EU leaders close the door on Yanukovich. - <http://euobserver.com/foreign/122578>

22. Kommersant-Ukraina // Nie ma o czym więcej rozmawiać. W Europie postanowiono wstrzymać negocjacje w sprawie umowy o stowarzyszeniu. - <http://kommersant.ua/doc/2375063>
23. Agencja informacyjna ITAR-TASS // Lavrov: na rząd Ukrainy wywiera się niezawołowany nacisk. - <http://itar-tass.com/politika/841623>
24. UNIAN // Rosja ogłosiła gwarancje niepodpisania przez Ukrainę umowy stowarzyszeniowej z UE po trzech miesiącach. - <http://www.unian.net/news/613850-rossiya-ozvuchila-garantii-nepodpisaniya-ukrainoy-soglasheniya-s-es-cherez-tri-mesyatsa.html>
25. Ukrainskaya Pravda // Azarov opowiedział, jak Yanukowych zapobiegł „bankructwu i zapaści”. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/18/7007457/>
26. The Guardian // Vladimir Putin offers Ukraine financial incentives to stick with Russia. - <http://www.theguardian.com/world/2013/dec/17/ukraine-russia-leaders-talks-kremlin-loan-deal>
27. Financial Times // West had been ready to loan Kiev €20bn. - <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/68668554-6814-11e3-8ada-00144feabdc0.html?siteedition=intl>
28. Na podstawie materiałów UNIAN - <http://www.unian.ua/>
29. Bloomberg // Help Ukrainians Stand Up for Western Values. - <http://www.bloomberg.com/news/2013-12-19/help-ukrainians-stand-up-for-western-values.html>
30. Liga. Wiadomości // Zachód zaapelował o sankcje dla Firtasha, Akhmetova i Klyuyeva. - <http://news.liga.net/news/politics/947235-zapad-prizvali-k-sanktsiyam-protiv-firtasha-akhmetova-i-klyueva.htm>
31. Ukrainskaya Pravda // Kogo dotkną sankcje. Infografika. - <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/12/20/410739/>
32. Ukrainskaya Pravda // Trzy czułe punkty władzy: Akhmetov – w Londynie, Klyuyev – we Wiedniu, Sasha Yanukowych – na Pechersku. - <http://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/52af44d823083/>
33. Ukrainskaya Pravda // Senator John McCain: Jeśli władze Ukrainy będą stosowały represje, to powinny być sankcje. - <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/12/15/7007079/>
34. The White House. Official web-site // Impose personal sanctions on President of Ukraine Viktor Yanukovich and Cabinet of Ministers of Ukraine members. - <https://petitions.whitehouse.gov/petition/impose-personal-sanctions-president-ukraine-viktor-yanukovich-and-cabinet-ministers-ukraine-members/h58Fz30V>
35. DW // W UE i USA otwarcie zaczęto mówić o sankcjach w stosunku do władz Ukrainy. - <http://dw.de/p/1AXbT>
36. Ukrainskaya Pravda // Eurodeputowany proponuje skontrolowanie biznesu oligarchów, którzy są przeciwni umowie z UE. - <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/22/7008005/>

6. CZĘŚCIOWE PODSUMOWANIE WYDARZEŃ: REPRESJE WOBEC DEMONSTRANTÓW, BEZKARNOŚĆ URZĘDNIKÓW I SIŁ BEZPIECZEŃSTWA

Polityka rządu wywołała rozczarowanie i oburzenie setek tysięcy obywateli ze wszystkich obwodów Ukrainy — władze zdają się nie słyszeć nawoływań ukraińskiego społeczeństwa, Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych.

Niezależnie od tego, jaki wpływ będzie miała ustawa o amnestii na protestujących, można śmiało stwierdzić, iż **bezpośrednią reakcją władz ukraińskich na pokojowe protesty antyrządowe było wszczęcie kilkudziesięciu spraw karnych wobec protestujących na terenie całego kraju**. W większości przypadków sprawy karne wszczęte zostały bezpodstawnie oraz bez przedstawienia stosownych, silnych dowodów. Za bezpośrednie świadectwo takiego stanu rzeczy może służyć fakt, iż oskarżeni otrzymują propozycje współpracy z organami w toku dochodzenia w zamian za postawienie im mniej surowych zarzutów — śledczy nie posiadają rozstrzygających dowodów we wszczętych postępowaniach karnych, dlatego też próbują podejmować negocjacje z samymi oskarżonymi.

Jesteśmy obecnie świadkami aktów napaści i zastraszenia działaczy społecznych na terenie całego kraju, a także licznych przypadków niszczenia ich mienia. Pomimo przyjęcia ustawy o amnestii, represje wobec aktywistów stają się coraz bardziej powszechne i systematyczne. W niektórych przypadkach (jak np. w przypadku Tatyany Chornovol i Vladimira Maralova) ataki przybierają wyjątkowo brutalną formę, nosząc wyraźne znamiona prób zabójstwa.

Ściganie pokojowo nastawionych demonstrantów (w tym wszczęcie sprawy karnej o próbę przejęcia władzy), podobnie jak przypadki wtargnięć do biur partii opozycyjnej i niektórych mediów, stanowią rażące naruszenie prawa do gromadzenia się i wolności słowa oraz wyraźne tłumienie inicjatywy publicznej, co jest czynem niedopuszczalnym na terenie kraju przewodniczącego OBWE. W dniach 5-6.12.2013 r. w Kijowie odbyło się spotkanie Rady Ministerialnej OBWE. Niestety OBWE nie poparła uchwały w sprawie ochrony praw dziennikarzy poszkodowanych w wyniku działań milicji podczas protestów, które odbyły się w Kijowie. Według niektórych uczestników spotkania, głównym winowajcą zakończonej niepowodzeniem próby przyjęcia uchwały była Rosja, której przedstawiciele wyrazili zdanie, iż „pewne różnice zdań” nie pozwalają jej wyrazić w tej sprawie pozytywnego zdania [\[1\]](#).

Sporządzenie wykazów struktur analitycznych, które rzekomo „funkcjonują w strefie wpływów politycznej opozycji”, stanowi pogwałcenie prawa do wolności działań naukowych i analitycznych oraz może wskazywać na wystąpienie potencjalnych dalszych represji. Wszystko to świadczy to zaostreniu reżimu na Ukrainie, który, podobnie jak inne reżimy autorytarne obecne w tym regionie — białoruski i rosyjski — stosują metody zastraszania i represjonowania dysydentów.

Podczas rozpędzania demonstrantów Euromajdanu w dniu 30.11.2013 r. oraz w toku wydarzeń w pobliżu budynku administracji prezydenckiej w dniu 01.12.2013 r. funkcjonariusze jednostki specjalnej „Berkut” oraz wojsk wewnętrznych dopuścili się nadużycia siły fizycznej. Zgodnie z art. 12 ukraińskiej ustawy o milicji „... użycie przez milicję siły fizycznej nie powinno przekraczać środków niezbędnych do wykonania powierzonych milicji obowiązków i powinno sprowadzać się do jak najmniejszego wyrządzenia szkody na zdrowiu osoby łamiącej prawo oraz innych obywateli”. Milicja naruszyła także punkt 14 regulaminu użycia specjalnych narzędzi do ochrony porządku publicznego, który zabrania bicia pałkami w głowę, szyję, obojczyki, brzuch i genitalia [\[2\]](#). Należy zwrócić uwagę, iż oficjalnie głównym zadaniem sił specjalnych „Berkut” jest udział w operacjach mających na celu ujmowanie uzbrojonych przestępców, odbijanie zakładników, zwalczanie terroryzmu, odbijanie ataków na budynki, utrzymywanie porządku publicznego podczas imprez masowych oraz powstrzymywanie zamieszek [\[3\]](#), [\[4\]](#). Użycie przez „Berkut” siły

podczas masowych protestów może nie odpowiadać warunkom, do których funkcjonariusze sił specjalnych zostali przeszkoleni. Dlatego też, pod pozorem ochrony porządku publicznego, mamy tu do czynienia z brutalnym tłumieniem protestów, co w efekcie prowadzi do obrażeń, jakich doświadczyli dziennikarze i działacze pokojowi.

Szczególnie niepokoi fakt, iż dochodzenie Prokuratury Generalnej jest niepubliczne i trwa wyjątkowo długo. Zgodnie ze stanem na 20.12.2013 r. śledczy Prokuratury Generalnej nie mogą powiedzieć, kto wydał rozkaz rozpędzenia Euromajdanu w dniu 30.11.2013 roku [5]. **Rola Ministra Spraw Wewnętrznych Vitaliya Zakharchenko oraz sekretarza Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Andriya Klyuyeva w tych wydarzeniach nie została publicznie uzasadniona, choć te właśnie organy odpowiedzialne są za wydanie rozkazu rozproszenia protestów z użyciem siły.** Nie udzielając dalszych wyjaśnień, Prokuratura Generalna poinformowała, iż „Klyuyev nie jest w żaden sposób związany z wydarzeniami z nocy z 29 na 30 listopada na placu Niepodległości” [6]. Do dziś nie postawiono również zarzutów funkcjonariuszom milicji, którzy dopuścili się pobicia obywateli, przekraczając tym samym swoje uprawnienia. Wbrew zapowiedziom premiera szef kijowskiej milicji Valeriy Koryak nadal nie został zdymisjonowany, a wręcz przeciwnie, zaproponował dalsze wykonywanie swoich obowiązków „w związku z napiętą sytuacją w stolicy” [7].

Prezydent i rząd unikają odpowiedzialności politycznej i otwarcie ignorują skalę protestów społeczeństwa, co dodatkowo zwiększa jego niezadowolenie. Prezydent zapowiedział, że osoby odpowiedzialne za brutalne rozproszenie protestów zostaną pociągnięte do odpowiedzialności, lecz w ten sposób on sam, jako najwyższy urzędnik państwowy, zdjął ze swoich barków wszelką odpowiedzialność polityczną za działania służb bezpieczeństwa.

Co więcej, działania władz stoją w sprzeczności z czynionymi oświadczeniami. Przez długi czas prezydent podkreślał stałe dążenie do integracji europejskiej, przy czym w ostatniej chwili, bez jakiegokolwiek społecznej debaty, podjął decyzję o wstrzymaniu podpisania umowy stowarzyszeniowej. Zawarł niejednoznaczne i niepubliczne porozumienie i wkrótce otrzymał od Rosji wysoką pożyczkę. Powiedział wówczas, iż nie pozwoli, by „ktoś obcy przyjeżdżał do kraju i uczył nas, jak mamy tutaj żyć”. **Prezydent podziękował obecnym na Majdanie za ich obywatelską postawę, mimo że to służby bezpieczeństwa dwukrotnie podjęły próbę siłowego rozpędzenia pokojowej demonstracji.** Próby rozbicia demonstracji następowały po spotkaniach odbywających się na najwyższym szczeblu — w noc po Szczycie Partnerstwa Wschodniego w Wilnie oraz w noc po spotkaniu prezydenta z Catherine Ashton.

Na podstawie orzeczeń sądowych oraz wypowiedzi pojedynczych obywateli i urzędników władze wielokrotnie podejmowały próby rozbicia lub choćby ograniczenia pokojowej demonstracji. W ten sposób doszło do naruszenia fundamentalnych praw obywatelskich, wedle których, na mocy konstytucji i umów międzynarodowych, państwo zobowiązane jest w pierwszej kolejności chronić swoich obywateli. **Mając na uwadze ogromną skalę protestu, długi czas jego trwania oraz jego pokojowy przebieg, podjęcie decyzji o usunięciu protestujących można w rzeczywistości uznać za niezgodne z prawem.** Użycie szczególnych środków ograniczających jako narzędzia do walki przeciwko uczestnikom pokojowego zgromadzenia jest niedopuszczalne i narusza międzynarodowe zasady obowiązujące w sferze ochrony praw człowieka. Rząd zignorował tym samym liczne apele społeczności międzynarodowej o niestosowanie siły wobec pokojowo nastawionej ludności cywilnej.

Zapewnienia prezydenta Ukrainy potwierdzają fakt, iż rząd jest skłonny wykorzystywać organy śledcze oraz sądy w sposób instrumentalny oraz manipulować nimi dla własnych interesów. 10.12.2013 r. Viktor Yanukowych oznajmił: „Wczoraj późnym wieczorem po raz kolejny rozmawiałem z prokuratorem generalnym na temat przebiegu śledztwa i jego ustaleń. Prosiłem o

znalezienie sposobu, aby uwolnić część z osób, które, że się tak wyrażę, nie mają na swoim koncie zbyt ciężkich przestępstw” [8].

Fundacja Otwarty Dialog potępia użycie siły jako metody walki politycznej i wzywa wszystkie strony konfliktu do pokojowego rozwiązania sytuacji kryzysowej. Władze powinny zademonstrować swoją gotowość do podjęcia rzeczywistego dialogu i wysłuchania żądań setek tysięcy demonstrantów na terenie całej Ukrainy. Próby osiągnięcia kompromisu powinny być podejmowane na zasadzie jawności [9].

Przedstawiciele Stanów Zjednoczonych uprzedzają o możliwości zastosowania sankcji wobec rządu ukraińskiego — podjęcie stosownych środków jest już omawiane na etapie podejmowania decyzji. Unia Europejska nie umieściła jeszcze w porządku swoich obrad zagadnienia stosowania sankcji wobec reżimu Yanukowycha. Podkreślamy: Ukraina oczekuje od Unii Europejskiej użycia rzeczywistych środków nacisku na władze. Dlatego też zwracamy uwagę na konieczność podjęcia decyzji w odniesieniu do sankcji w sposób bardziej konkretny i zdecydowany — dotyczy to nie tylko sankcji wobec poszczególnych urzędników wysokiego szczebla, lecz także wobec osób udzielających reżimowi wsparcia finansowego.

Fundacja Otwarty Dialog zwraca się do rządów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz do Stanów Zjednoczonych, zalecając podjęcie następujących działań:

1. Rządy, instytucje finansowe, przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe powinny zerwać współpracę z firmami należącymi do biznesmenów i urzędników lojalnych wobec reżimu Yanukowycha lub od nich uzależnionych. Zważywszy na fakt, iż sekretarz Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Andriy Klyuyev oraz oligarchowie Rinat Akhmetow i Dmytro Firtash (podobnie jak inne osoby zaangażowane w działalność dużych firm) wciąż aktywnie wspierają reżim Yanukowycha, również oni ponoszą odpowiedzialność za liczne przypadki pobic i powszechne represje wobec działaczy i dziennikarzy. Mimo iż większość postów proprezydenckiej Partii Regionów podlega kontroli wyżej wymienionych osób, partia ta nadal stosuje retorykę „zimnej wojny”, ignorując głosy społeczeństwa i chroniąc funkcjonariuszy organów ścigania, odpowiedzialnych za użycie nadmiernej siły wobec pokojowo nastawionych demonstrantów. Podejmowanie lub podtrzymywanie współpracy o charakterze gospodarczym (lub jakimkolwiek innym) z tymi osobami będzie równoznaczne z pośrednim udzieleniem wsparcia reżimowi i wyrażeniem zgody na dalsze uzależnianie Ukrainy od Rosji.
2. Mając na uwadze fakt, iż władze Ukrainy zaczęły stosować represje nie tylko wobec działaczy Euromajdanu, lecz także w stosunku do cudzoziemców (co może uniemożliwić wjazd na terytorium kraju kilkudziesięciu zwolennikom protestów, w tym politykom, analitykom i naukowcom), na drodze dochodzenia należy rozważyć możliwość wprowadzenia zakazu wjazdu na terytorium Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej dla urzędników objętych sankcjami związanymi ze stosowaniem represji wobec działaczy i dziennikarzy, a także zakazu wjazdu dla przedstawicieli dużych firm, odpowiedzialnych za finansowe wspieranie reżimu.
3. Należy rozważyć możliwość zamrożenia europejskich i amerykańskich rachunków bankowych oraz aktywów należących do przedstawicieli reżimu Yanukowycha, zaangażowanych w próby stłumienia protestu obywateli i naruszenia praw dziennikarzy.

Biorąc pod uwagę wzrost napięcia społecznego oraz trwające wielotysięczne protesty w licznych miastach na terenie Ukrainy, spowodowane niezadowoleniem z obecnej polityki władz, Fundacja Otwarty Dialog zwraca się do właściwych władz ukraińskich o:

- zapewnienie skutecznego dialogu politycznego z udziałem przedstawicieli społeczeństwa, przywódców opozycji, międzynarodowych organizacji ochrony praw człowieka oraz misji dyplomatycznych UE i Stanów Zjednoczonych;
- przeprowadzenie wspólnie z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i społeczności międzynarodowej gruntownego, jawnego śledztwa w sprawie okoliczności w jakich doszło do użycia nadmiernej siły przez milicję wobec protestujących i dziennikarzy w dniach 30.11.2013 r. oraz 1.12.2013 r., uwzględniając informacje pochodzących od dziennikarzy i działaczy, którzy zdołali zidentyfikować część funkcjonariuszy służb specjalnych „Berkut”, biorących udział w pobicjach ludności cywilnej [10];
- dymisję i postawienie przed sądem wszystkich osób zaangażowanych w pobicia demonstrantów i dziennikarzy — zarówno odpowiedzialnych za pobicia w sposób bezpośredni, jak i tych, którzy z uwagi na zajmowane stanowiska nie mogli być nieświadomi zbliżających się wydarzeń, obejmujących próby rozpędzenia protestów z użyciem siły, a także mogli być ich inicjatorami;
- wszczęcie dochodzeń w sprawie licznych przypadków brutalnych napadów, aktów zastraszania i prób zabójstwa działaczy na terenie Kijowa i poszczególnych regionów Ukrainy oraz postawienie przed sądem zarówno osób bezpośrednio odpowiedzialnych za powyższe działania, jak i zlecających ich wykonanie; w przypadku niewykrycia sprawców odpowiedzialnością należy obarczyć władze Ukrainy;
- wyegzekwowanie (bez wyjątków) obowiązującego prawa i zwolnienie uczestników protestu z odpowiedzialności karnej; po wejściu w życie odnośnej ustawy: zapobieżenie dalszemu prześladowaniu dziennikarzy, demonstrantów, działaczy partii opozycyjnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego za ich działalność społeczną i zawodową;
- wszczęcie dochodzenia w sprawie osób uznanych za zaginione po rozpędzeniu protestów dn. 30.11.2013 r.;
- potwierdzenie zasadności zakrojonej na szeroką skalę mobilizacji struktur siłowych we wszystkich regionach Ukrainy, co w praktyce prowadzi do zwiększenia paniki wśród ludności;
- niestosowanie siły przez wojska wewnętrzne MSW oraz jednostki specjalne milicji wobec cywilów, co prowadzi do zagrożenia ich zdrowia i życia;
- wyjaśnienie braku szczegółowego prawnego uregulowania instytucji jednostek specjalnych „Berkut”, jak również zgodności z prawem faktu użycia siły przez te służby w toku ochrony porządku publicznego podczas masowych protestów;
- zaprzestanie stosowania środków administracyjnych w celu wywierania nacisku na obywateli i zmuszania ich do udziału w wiecach;
- uwzględnienie zaleceń zawartych w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dn. 12.12.2013 i rozważenie możliwości przeprowadzenia przedterminowych wyborów w celu zapobieżenia eskalacji konfliktu w obliczu kwestionowania przez znaczną część społeczeństwa prawomocności obecnego rządu.

Aby poprzeć nasze apele, można zwracać się pod następujące adresy:

- Prezydent Ukrainy Viktor Yanukowycz — Administracja Prezydenta Ukrainy: ul. Bankovaya 11, 01220 Kijów; tel. +38 044 255 73 33;
- Premier Ukrainy Mykola Azarov: ul. Grushevskogo 12/2, 01008 Kijów; tel. 0 800 507 309;

- Przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Volodymir Rybak: ul. Grushevskogo 5, 01008 Kijów; tel. 38 044 255 42 46;
- Minister Spraw Wewnętrznych Ukrainy Vitaliy Zakharchenko, ul. Akademika Bogomoltsa 10, 01601 Kijów; tel. +38 044 256 03 33;
- Prokurator Generalny Viktor Pshonka, ul. Reznitskaya 13/15, 01011 Kijów; tel. +38 044 280 10 20, faks +38 044 280 26 03; interel@gp.gov.ua;
- Sekretarz Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Andriy Klyuyev: ul. Komandarma Kameneva 8, 01601 Kijów; tel. +38 044 255 05 36;
- Przewodniczący Służby Bezpieczeństwa Ukrainy Aleksandr Yakimenko: ul. Vladimirska 35, 01601 Kijów; tel. +38 044 256 99 53; pressinfo@ssu.gov.ua;
- Rzecznik Rady Najwyższej Ukrainy ds. praw człowieka Valeriya Lutkovskaya, ul. Institutska 21/8, 01008 Kijów; tel. +38 044 253 75 89; hotline@ombudsman.gov.ua;
- Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy Leonid Kozhara, Mikhailovskaya Ploshchad 1, 01018 Kijów; tel. +38 044 238 16 57; zsmfa@mfa.gov.ua.

Źródła:

1. Kanał 24 Nowości // Większość obywateli Ukrainy popiera Euromajdan i jego żądania — ankieta — http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?ukrayina_peredala_golovuvannya_v_radi_obsye&objectId=389806
2. Oficjalna strona internetowa Rady Najwyższej Ukrainy // Decyzja Rady Najwyższej Ukrainy „o zatwierdzeniu zasad użycia specjalnych narzędzi do ochrony porządku publicznego” — <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/49-91-%D0%BF>
3. Oficjalna strona Głównego Departamentu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Kijowie // Jednostka specjalna milicji „Berkut” — <http://mvs.gov.ua/mvs/control/kyiv/uk/publish/article/81351>
4. Ponadto status jednostki „Berkut” jest wątpliwy. Generał-porucznik milicji Gennadiy Moskal zwraca uwagę na fakt, iż oficjalnie „Berkut” nosi status „jednostki specjalnej milicji”, chociaż takie pojęcie nie występuje w ukraińskiej ustawie „o milicji”. Według Moskala decyzja o powołaniu jednostki „Berkut” nie została również zatwierdzona przez Ministerstwo Sprawiedliwości. <https://www.facebook.com/hennadii.moskal/posts/368033553341694>
5. Ukrainskaya Pravda // Prokurator Generalny: śledczy wciąż poszukują osoby odpowiedzialnej za wydanie rozkazu pobicia ludzi obecnych na Majdanie — <http://www.pravda.com.ua/news/2013/12/20/7007805/>
6. UNIAN // Prokuratura Generalna Ukrainy nie wierzy w oświadczenia Popova na temat zaangażowania Klyuyeva w proces tłumienia protestów — <http://www.unian.ua/news/612514-u-gpu-ne-doviryayut-vidchennyam-popova-schodo-prichetnosti-klyueva-do-rozgonu-evromaydana.html>
7. UNN / W. Koryak: nie wydałem rozkazu pobicia uczestników „Euromajdanu” <http://www.unn.com.ua/uk/news/1280184-v-koryak-ya-ne-davav-nakaz-nanositi-poboyi-uchasnikam-yevromaydanu>
8. Materiał filmowy serwisu „Ukrainskaya Pravda”: Yanukowych zapowiada zwolnienie zatrzymanych — http://www.youtube.com/watch?v=xb_dlm-5jrg
9. Należy zaznaczyć, że w dniu 13.12.2013, żaden z ogólnorosyjskich kanałów telewizyjnych nie transmitował obrad okrągłego stołu, który odbywał się z udziałem prezydenta i liderów opozycji. W wystąpieniach przedstawicieli opozycji transmitowanych przez Internet pojawiały się zakłócenia, a prezydent Ukrainy odmówił prowadzenia rozmów z dziennikarzami.
10. UNIAN // Media: zidentyfikowano część funkcjonariuszy służb specjalnych „Berkut”, biorących udział w pobiciach ludności cywilnej (zdjęcia, materiał filmowy) — <http://www.unian.ua/news/609335-zmi-vpiznano-kilkoh-berkutivtsiv-yaki-bili-mirnih-demonstrantiv-ta-jurnalistiv-foto-video.html>

ZAŁĄCZNIK 1. Lista działaczy antyrządowych, wobec których wszczęto sprawy karne

Imię i nazwisko	Zastosowany art. kodeksu karnego	Status postępowania
<i>Oskarżeni w sprawie o udział w zamieszkach w pobliżu Gabinetu Ministrów Ukrainy dn. 24.11.2013 r.</i>		
Roman Bilenkiy (26 lat, działacz partii „Svoboda”)	Art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Vitaliy Blagorodnyy (34 lata, działacz partii „Svoboda”)	Art. 296 („Chuligaństwo”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Oleg Matyash (27 lat, działacz partii „Svoboda”)	Art. 296 („Chuligaństwo”), zmieniony na część 2 art. 456 („Celowe spowodowanie obrażeń funkcjonariusza organu ścigania”)	Skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności w zawieszeniu na 1 rok.
Valeriy Radchenko	Art. 296 („Chuligaństwo”)	Skazany na karę ograniczenia wolności; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
<i>Oskarżeni w sprawie o udział w zamieszkach w pobliżu budynku Administracji Prezydenta Ukrainy dn. 1.12.2013 r.</i>		
Yuriy Bolotov (39 lat, przedsiębiorca)	Art. 294 („Zamieszki”), zmieniony na art. 293 („Zbiorowe zakłócanie porządku publicznego”)	Uznany za winnego popełnienia przestępstwa na podstawie art. 293; ukarany grzywną w wysokości 850 hrywien (ok. 320 zł), zwolniony.
Valeriy Garaguts (45 lat, dziennikarz)	Art. 294 („Zamieszki”)	Skazany na karę ograniczenia wolności (zakaz opuszczania miejsca zamieszkania); podejrzany o popełnienie przestępstwa; sąd przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.
Andrei Dzyndzha (37 lat, dziennikarz)	Część 3 art. 289 („Nielegalne przejęcie pojazdu połączone z aktem przemocy”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Vladislav Zagorovko (38 lat, kierowca samochodów)	Art. 294 („Zamieszki”), zmieniony na art. 293 („Zbiorowe zakłócanie	Uznany za winnego popełnienia przestępstwa na podstawie art. 293; ukarany grzywną w wysokości 850

ciężarowych)	porządku publicznego”)	hrywien (ok. 320 zł), zwolniony.
Nikolay Lazarevskiy (23 lata, projektant)	Art. 294 („Zamieszki”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Sergei Nuzhnenko (31 lat, fotograf)	Art. 294 („Zamieszki”)	Skazany na karę ograniczenia wolności (zakaz opuszczania miejsca zamieszkania); podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Vladimir Kadura (31 lat, przedsiębiorca)	ст. 289 („Nielegalne przejęcie pojazdu połączone z aktem przemocy”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt na 2 miesiące; podejrzewany o popełnienie przestępstwa.
Egor Perevir (27 lat, informatyk)	Art. 294 („Zamieszki”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Aleksandr Ostashchenko (32 lata, inżynier)	Art. 294 („Zamieszki”)	Skazany na karę ograniczenia wolności (zakaz opuszczania miejsca zamieszkania); podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Yaroslav Pritulenko (21 lat, sprzedawca w sklepie z artykułami sportowymi)	Art. 294 („Zamieszki”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt na 2 miesiące; podejrzewany o popełnienie przestępstwa.
Gennadiy Cherevko (41 lat, przedstawiciel handlowy)	Art. 294 („Zamieszki”)	Skazany na karę ograniczenia wolności (zakaz opuszczania miejsca zamieszkania); podejrzany o popełnienie przestępstwa.
<i>Aresztowani za szturm na budynek Rady Miasta w Kijowie i próbę przewrótienia pomnika Lenina dn. 1.12.2013 r.</i>		
Oleg Panas (27 lat, fotoreporter)	Art. 194 („Umyślne uszkodzenie mienia”), art. 294 („Zamieszki”), art. 341 („Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”), art. 342 („Stawianie oporu wobec władzy”), art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”),	Uznany za winnego popełnienia przestępstwa na podstawie art. 293; ukarany grzywną w wysokości 850 hrywien (ok. 320 zł), zwolniony.

	zmieniony na art. 293 („Zbiorowe zakłócanie porządku publicznego”)	
Aleksandr Solonenko (46 lat, członek rejonowej rady w Korcu w obwodzie rówieńskim, przewodniczący rejonowego komitetu partii „Svoboda”)	Początkowy zarzut z część 4 art. 296 („Chuligaństwo”) zmieniony na art. 293 („Zbiorowe zakłócanie porządku publicznego”)	Uznany za winnego popełnienia przestępstwa na podstawie art. 293; ukarany grzywną w wysokości 850 hrywien (ok. 320 zł), zwolniony.
Roman Teslenko (22 lata, student)	Art. 294 („Zamieszki”), art. 342 („Stawianie oporu wobec przedstawiciela władzy, funkcjonariusza organów ścigania”), art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”), zmieniony na art. 293 („Zbiorowe zakłócanie porządku publicznego”)	Uznany za winnego popełnienia przestępstwa na podstawie art. 293; ukarany grzywną w wysokości 850 hrywien (ok. 320 zł), zwolniony.
<i>Sprawy karne przeciwko działaczom w poszczególnych regionach Ukrainy</i>		
Maria Babyuk (działaczka partii „Svoboda”, Tarnopol)	Art. 341 („Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”)	Skazana na karę ograniczenia wolności; podejrzana o popełnienie przestępstwa.
Sergey Grigoryenko (34 lata, członek Rady Miasta Lutsk, przewodniczący rejonowego komitetu partii „Batkivshchina”) w Lutsku	Art. 295 („Podżeganie do popełnienia czynów zagrażających porządkowi publicznemu”), art. 341 („Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Igor Guz (31 lat, członek Volynskiej Rady Obwodowej, Lutsk)	Cześć 2 art. 296 („Chuligaństwo popełnione przez grupę osób”), art. 295 („Podżeganie do popełnienia czynów zagrażających porządkowi publicznemu”), art. 341	Podejrzany o popełnienie przestępstwa; podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy.

	(„Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”)	
Mayya Moskvich (23 lata, przewodnicząca organizacji pozarządowej „Sojusz Narodowy”, Luts’k)	Art. 295 („Podżeganie do popełnienia czynów zagrażających porządkowi publicznemu”), część 2 art. 296 („Chuligaństwo popełnione przez grupę osób”)	Skazana na karę ograniczenia wolności; podejrzana o popełnienie przestępstwa.
Viktor Pandzhakidze (dyrektor przedsiębiorstwa gminnego „Vasilkivservis”, Vasil’kov)	Art. 279 („Blokowanie dróg dojazdowych”)	Podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Vitaliy Podlobnikov (49 lat, lider zaporoskiego komitetu partii „Svoboda”, Zaporozhe)	Art. 293 („Zbiorowe zakłócanie porządku publicznego”)	Skazany na karę ograniczenia wolności (zakaz opuszczania miejsca zamieszkania); podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Yaroslav Prikhodko (22 lata, Cherkassy)	Część 2 art. 345 („Groźby lub przemoc wobec funkcjonariusza organów ścigania”)	Podjęto środek zapobiegawczy — areszt domowy; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Sergey Sabov (członek rady miasta Vasil’kov z ramienia partii „UDAR”, Vasil’kov)	Art. 279 („Blokowanie dróg dojazdowych”)	Podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Leonid Senchenko (36 lat, przedsiębiorca, Chernigov)	Część 1 art. 382 („Niezastosowanie się do wyroku”)	Podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Vladimir Stayura (działacz partii „Svoboda”, Tarnopol)	Art. 341 („Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”)	Skazany na karę ograniczenia wolności; podejrzany o popełnienie przestępstwa.
Mariya Chashka (działacz partii „Svoboda”, Tarnopol)	Art. 341 („Przejęcie budynku użyteczności rządowej lub publicznej”)	Skazany na karę ograniczenia wolności; podejrzany o popełnienie przestępstwa.

ZAŁĄCZNIK 2. Lista dziennikarzy i aktywistów poszkodowanych w wyniku działań oddziałów specjalnych „Berkut” w czasie protestów w Kijowie

Zagraniczni dziennikarze:

1. Duński dziennikarz **Vamberg ANDERSEN** – w nocy 30.11.2013 po rozgromieniu demonstracji na Euromajdanie milicja utrudniała mu filmowanie i biła po głowie.
2. **Emin KALANTAROV** (portal informacyjny „LifeNews”) – funkcjonariusze „Berkuta” uszkodzili mu rękę i rozbili kamerę.
3. Polski dziennikarz **Paweł PIENIAŹEK** – relacjonował wydarzenia, które miały miejsce obok budynku Administracji Prezydenta Ukrainy. W czasie jednego z ataków milicji na demonstrantów, rozbito mu głowę, pomimo że pokazywał swoją legitymację prasową.
4. Polski dziennikarz **Tomasz PIECHAL** („Eastbook”) – został pobity w sobotę, 30.11.2013.
5. **Joseph SIVENKIY** (gazeta „The New York Times”) – ucierpiał podczas szturmów obok Administracji Prezydenta Ukrainy. *„Zostałem ranny w twarz odłamkiem po wybuchu, do którego doszło wprost przede mną, kiedy składałem relację ze starcia obok Administracji prezydenta na Bankowej. Nie mogę dokładnie powiedzieć, co to było, ale podejrzewam, że był to kawałek granatu hukowego lub zbiornika z gazem łzawiącym. W szpitalu mi go usunięto i założono szwy”,* - poinformował fotoreporter.
6. **Sergey YURCHENKO** (portal informacyjny „Novoross.info”, gazeta „Tavrisheskiye vesti. Novorossiya”) – został poważnie ranny w czasie zamieszek na ulicy Bankowej w Kijowie: rozbita głowa, kilka złamań i stłuczeń, hospitalizowany w szpitalu Nr 17 w Kijowie, skradziono mu lub zagubiono tablet.

Ukraińscy dziennikarze:

1. **Valeriy BURLAKOV** (tygodnik „Ukrainskiy tyzhden”) – ucierpiał w wyniku wybuchu granatu hukowego.
2. **Yuriy BUTUSOV** (internetowy portal informacyjny „Cenzor.net”) – rozbita głowa.
3. **Dmitriy VOLKOV** (kanał telewizyjny „1+1”) – funkcjonariusz „Berkuta” rozbił mu telefon i uderzył w obojczyk.
4. **Igor VOLOSAYKIN** (internetowy portal informacyjny „uezd.com.ua”) – został uderzony kamieniem w głowę.
5. **Valeriy GARAGUTS** (gazeta „Litsa”) – Za pośrednictwem adwokata Valeriy poinformował, że kiedy leżał na ziemi razem z innymi poszkodowanymi, żołnierze „Berkuta” po kolei pozowali do zdjęcia, stawiając przy tym jedną nogę na głowie swoich okaleczonych ofiar. Przedstawiali siebie w roli myśliwych, a zatrzymanych nazywali „mięsem” [\[1\]](#), [\[2\]](#).
6. **Gleb GARANICH** (agencja informacyjna „Reuters”) – doznał urazu głowy.
7. **Dmitriy GNAP** („Hromadske telebachennya”) – funkcjonariusze „Berkuta” pobili go i zabrali pendrive.
8. **Yevgeniy GOLOVATYUK** (agencja informacyjna „Ukrayinski Novyny”) – stracił przytomność po tym, jak wybuchł koło niego granat hukowy.
9. **Denis DANKO** (kanał telewizyjny „1+1”) – doznał urazu głowy.
10. **Mikhail ZAGORSKIY** (witryna „Zhitomir.info”) – został uderzoną pałką policyjną w twarz.

11. **Aleksandr ZAKLETSKIY** – pobity przez milicję.
12. **Dmitriy LARIN** (internetowy portal informacyjny „Ukrainskaya Pravda”) – funkcjonariusz „Berkuta zerwał mu plaketkę z napisem „prasa” i zaczął bić.
13. **Yakov LYUBICH** („Hromadske telebachennya”) – funkcjonariusze „Berkuta” pobili go, rozbili kamerę i odebrali pendrive.
14. **Dmitriy KACHURA** (gazeta „Kommentarii”) – funkcjonariusz „Berkuta” rzucił w jego plecy kamieniem.
15. **Lesya KOVAL** (kanał telewizyjny „Ukraina”) – funkcjonariusze „Berkuta” przewrócili Lesię Koval i jej matkę na ziemię, bili po nerkach. Na okrzyki, że jest dziennikarką, obrzucili ją wulgarnymi wyzwiskami.
16. **Stanislav KOZLYUK** (tygodnik „Ukrainskiy tyzhden”) – pobity przez jednego z członków jednostki specjalnej „Berkut” obok budynku Gabinetu Ministrów Ukrainy 24.11.2013.
17. **Valeriy KOLOSYUK** (internetowy portal informacyjny „Aratta. Okno v Ukrainu”) – funkcjonariusze „Berkuta” powali go na ziemię, a następnie zaczęli bić pałkami (6-8 osób). Wskutek pobicia doznał rozległego wylewu na skroni, stłuczenia ramion i nóg. Funkcjonariusze „Berkuta” rozbili mu kamerę.
18. **Maksim KUDINETS** (internetowy portal informacyjny „Insider”) – funkcjonariusze „Berkuta” pobili go i celowo zniszczyli kamerę.
19. **Roman KUPRIYANOV** (agencja informacyjna „Euronews”) – Roman filmował mężczyznę leżącego na ulicy, który wcześniej został pobity. Funkcjonariusze „Berkuta” kazali mu przestać filmować. On jednak filmował dalej. Pracownicy struktur siłowych pobili go. Obecnie przebywa w szpitalu z urazem czaszkowo-mózgowym.
20. **Maks LEVIN** (agencja informacyjna „LB.UA”) – doznał kilku krwiaków i stłuczeń.
21. **Yevgeniy MALOLETKA** (agencja informacyjna „UNIAN”) – złamana ręka, rozbity obiektyw i lampa błyskowa. Według jego relacji, bito go specjalnie, wiedząc, że jest dziennikarzem.
22. **Mustafa NAYEM** (internetowy portal informacyjny „Ukrainskaya Pravda”, („Hromadske Telebachennya”) – otrzymał cios w głowę.
23. **Ivan NAKONECHNYY** (kanał telewizyjny „5 kanal”) – funkcjonariusze „Berkuta” wlekli go po ziemi i próbowali przerzucić przez ogrodzenie.
24. **Aleksey OSYKA** (kanał telewizyjny „1+1”) – funkcjonariusz „Berkuta” rzucił w niego kamieniem.
25. **Aleksandr PEREVOZNIK** (agencja informacyjna „LIGABiznesInform”) – pobity przez funkcjonariuszy milicji, pomimo że mówił, iż jest dziennikarzem.
26. Freelancer **Sergey POLEZHAKA** – funkcjonariusze „Berkuta” bili go po rękach i uderzali w kamerę, uszkodzili obiektyw.
27. **Dmitriy PRIKHNO** (agencja informacyjna „Podyad z vami”) – doznał urazu głowy.
28. **Vlad PUCHICH** (gazeta „20 minut”) – pobity przez milicję.
29. **Sergey SUPINSKIY** (agencja informacyjna „Agence France-Presse”) – doznał urazu nóg.
30. Fotograf **Aleksandr TERLYUK** – liczne krwiaki, rozbita głowa.
31. **Yevgeniy FELDMAN** (gazeta „Novaya gazeta”) – został uderzony kamieniem.
32. **Natalya FIGEL** (portal medialny „Vidia”) – w czasie pokojowej demonstracji popierającej integrację europejską napadł na nią nieznany mężczyzna i próbował rozbić jej kamerę.

33. **Oleg KHAVRUK** (gazeta „Kommentarii”) – funkcjonariusze „Berkuta” rozbili mu głowę, zadawali mu ciosy w ramiona i plecy.
34. **Ivan CHERNICHKIN** (gazeta „Kapital”) – doznał urazu nogi w wyniku wybuchu granatu hukowego.
35. **Mstislav CHERNOV** (agencja informacyjna „MediaPort”) – uszkodzona ręka, rozbity obiektyw. Został celowo pobity przez funkcjonariuszy „Berkuta”, którzy zerwali z niego plakietkę z napisem „prasa”.
36. **Anton CHERNYSHOV** (Niezależne Związki Zawodowe Dziennikarzy) – milicja pobiła go, odebrała i całkowicie rozbiła kamerę.
37. **Sergey CHUZAKOV** (agencja informacyjna „Associated Press”) – hospitalizowany z urazem głowy po starciu protestujących z milicją w Kijowie, został trafiony kamieniem w twarz.

Aktywiści

Po ataku „Berkuta” i rozpędzeniu demonstrujących na placu Niepodległości w nocy z 29 na 30 listopada zostało pobitych i zatrzymanych szereg aktywistów. Kilka osób zaginęło bez wieści. Inicjatywa obywatelska „Euromajdan SOS” sporządziła listę osób poszkodowanych.

Osoby uznane za zaginione:

1. **Vladimir PRIYDUN**
2. **Oleg BROVKO**
3. **Anatoliy SHINKARUK**

Osoby zatrzymane 30.11.2013:

1. **Dmitriy BACHINSKIY** (zwolniony)
2. **Bogdan BOROVIY** (zwolniony)
3. **Pavel VISHNEVSKIY** (zwolniony)
4. **Andrey VOZNYI** (zwolniony)
5. **Maksim GANCHERUK** (zwolniony)
6. **Sergey GRINIK** (zwolniony)
7. **Denis DATSYUK** (zwolniony)
8. **Boris DONSKIY** – hospitalizowany z rozpoznaniem „złamanie lewej kości piszczelowej”
9. **Yaroslav DRUZENKO** (zwolniony)
10. **Vladimir DUDOK** (zwolniony)
11. **Aleksandr YESIPCHUK** (zwolniony)
12. **Bogdan ZAMBITSKIY** (zwolniony)
13. **Irina ZAKHARCHENKO** – hospitalizowana z rozpoznaniem „zamknięty uraz czaszkowo-mózgowy”
14. **Vladimir IVANOV** (zwolniony) – hospitalizowany z rozpoznaniem „stłuczenie lewego stawu łokciowego”
15. **Viktor KVASOVETS** (zwolniony)
16. **Yuriy KOBETS** (zwolniony)
17. **Nikolay KOLINKO** (zwolniony)

18. **Ivan KRYACHKO** (zwolniony) – hospitalizowany z rozpoznaniem „uraz klatki piersiowej, uraz tkanek miękkich biodra prawego”
19. **Vitaliy KUZMENKO** (zwolniony)
20. **Vadim LARIN** (zwolniony)
21. **Oleg LYULIK** (zwolniony)
22. **Elvin MANSULOV** (zwolniony)
23. **Dmitriy MIKHALCHUK** (zwolniony)
24. **Vasiliy PANCHENKO** (zwolniony)
25. **Vladimir PRIYDUN** (zwolniony)
26. **Andrey ROMANIV** (zwolniony)
27. **Sergey PUGACH** (zwolniony)
28. **Igor SIRENKO** (zwolniony)
29. **Sergey SYSHINSKIY** (zwolniony)
30. **Vasily UGRIN** (zwolniony)
31. **Maksim FEDYAY** (zwolniony)
32. **Andrey YAREMOV** (zwolniony) [\[3\]](#), [\[4\]](#)

Źródła:

1. Strona użytkownika Zoya Kazanzhy w serwisie Facebook — https://www.facebook.com/zoyakazanzhy/posts/10201600742681529?comment_id=62237911&offset=0&total_comments=160&ref=notif&notif_t=feed_comment_reply
2. Ukraina Kriminalnaya // Masowe pobicia dziennikarzy w Kijowie przez milicję i prowokatorów (zdjęcia) — http://cripo.com.ua/?sect_id=5&aid=166728
3. Strona Lesi Orobets w serwisie Facebook. - <https://www.facebook.com/lesyaorobets/posts/634807303221852>
4. Osoby uznane za zaginione podczas protestów i zgromadzeń Euromajdanu; strona w serwisie Facebook — <https://www.facebook.com/znykli/posts/479388215514502>

ZAŁĄCZNIK 3. Przedstawiciele EU, USA i Kanady, którzy odwiedzili Ukrainę w związku z masowymi akcjami protestacyjnymi Euromajdanu [1]

EURODEPUTOWANI

	Imię i nazwisko	Frakcja w Parlamencie Europejskim	Kraj
1.	Elmar Brok	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Niemcy
2.	Jerzy Buzek	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Polska
3.	Michael Haller	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Niemcy
4.	Mark Demesmaeker	Zieloni — Wolny Sojusz Europejski	Belgia
5.	Paweł Kowal	Europejscy Konserwatyści i Reformatorzy	Polska
6.	Jacek Protasiewicz	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Polska
7.	Jose Ignacio Salafranca	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Hiszpania
8.	Jacek Saryusz-Wolski	Grupa Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci)	Polska
9.	Rebecca Harms	Zieloni — Wolny Sojusz Europejski	Niemcy

PRZEDSTAWICIELE UE

	Imię i nazwisko	Stanowisko
10.	Catherine Ashton	Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

PRZEDSTAWICIELE PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UE

	Imię i nazwisko	Kraj	Stanowisko
11.	Petras Austrevicius	Litwa	Wiceprzewodniczący Sejmu
12.	Guido Westerwelle	Niemcy	Minister spraw zagranicznych
13.	Loreta Grauziniene	Litwa	Przewodniczący Sejmu
14.	Jarosław Kaczyński	Polska	Posel na Sejm
15.	Gediminas Kirkilas	Litwa	Wiceprzewodniczący Sejmu, przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Unii Europejskiej
16.	Jan Kohout	Czechy	Były minister spraw zagranicznych
17.	Linas Linkevičius	Litwa	Minister spraw zagranicznych
18.	Tomasz Makowski	Polska	Posel na Sejm

19.	Marcin Świącicki	Polska	Posel na Sejm
20.	Radosław Sikorski	Polska	Minister spraw zagranicznych
21.	Frans Timmermans	Holandia	Minister spraw zagranicznych
22.	Karel Schwarzenberg	Czechy	Członek Izby Deputowanych, przewodniczący Komisji Spraw Zagranicznych
23.	Jaromír Štětina	Czechy	Senator
24.	Michał Szczerba	Polska	Posel na Sejm
25.	Michał Jarosz	Polska	Posel na Sejm

PRZEDSTAWICIELE STANÓW ZJEDNOCZONYCH

	Imię i nazwisko	Stanowisko
25.	John McCain	Senator (Partia Republikańska)
26.	Christopher Murphy	Senator (Partia Demokratyczna)
27.	Victoria Nuland	Podsekretarz Stanu USA

PRZEDSTAWICIELE KANADY

	Imię i nazwisko	Stanowisko
28.	John Byrd	Minister spraw zagranicznych

Źródła:

1. Lista sporządzona na podstawie relacji mediów.

ZAŁĄCZNIK 4. Reakcja ukraińskiej i międzynarodowej opinii publicznej na działania władz Ukrainy wobec pokojowych demonstrantów

Związek Prawników Ukrainy, 30.11.2013: „Ukraińska organizacja publiczna Związek Prawników Ukrainy stanowczo potępia zuchwały atak organów ścigania na pokojowo nastawionych demonstrantów Euromajdanu w Kijowie, którzy wyrażali swoje poparcie dla integracji naszego kraju z Unią Europejską” [\[1\]](#).

Organizacja Ukraińskich Weteranów Struktur Siłowych „Siła i honor”, 30.11.2013: „Operacja specjalna przeprowadzona z nadużyciem władzy przeciwko pokojowo nastawionym obywatelom zgromadzonym na placu Niepodległości — bez ostrzeżenia, z wykorzystaniem środków aktywnej obrony — doprowadziła do poważnych konsekwencji, tj. obrażeń ciała. Brutalne i niestosowne działania jednostek specjalnych ‘Berku’ miały charakter agresywny i były skierowane przeciwko ludności cywilnej, która nie naruszała porządku publicznego oraz nie stanowiła zagrożenia dla zdrowia i życia innych obywateli i funkcjonariuszy organów ścigania. Jednocześnie środki aktywnej obrony zostały użyte niezgodnie z ich przeznaczeniem, lecz w celu dokonania ataku na obywateli i spowodowania obrażeń” [\[2\]](#).

Niezależny Związek Zawodowy Górników Donbasu, 4.12.2013: „Pobicie do nieprzytomności naszych dzieci — studentów — wyłącznie za to, że wyszli na ulice, aby w sposób zgodny z prawem wyrazić swoje zdanie, to rażące przestępstwo. Niezależny Związek Zawodowy Górników Donbasu domaga się pociągnięcia do odpowiedzialności karnej nie tylko potworów, jakimi okazali się być przedstawiciele jednostek specjalnych, którzy dopuścili się swych haniebnych czynów, lecz także ich bezpośrednich przełożonych, odpowiedzialnych za wydanie niezgodnych z prawem rozkazów. Nie ulega wątpliwości, że władze przerażone skalą protestów społecznych, w panice szukają teraz ‘koźłów ofiarnych’, którzy poniosą odpowiedzialność za nocną masakrę na placu Niepodległości. Upředzamy jednak, że nigdy nie pogodzimy się z faktem, iż za krwawe stłumienie protestów odpowiedzialnością mogą zostać obarczeni wyłącznie mundurowi. Żaden z generałów nie podjąłby ryzyka, z jakim wiąże się wydanie takiego rozkazu bez wiedzy, a tym bardziej bez polecenia jego bezpośrednich przełożonych — premiera Azarova i prezydenta Yanukowycha. To właśnie oni ponoszą winę za przerwanie negocjacji z Unią Europejską i niepodpisanie umowy stowarzyszeniowej, co w sposób bezpośredni doprowadziło do masowych protestów obywateli Ukrainy” [\[3\]](#).

L. Kravchuk, L. Kuchma, V. Yushchenko (byli prezydenci Ukrainy), 04.12.2013: „Wyrażamy naszą solidarność z setkami tysięcy młodych Ukraińców, uczestników pokojowych działań obywatelskich. Niesieni przez niezadowolenie z ostrej zmiany polityki Ukrainy w sferze integracji z Unią Europejską, to właśnie oni stanowią żywy dowód dojrzałości, odwagi i poczucia demokracji ukraińskiego społeczeństwa oraz jego zdolności do wprowadzenia zmian w życiu zarówno swoim, jak i swojego kraju. Praktykowana przez władze metoda podejmowania decyzji strategicznych dla rozwoju Ukrainy bez jakiegokolwiek debaty publicznej i racjonalnego uzasadnienia, podobnie jak rozbieżności w wypowiedziach ukraińskich urzędników na temat kierunku integracji europejskiej, stanowią zjawisko niedopuszczalne i rodzące sprzeczności w interpretacji polityki państwa” [\[4\]](#).

Narodowe Stowarzyszenie Dziennikarzy Ukrainy, Organizacja Pozarządowa „Telekritika”, Instytut Masowej Informacji oraz Ukraińskie Stowarzyszenie Wydawców Prasy, 2.12.2013: „Dla nas stało się jasne, że obietnica przestrzegania przez władzę wartości europejskich jest pusta. Wyraźnym dowodem takiego stanu rzeczy była nie tylko nagła zmiana kierunku integracji Ukrainy, lecz także fakt rozpędzenia pokojowych demonstracji oraz niespotykana dotąd agresja wobec dziennikarzy. Ogółem swoich działań władze Ukrainy wyraźnie pokazały, że są wrogiem

społeczeństwa obywatelskiego. Od tego momentu jesteśmy przekonani, że jakiegokolwiek próby podjęcia dialogu z tymi władzami są nie tylko bezcelowe, lecz także niemoralne i nie do zaakceptowania” [\[5\]](#).

Komitet ds. Wolności Słowa i Informacji Rady Najwyższej Ukrainy, 3.12.2013: „Dziś odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Komitetu ds. Wolności Słowa i Informacji Rady Najwyższej Ukrainy w sprawie przypadków pobicia i utrudniania działalności zawodowej dziennikarzy podczas relacjonowania przez nich wydarzeń na Placu Niepodległości w Kijowie. Podczas posiedzenia Komitet podjął decyzję, aby domagać się dymisji Ministra Spraw Wewnętrznych oraz kierownictwa MSW, odpowiedzialnych za użycie przemocy fizycznej wobec dziennikarzy i utrudnianie ich pracy. Zgodnie z danymi organizacji medialnych, według stanu na dzień dzisiejszy, rannych zostało ponad 50 dziennikarzy ukraińskich i zagranicznych. Oprócz faktu użycia siły przez funkcjonariuszy jednostek specjalnych ‘Berkut’ w stosunku do dziennikarzy, zanotowano także przypadki zniszczenia ich profesjonalnego sprzętu: kamer i aparatów fotograficznych” [\[6\]](#).

Weterani Służb Bezpieczeństwa Ukrainy, 6.12.2013: „Poszczególne wydarzenia ostatnich dni, noszące znamiona przestępstwa, powinny być poddane wyłącznej ocenie sądu. W innym przypadku zagrożone będą prawa obywatelskie, powszechnie uznawane normy demokratyczne i zasady prawa oraz inne wartości, leżące u podstaw ustroju konstytucyjnego i suwerenności Ukrainy. Ich miejsce stopniowo zajmować będzie oportunizm polityczny lub względy praktyczne innego rodzaju, a także całkowity chaos i brak poczucia odpowiedzialności, którego przykład stanowią obserwowane przez nas przypadki nadużycia siły, zajmowania oraz blokowania budynków i pomieszczeń władzy państwowej i administracji, a także przypadki prowokacji i podżegania do nieposłuszeństwa obywatelskiego” [\[7\]](#).

Štefan Füle (Komisarz UE ds. rozszerzenia i europejskiej polityki sąsiedztwa), 30.11.2013: „Ukraina: władze wstrzymały się od podpisania umowy stowarzyszeniowej, ale nie powinny wstrzymywać się od poszanowania wolności zgromadzeń i wypowiedzi” [\[8\]](#).

Štefan Füle, 1.12.2013: „Ukraina: spory powinny zostać rozwiązywane pokojowo. Zwracam się z apelem o natychmiastowe podjęcie dialogu” [\[9\]](#).

Catherine Ashton (Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa), 11.12.2013: „Byłam pośród was na Majdanie w godzinach wieczornych i byłam pod ogromnym wrażeniem determinacji obywateli Ukrainy, demonstrujących swoje poparcie dla integracji europejskiej. Kilka godzin później ze smutkiem obserwowałam, jak milicja siłą starała się usunąć pokojowo nastawionych demonstrantów z centrum Kijowa” [\[10\]](#).

Catherine Ashton i Štefan Füle, 30.11.2013: „Unia Europejska stanowczo potępia nadużycie siły, jakiego dopuścili się w nocy funkcjonariusze milicji z zamiarem rozpędzenia uczestników pokojowej manifestacji w Kijowie, którzy w ciągu ostatnich kilku dni w wyraźny i bezprecedensowy sposób wyrazili swoje poparcie dla stowarzyszenia politycznego i integracji gospodarczej Ukrainy z Unią Europejską. Wczoraj poparcie to zostało również przyjęte przez uczestników szczytu Partnerstwa Wschodniego w Wilnie, jednak zanotowane przypadki nieuzasadnionego użycia siły stoją w sprzeczności z zasadami, których zobowiązali się przestrzegać uczestnicy szczytu — w tym prezydent Ukrainy” [\[11\]](#).

Thorbjørn Jagland (Sekretarz Generalny Rady Europy), 5.12.2013: „Informacje, które uzyskałem podczas spotkań [z rządem, opozycją i obrońcami praw człowieka], są bardzo niepokojące. Chodzi o serię wydarzeń, jakie miały miejsce na Placu Niepodległości, w sądach, a także w czasie trwania aresztów tymczasowych. Jeśli wszystko to, co słyszałem, jest zgodne z prawdą, rząd powinien zainterweniować. Bardzo ważne jest, aby przeprowadzić stosowne dochodzenie i odkryć prawdę.

Jeśli do tego nie dojdzie, zło wyrządzone społeczeństwu stanie się kartą przetargową poszczególnych sił politycznych” [\[12\]](#).

Martin Schulz (przewodniczący Parlamentu Europejskiego), 2.12.2013: „Nadmierne użycie siły wobec pokojowo nastawionych demonstrantów jest nie do przyjęcia. Szczegółowy niepokój wywołują doniesienia o prowokacjach, mających uzasadnić użycie jednostek specjalnych milicji. Rząd ukraiński powinien słuchać swoich obywateli, a nie atakować ich” [\[13\]](#).

José Manuel Barroso (przewodniczący Komisji Europejskiej), 2.12.2013: „...(...) wystarczy spojrzeć na Ukrainę. Ci młodzi ludzie, zgromadzeni na mrozie na ulicach całego kraju, stają się autorami nowej historii Europy. (...) Jeszcze wczoraj (po raz kolejny) rozmawiałem przez telefon z Prezydentem Yanukowyczem. Prosiłem go o zachowanie powściągliwości w obliczu ostatnich wydarzeń, niestosowanie siły wobec uczestników pokojowych demonstracji oraz pełne poszanowanie wolności, mających fundamentalne znaczenie dla wszystkich obywateli Europy. Mam również nadzieję, że Europa wykaże swoje zaangażowanie w osiągnięciu naszego wspólnego celu. Jest bowiem nieprawdą, że chodzi tu tylko o zachodnią część Ukrainy. Przeciwnie — większość obywateli tego kraju jest zainteresowana jego przyszłością, którą zbudować należy w oparciu o wolność i pokój. Uważam także, że naszym obowiązkiem jest dziś uszanować i poprzeć ich decyzję” [\[14\]](#).

Herman Van Rompuy (przewodniczący Rady Europejskiej), 20.12.2013: „Nasza propozycja zacieśnienia współpracy politycznej oraz stosunków handlowanych wciąż pozostaje aktualna. Jesteśmy gotowi podpisać umowę stowarzyszeniową tak szybko, jak tylko Ukraina będzie na to gotowa” [\[15\]](#).

Dunja Mijatović (przedstawiciel OBWE ds. wolności mediów), 30.11.2013: „Jestem szczególnie zaniepokojona faktem, że w większości przypadków pobić dopuścili się funkcjonariusze organów ścigania, których atakowali dziennikarzy i nie zwracali uwagi na ich legitymacje prasowe..Przemoc wobec dziennikarzy nie może być tolerowana” [\[16\]](#).

Jan Tombiński (ambasador UE na Ukrainie), 1.12.2013: „Na prośbę naszą — ambasadorów Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych na Ukrainie — odbyło się nasze spotkanie z Ministrem Spraw Wewnętrznych Ukrainy Vitaliyem Zakharchenką i Ministrem Spraw Zagranicznych Ukrainy Leonidem Kozharą. Wyraziliśmy nasze głębokie zaniepokojenie wydarzeniami, które miały miejsce na placu Niepodległości w Kijowie — w szczególności faktem nadużycia siły wobec pokojowo nastawionych demonstrantów, korzystających ze swojego prawa do pokojowych zgromadzeń” [\[17\]](#).

Anders Fogh Rasmussen (sekretarz generalny NATO), 1.12.2013: „Wzywam wszystkie strony do powstrzymania się od użycia siły za wszelką cenę. (...) Wzywam Ukrainę — jako państwo przewodniczące OBWE — do spełnienia międzynarodowych zobowiązań oraz poszanowania prawa do wolności słowa i zgromadzeń” [\[18\]](#).

Komisja Europejska, 02.12.2013: „Podczas rozmowy telefonicznej przewodniczący Komisji przedstawił następujące uwagi na temat bieżącej napiętej sytuacji na Ukrainie: 1. Wszystkie strony powinny zachować powściągliwość; 2. Wszystkie prawa i wolności obywatelskie muszą być przestrzegane; 3. Należy jak najszybciej zbadać fakt użycia siły przez milicję; 4. Ważne jest, aby władze ukraińskie niezwłocznie znalazły wspólny język ze wszystkimi właściwymi siłami politycznymi; 5. Pokojowe rozwiązanie polityczne to jedyny sposób na wyjście Ukrainy z obecnej sytuacji. Prezydent Yanukowych zgodził się z taką opinią i jednoznacznie potwierdził zamiar zbadania przypadków użycia siły przez ukraińską milicję oraz poinformowania społeczeństwa o wynikach postępowania” [\[19\]](#).

Parlament Europejski, 12.12.2013: „[Parlament Europejski] wzywa władze Ukrainy do wzięcia udziału w negocjacjach z protestującymi w celu uniknięcia eskalacji przemocy i destabilizacji sytuacji w kraju; wzywa wszystkie partie polityczne do przeprowadzenia spokojnej, przemyślanej i uporządkowanej debaty parlamentarnej na temat sytuacji gospodarczej i politycznej oraz perspektyw przyszłej integracji z UE; przypomina, że w każdym ustroju demokratycznym mogą zostać ogłoszone nowe wybory, jeśli istnieje potrzeba przywrócenia legtymacji narodu” [\[20\]](#).

Komisja Spraw Politycznych i Demokracji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, 11.12.2013: „Komisja wyraża swoje zaniepokojenie gwałtowną eskalacją sytuacji kryzysowej na Ukrainie przez wszystkie strony konfliktu, ze szczególnym uwzględnieniem wczorajszej interwencji jednostek specjalnych milicji oraz w obliczu ostatnich przypadków zastraszania przez milicję mediów oraz jednej z najbardziej wpływowych partii opozycyjnych” [\[21\]](#).

Ambasada USA w Kijowie, 30.11.2013: „Wzywamy rząd Ukrainy do przestrzegania praw społeczeństwa obywatelskiego oraz zasad wolności słowa i zgromadzeń, które mają fundamentalne znaczenie dla wartości demokratycznych, stanowiących podstawę naszego strategicznego partnerstwa. Popieramy prawo obywateli do wyrażania swoich poglądów za pośrednictwem wolnych mediów i pokojowych demonstracji” [\[22\]](#).

Linas Linkevičius (minister spraw zagranicznych Litwy), 30.11.2013: „Potępiam akty przemocy wobec pokojowo nastawionych demonstrantów obecnych na placu Niepodległości. Użycie siły jest niemożliwe do zaakceptowania” [\[23\]](#).

Carl Bildt (minister spraw zagranicznych Szwecji), 30.11.2013: „Władze w Kijowie powinny szanować wolność słowa i prawo do pokojowych demonstracji. To fundamentalne wartości europejskie. Obawiam się, że Yanukowych podjął decyzję o stosowaniu polityki represji. Mam jednak nadzieję, że głos w tej sprawie zabiorą także inni. Zaistniała sytuacja stanowi poważne zagrożenie dla całej Ukrainy” [\[24\]](#).

Donald Tusk (premier Polski w swojej wypowiedzi na temat pobicia polskich obywateli podczas rozbicia protestów Euromajdanu), 30.11.2013: „Nie pozwolimy, żeby nasi obywatele — jeśli nie łamią prawa — byli w jakikolwiek sposób prześladowani czy bici. Będziemy tej sprawy pilnować i będziemy oczekiwali wyjaśnień od strony ukraińskiej” [\[25\]](#).

Radosław Sikorski (minister spraw zagranicznych Polski), 11.12.2013: „Jeszcze dla Ukrainy jest droga odwrotu na ścieżkę reform ku Europie. (...) Póki nie ma ofiar śmiertelnych, musimy zrobić wszystko, aby przemocy więcej nie było i aby Ukraina wróciła na drogę dialogu — przede wszystkim z własnym społeczeństwem, a po drugie z Europą” [\[26\]](#).

Jeffrey Payette (ambasador USA w Ukrainie), 30.11.2013: „Dla Stanów Zjednoczonych wolność słowa, wolność wypowiedzi i wolność prasy to wartości podstawowe i priorytetowe. Ich poszanowanie stanowi jeden z fundamentów naszych strategicznych stosunków z Ukrainą. Porzucenie tychże zasad prowadzić będzie do poważnych konsekwencji. Stanowczo potępiamy przykre przypadki ataków na dziennikarzy, w tym te dzisiejsze. Jeszcze raz podkreślam: jesteśmy przekonani, że manifestacja działaczy obywatelskich, która już od tygodnia na miejsce w Kijowie i na terenie całego kraju, stanowi bardzo pozytywny sygnał dla przyszłości ukraińskiej demokracji oraz wyraźne świadectwo potęgi społeczeństwa obywatelskiego Ukrainy. To także wyraźny znak dla prezydenta Yanukowycha, że jego administracja nie dopuściła się ataków na zbyt szeroką skalę i ważne jest, aby nadal dbać o przestrzeganie tej zasady. Zarówno publicznie, jak i osobiście w bardzo wyraźny sposób podkreśliliśmy, iż demonstracje odbywające się w tym tygodniu są zjawiskiem pozytywnym, które pokazuje siłę demokracji na Ukrainie. I ten właśnie fakt należy w pełni uszanować” [\[27\]](#).

John McCain (senator USA), 11.12.2013: „Jeśli ukraińscy politycy uważają, że stosowanie brutalnej siły oraz metod zastraszania może pomóc im zażegnać obecny kryzys, to głęboko się mylą. Coraz więcej obywateli Ukrainy okazuje brak strachu wobec władzy. Ci dzielni ludzie powinni wiedzieć, że nie są pozostawieni sami sobie — ich przyjaciele na całym świecie wyrażają swoją solidarność i popierają ich protesty. Będziemy nieustannie zwracać uwagę świata na toczącą się walkę Ukrainy o jej wolność, sprawiedliwość i nowe możliwości. Będziemy domagać się, aby konsekwencje poniosły wszystkie osoby odpowiedzialne za popełnione przestępstwa wobec obywateli Ukrainy, w pokojowy sposób korzystających ze swoich podstawowych praw człowieka” [\[28\]](#).

John Kerry (sekretarz stanu USA), 03.12.2013: „Mocne wyrazy poparcia dla Europy we wszystkich miastach Ukrainy rzeczywiście były niezwykle. Ludzie z różnych środowisk społecznych dali wyraz swoich prawdziwych głębokich dążeń. Wzywamy rząd ukraiński do wysłuchania głosów swoich obywateli, którzy pragną żyć w warunkach wolności, dobrobytu i nowych możliwości. Wzywamy wszystkie strony konfliktu do zachowania powściągliwości. We współczesnym państwie europejskim nie ma miejsca na przemoc” [\[29\]](#).

John Kerry, 11.12.2013: „Stany Zjednoczone wyrażają swoje niezadowolenie wobec decyzji władz ukraińskich w sprawie stłumieniu pokojowych demonstracji Euromajdanu z pomocą jednostek specjalnych milicji, spychaczy i pałek. Zamiast tego władze Ukrainy powinny wykazać się poszanowaniem dla demokratycznych praw obywateli kraju oraz ich ludzkiej godności” [\[30\]](#).

Jay Carney (rzecznik prasowy Białego Domu), 2.12.2013: „Nie uważamy pokojowych demonstracji za próbę dokonania zamachu stanu. Sobotni akt przemocy ze strony organów rządowych w odniesieniu do pokojowo nastawionych demonstrantów jest nie do przyjęcia. Mimo iż do tego czasu milicja z reguły zachowywała powściągliwość w swoich działaniach, w ostatnim czasie pojawiło się wiele niepokojących doniesień ze strony dziennikarzy i przedstawicieli mediów na temat ataków skierowanych przeciwko nim ze strony służb bezpieczeństwa. Wzywamy przywódców Ukrainy do przestrzegania praw swoich obywateli, do wolności słowa i zrzeszania się. Prawa te stanowią podstawy zdrowej demokracji i poszanowania wartości uznawanych za uniwersalne, na których opiera się współpraca Stanów Zjednoczonych z Ukrainą” [\[31\]](#).

Victoria Nuland (podsekretarz stanu USA), 11.12.2013: „Bardzo wyraźnie zasygnalizowałam prezydentowi Ukrainy, że wydarzenia z dzisiejszej nocy (związane z użyciem środków bezpieczeństwa) są absolutnie nie do zaakceptowania w nowoczesnym, demokratycznym państwie i społeczeństwie” [\[32\]](#).

Romain Nadal (rzecznik MSZ Francji), 2.12.2013: „Francja potępia akty przemocy, w których wyniku wielu uczestników protestu, a także dziennikarzy i funkcjonariuszy milicji, odniosło obrażenia. Ukraina znajduje się obecnie na etapie przygotowań do uczestnictwa w Radzie Ministrów Spraw Zagranicznych OBWE, dlatego wzywamy wszystkie strony konfliktu do zachowania powściągliwości” [\[33\]](#).

Angela Merkel (kanclerz Niemiec), 18.12.2013: „Oferta przedstawiona Ukrainie wciąż pozostaje aktualna. Ukraina musi jednak zadbać o elementy, których oczekujemy od każdego z państw, tj. wiarygodne gwarancje przestrzegania praw demonstrantów i fundamentalnych zasad demokratycznych. Należy zapobiec wystąpieniu sytuacji patowej — nie można bowiem doprowadzać do sytuacji, w której państwo usytuowane pomiędzy Rosją a Unią Europejską, zmuszone będzie podejmować kluczowe decyzje, korzystne wyłącznie dla jednej bądź drugiej strony” [\[34\]](#).

Steffen Seibert (rzecznik rządu federalnego Niemiec), 2.12.2013: „Nie ulega wątpliwości, że użycie siły wobec pokojowo nastawionych demonstrantów wywołuje zaniepokojenie. Z uwagi na ten fakt rząd federalny Niemiec wzywa rząd ukraiński do podjęcia wszelkich środków, mających na celu

ochronę wolności słowa i prawa do pokojowych demonstracji. Wszystkie strony muszą jednak ponosić odpowiedzialność za swoje czyny, a tym samym przyczyniać się do zapobiegania dalszej eskalacji przemocy” [\[35\]](#).

Guido Westerwelle (federalny minister spraw zagranicznych Niemiec), 11.12.2013: „W społeczeństwach demokratycznych nie może dochodzić do przypadków zakazywania pokojowych demonstracji i tłumienia ich siłą przez organy państwa. Demonstracje te są wyrazem dążenia obywateli Ukrainy do jej integracji z Europą. Z pełną stanowczością wzywam ukraiński rząd do zaniechania wszelkich form przemocy” [\[36\]](#).

Guido Westerwelle, 11.12.2013: „Zamiast zakazywania protestów i tłumienia akcji Euromajdanu należy podjąć rzeczywisty dialog polityczny — nie tylko obiecywać jego podjęcie” [\[37\]](#).

Stephen Harper (premier Kanady), 11.12.2013: „Szczególne zaniepokojenie wywołuje fakt, że wydarzenia te miały miejsce zaledwie kilka dni po przypadkach użycia siły wobec pokojowo nastawionych demonstrantów, głównie studentów” [\[38\]](#).

Natalya Golub (była ambasador Ukrainy w Kanadzie), 30.11.2013: „Od dzisiejszego dnia nie uważam siebie za ukraińskiego urzędnika państwowego. Dziękuję wszystkim moim kolegom-dyplomatom, z którymi miałam zaszczyt pracować od kwietnia 1997 r. Życzę im odwagi i dużych pokładów wewnętrznej motywacji do dalszego dbania o interesy naszej ojczyzny. Dziś z pełną świadomością wracam do statusu zwykłego obywatela Ukrainy” [\[39\]](#).

Komitet Ukraińskiego Kongresu Ameryki (przedstawiciele ukraińskiej diaspory), 30.11.2013: „Wzywamy rząd USA i jego sojuszników na terenie UE do natychmiastowego wsparcia narodu ukraińskiego w próbach przystąpienia do społeczności demokratycznej. Prosimy także o pilne nałożenie sankcji gospodarczych wobec Yanukowycha i jego rządu, w tym zamrożenie aktywów i wprowadzenie ograniczeń wizowych” [\[40\]](#).

Profesorowie, nauczyciele i studenci z Oxfordu, Cambridge, University College London, London School of Economics Uniwersytetu Harvarda, Uniwersytetu Columbia, Uniwersytetu Alberta i Uniwersytetu Toronto, 04.12.2013: „Przyłączamy się do postulatów odnalezienia i pociągnięcia do odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za rozpoczęcie akcji i wydanie rozkazów użycia agresji wobec uczestników pokojowych demonstracji studenckich. Będziemy również naciskać nasze rządy, żądając od nich budowania relacji z Ukrainą z uwzględnieniem wyników postępowań, które będą miały na celu pociągnięcie tych osób do odpowiedzialności karnej” [\[41\]](#).

Human Rights Watch, 4.12.2013: „Władze Ukrainy powinny przeprowadzić dogłębne i bezstronne dochodzenie w sprawie wydarzeń w Kijowie, których w trakcie funkcjonariusze milicji nadużyli siły wobec protestujących. Władze powinny także upewnić się, że podobne ataki nie powtórzą się w przyszłości oraz postawić osoby odpowiedzialne za nie przed wymiarem sprawiedliwości. Rząd powinien zagwarantować, że prawo do pokojowych zgromadzeń będzie przestrzegane zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami Ukrainy. Protestujący także powinni powstrzymać się od aktów przemocy” [\[42\]](#).

Human Rights Watch, 23.12.2013: „Zwracamy się [do Prokuratora Generalnego Viktora Pshonki], w celu wyrażenia swojego głębokiego zaniepokojenia sposobem traktowania osób, które zostały lub starają się zostać prawnie uznane za ofiary, w sprawie karnej dotyczącej nadużycia władzy przez milicję w czasie wydarzeń na placu Niepodległości w Kijowie w dniu 30 listopada, a także osób, wobec których toczy się obecnie postępowanie o udział w zamieszkach i niestosowanie się do poleceń milicji podczas wydarzeń z dnia 1 grudnia na ul. Bankovej” [\[43\]](#).

Amnesty International, 30.11.2013: „Siłowe stłumienie demonstracji na placu Niepodległości w centrum Kijowa w sobotę rano stanowi dowód haniebnego zlekceważenia prawa do pokojowych

manifestacji. Organizacja wzywa do przeprowadzenia pilnego, efektywnego i bezstronnego dochodzenia w sprawie zarzutów o nadużycie siły przez funkcjonariuszy jednostki specjalnej 'Berkut'" [44].

Amnesty International, grudzień 2013: „Władze Ukrainy powinny: bezwarunkowo i w trybie natychmiastowym zwolnić wszystkie osoby zatrzymane wyłącznie w związku z ich udziałem w demonstracji pokojowej oraz zamknąć wszystkie toczące się przeciwko nim postępowania karne lub administracyjne; (...) zapewnić odpowiednią i skuteczną ochronę przed próbami zastraszania i nękania osób, które złożyły skargi o naruszenie ich praw przez milicję podczas wydarzeń na Placu Niepodległości” [45].

Freedom House, 9.12.2013: „Kolejny przypadek użycia siły przez ukraińskie władze powinien doprowadzić do natychmiastowego wprowadzenia przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską sankcji wobec ukraińskich urzędników odpowiedzialnych za podejmowanie tego typu działań. Freedom House wzywa także prezydenta Viktora Janukowycza do złożenia rezygnacji w celu zainicjowania przedterminowych wyborów prezydenckich, które stanowić będą jedyny pokojowy sposób zakończenia konfrontacji z demonstrującymi. Społeczność międzynarodowa musi wspierać demokratyczne aspiracje dzielnych obywateli Ukrainy, którzy zdecydowali się wyjść na ulice” [46].

Freedom House, 2.12.2013: „Freedom House potępia zdarzenia z ostatniego weekendu — użycie siły wobec dziennikarzy i demonstrantów w Kijowie, podczas największej demonstracji od czasu pomarańczowej rewolucji 2004 r. Freedom House zwraca się w szczególności do rządu, lecz także do opozycji i społeczeństwa obywatelskiego, z prośbą o unikanie przemocy i użycia siły” [47].

Źródła:

1. Związek Prawników Ukrainy // Oświadczenie Związku Prawników Ukrainy — <http://lawyersunion.org.ua/?p=4536>
2. Ukraińska organizacja społeczna „Siła i honor” // Oświadczenie ukraińskiej organizacji społecznej „Siła i honor” — <http://www.sylaichest.org.ua/news/233.html>
3. Gazeta „Den” // Niezależny Związek Zawodowy Górników Donbasu popiera Euromajdan — <http://www.day.kiev.ua/ru/news/041213-nezavisimyy-profsoyuz-gornikov-donbassa-podderzhal-evromaydan>
4. UNIAN // Kravchuk, Kuchma i Yushchenko wyrazili swoją solidarność z uczestnikami protestów na Ukrainie — <http://www.unian.ua/news/609499-kravchuk-kuchma-ta-yuschenko-visloveli-solidarnist-z-aktsiyami-protestu-v-ukrajini.html>
5. Oficjalna strona internetowa Narodowego Stowarzyszenia Dziennikarzy Ukrainy // Narodowe Stowarzyszenie Dziennikarzy Ukrainy wycofuje się Międzyresortowego Zespołu Roboczego (oświadczenie) — <http://nsju.org/index.php/article/1636>
6. Oficjalna strona internetowa Komitetu ds. Wolności Słowa i Informacji // Komitet ds. Wolności Słowa i Informacji domaga się dymisji Ministra Spraw Wewnętrznych Ukrainy — http://komsvoobslova.rada.gov.ua/komsvoobslova/control/uk/publish/article?art_id=49046&cat_id=44734
7. UNIAN // Weterani Struktur Siłowych: wyrażenie dezaprobaty wobec władz stanowi największe osiągnięcie obywateli w najnowszej historii Ukrainy — <http://www.unian.ua/news/609892-veterani-sbu-nezgoda-z-pozitsiyu-vladi-e-bezzaperechnim-dosyagnennyam-novitnoji-istoriji-ukrajini.html>
8. Strona Štefana Füle w serwisie Twitter — <https://twitter.com/StefanFuleEU>
9. Strona Štefana Füle w serwisie Twitter — <https://twitter.com/StefanFuleEU>
10. Komunikat Wysokiego przedstawiciela UE Catherine Ashton do protestujących na Placu Niepodległości — http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2013/131211_01_en.pdf

11. Oświadczenie Wysokiego przedstawiciela Catherine Ashton oraz komisarza Štefana Füle na temat wydarzeń ostatniej nocy na Ukrainie — [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-1077_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1077_en.htm)
12. Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy // Spotkanie Minister Sprawiedliwości Ukrainy Ołeny Łukas z Sekretarzem Generalnym Rady Europy Thorbjørnem Jaglandem — <http://www.minjust.gov.ua/en/news/44631>
13. Oficjalna strona internetowa Parlamentu Europejskiego // Schulz do władz ukraińskich: słuchajcie swoich obywateli zamiast ich atakować — http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/press/press_release_speeches/press_release/2013/2013-december/html/schulz-to-ukrainian-authorities-listen-to-citizens-not-beat-them
14. Oświadczenie przewodniczącego Barroso na temat bieżącej sytuacji na Ukrainie — [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-1116_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1116_en.htm)
15. Przemówienie przewodniczącego Hermana Van Rompuya po posiedzeniu Rady Europejskiej — http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140244.pdf
16. Oficjalna strona internetowa OBWE // Przedstawiciel OBWE zaniepokojony skalą przemocy wobec dziennikarzy na Ukrainie — <http://www.osce.org/fom/109108>
17. UNIAN // dyplomaci unijni i amerykańscy wezwali do unikania eskalacji konfliktu na Ukrainie — Tombiński — <http://www.unian.ua/news/608701-diplomati-es-i-ssha-zaklikali-uniknuti-zagostrennya-situatsiji-v-ukrajini-tombinskiy.html>
18. Oficjalna strona internetowa NATO // Oświadczenie sekretarza generalnego NATO w sprawie wydarzeń na Ukrainie — http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_105302.htm?selectedLocale=en
19. Wynik rozmowy telefonicznej przewodniczącego Komisji Europejskiej José Manuela Barroso z prezydentem Ukrainy Viktorom Yanukowyczem — [http://europa.eu/rapid/press-release IP-13-1196_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1196_en.htm)
20. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 grudnia 2013 r. o wynikach szczytu w Wilnie i przyszłości Partnerstwa Wschodniego, w szczególności w odniesieniu do Ukrainy — <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0595+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>
21. Oficjalna strona internetowa PACE // Ukraina: zaniepokojenie gwałtowną eskalacją sytuacji kryzysowej — <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=4801&lang=2&cat=137>
22. Oficjalna strona internetowa ambasady Stanów Zjednoczonych // Komunikat ambasady Stanów Zjednoczonych na temat przemocy wobec demonstrantów na Placu Niepodległości w Kijowie — <http://ukraine.usembassy.gov/statements/maidan.html>
23. Strona Linasa Linkevičiusa w serwisie Twitter — <https://twitter.com/LinkeviciusL>
24. Strona Carla Bildta w serwisie Twitter — <https://twitter.com/carlbildt>
25. Korrespondent // Polska wezwała ambasadora ukraińskiego do złożenia wyjaśnień w sprawie pobicia polskich obywateli — <http://korrespondent.net/world/3273173-polsha-vyzvala-ukraynskoho-posla-dlia-obiasnenyi-po-delu-ob-yzbyenyi-polskykh-hrazhdan>
26. Ukrinform // Sikorski wzywa władze ukraińskie i Euromajdan do dialogu — http://www.ukrinform.ua/rus/news/sikorskiy_prizivaet_ukrainskuyu_vlast_i_maydan_k_dialogu_1585614
27. Korrespondent // Ambasador USA ostrzega o konsekwencjach brutalnego stłumienia protestów Euromajdanu — <http://korrespondent.net/ukraine/3273080-posol-ssha-predupredyl-o-posledstviyakh-sylovoho-razghona-evromaidana>
28. Oficjalna strona internetowa Johna McCaine'a // Oświadczenie senatora Johna McCaine'a w sprawie sytuacji na Ukrainie — <http://www.mccain.senate.gov/public/index.cfm/2013/12/statement-by-senator-mccain-on-developments-in-ukraine>
29. Sekretarz Stanu USA John Kerry wspiera naród ukraiński — <http://www.youtube.com/watch?v=YUuGVozLkFs>
30. LB.ua // USA: atak na Placu Niepodległości wzbudza odrazę — http://lb.ua/news/2013/12/11/246052_ssha_shturm_maydana_vizivaet.html

31. Oficjalna strona internetowa Białego Domu // Spotkanie prasowe sekretarza Jaya Carneya — <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/12/02/press-briefing-press-secretary-jay-carney-1222013>
32. Interfax-Ukraina // Nuland: bardzo wyraźnie daliśmy Yanukowychowi do zrozumienia, że wydarzenia podobne do tych z dzisiejszej nocy są nie do zaakceptowania w społeczeństwie demokratycznym — <http://ua.interfax.com.ua/news/political/181100.html>
33. UNIAN // Paryż zaniepokojony wydarzeniami w Kijowie — MSZ — <http://www.unian.ua/news/608927-parij-sturbovaniy-podiyami-v-kievi-mzs.html>
34. DW // Merkel: oferta przedstawiona Ukrainie wciąż pozostaje aktualna — <http://www.dw.de/меркель-пропозиція-україні-щодо-асоціації-залишається-в-силі/a-17304987>
35. Oficjalna strona internetowa ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Kijowie // Komunikat rzecznika ambasady Republiki Federalnej Niemiec Steffena Seiberta podczas konferencji prasowej rządu z dnia 2 grudnia 2013 r. — http://www.kiew.diplo.de/Vertretung/kiew/uk/08/03_Politik/Seibert_0212.html
36. Oficjalna strona internetowa ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Kijowie // Federalny minister spraw zagranicznych Niemiec Guido Westerwelle o ostatnich wydarzeniach w Kijowie — http://www.kiew.diplo.de/Vertretung/kiew/uk/08/03_Politik/Westerwelle_1112.html
37. Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych // Minister spraw zagranicznych Westerwelle o sytuacji na Ukrainie — http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Infoservice/Presse/Meldungen/2013/131211-BM_UKR.html
38. RBC Ukraina // Kanada rozważy możliwe do podjęcia działania w związku z ostatnimi wydarzeniami na Ukrainie — premier kraju — <http://euromaidan.rbc.ua/rus/kanada-budet-rassmatrivat-metody-reagirovaniya-na-poslednie-11122013123300>
39. Strona ambasady Ukrainy w Kanadzie w serwisie Facebook — <https://www.facebook.com/pages/Embassy-of-Ukraine-in-Canada-Посольство-України-в-Канаді/191497674220533>
40. VIDIA (Portal mediów ukraińskiej diaspory) // Diaspora w Stanach Zjednoczonych staje w obronie obywateli Ukrainy — <http://vidia.org/2013/17783>
41. Change.org // Petycja Ministerstwa Edukacji do rządu Ukrainy: zaniechać przemocy wobec studentów-uczestników pokojowej demonstracji i postawić osoby odpowiedzialne za ataki przed wymiarem sprawiedliwości — http://www.change.org/petitions/government-of-ukraine-stop-violence-against-peaceful-student-protesters-and-bring-those-responsible-for-such-violence-to-justice?share_id=olAOCZkth&utm_campaign=share_button_action_box&utm_medium=facebook&utm_source=share_petition
42. Human Rights Watch // Ukraina: nadużycie siły wobec protestujących — <http://www.hrw.org/news/2013/12/03/ukraine-excessive-force-against-protesters>
43. Human Rights Watch // Do Prokuratora Generalnego Viktora Pшонki — <http://www.hrw.org/node/121657>
44. Amnesty International // Ukraina: prawo do wolności gromadzenia się legło w gruzach — <http://www.amnesty.org/en/news/ukraine-freedom-assembly-crushed-2013-11-30>
45. Amnesty International // Euromajdan: przypadki łamania praw człowieka podczas protestów na Ukrainie — <http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR50/020/2013/en/75c9fb6c-23a4-4b34-921d-94ba667ed378/eur500202013en.pdf>
46. Freedom House // Prezydent Ukrainy powinien podać się do dymisji; gwarancja sankcji w przypadku dalszego stosowania przemocy wobec protestujących — <http://www.freedomhouse.org/article/ukraine-president-should-resign-sanctions-warranted-if-more-violence-against-protesters>
47. Freedom House // Ukraińscy demonstranci zasługują na wysłuchanie — <http://www.freedomhouse.org/article/ukrainian-protesters-deserve-be-heard>

Fundacja Otwarty Dialog powstała z inicjatywy Lyudmyły Kozlovskiej (pełniącej obecnie funkcję Prezesa Zarządu Fundacji) w 2009 r. w Polsce. Celami statutowymi Fundacji są obrona praw człowieka, demokracji i rządów prawa na obszarze postsowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem największych krajów WNP: Rosji, Kazachstanu i Ukrainy.

Fundacja realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, w tym obserwacji wyborczych i monitorowanie stanu przestrzegania praw człowieka w krajach WNP, na bazie których są tworzone raporty i sprawozdania dystrybuowane następnie wśród instytucji UE, OBWE i innych organizacji międzynarodowych, resortów spraw zagranicznych i parlamentów krajów UE, ośrodków analitycznych i mediów.

Obok działalności obserwacyjnej i analitycznej, Fundacja prowadzi aktywne działania we współpracy z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i relacje z krajami WNP w celu wsparcia procesów demokratyzacji i liberalizacji polityki wewnętrznej na obszarze postsowieckim. Do istotnych obszarów działalności Fundacji należą także programy wsparcia więźniów i uchodźców politycznych.

00-580 Warszawa

al. J.Ch. Szucha 11a/21

Adres e-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

+48 22 307 11 22

Raport opublikowany w styczniu 2014 r.

Wydrukowany przez: OPEN DIALOG FOUNDATION

Fotografia na okładce: Aerofotopanorama, 08.12.2013, www.airpano.ru/